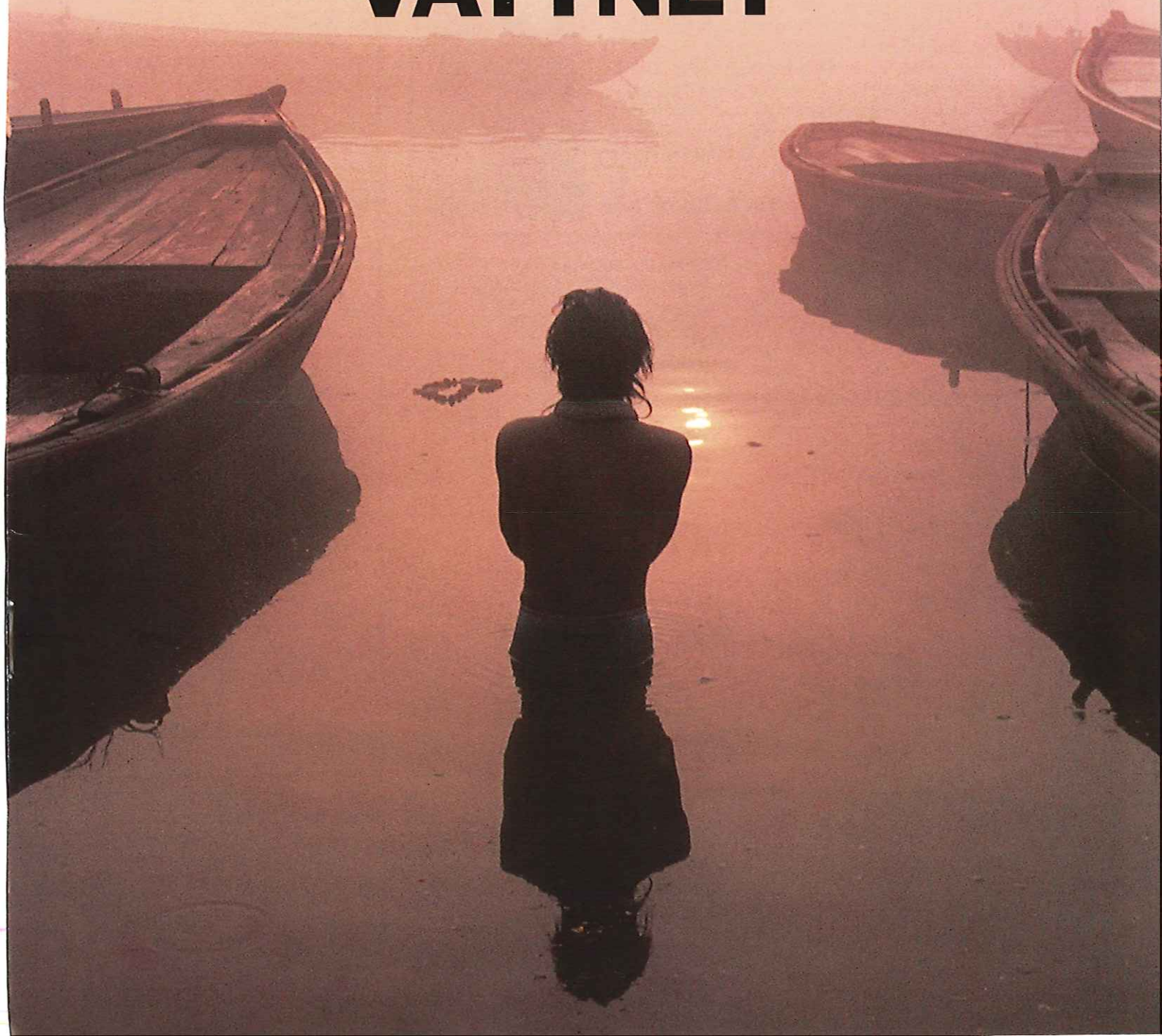

Nr 1 • 1997 • årgång 21 • 40 kr

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Det dyrbara VATTNET

Möte med monsunen

- "Åk inte till Indien under monsunen" var nog det mest vanliga, "goda" råd jag fick från böcker, resguider och för all del också från Indienkännare, inför min första resa till Indien. "Regnet vråker ned i dagar" och "vägar och räls spolas bort och det blir fruktansvärda förseningar i trafiken" var andra varnande informationer. Ändå reste jag, just under monsunen. Och det ångrar jag inte. Den blöta ankomsten till New Delhi följdes av mera regn. Stora, blöta droppar blev ständiga följeslagare. Men de förde det goda med sig att alltför ambitiöst upplagda program i stället förvandlades till improvisationer som minst av allt gått att planera. Som att under ett par kvadratmeter presenning dela en Limca med en grupp pilgrimer på väg till Hardwar. Allt medan vattnet forsade fram över våra fötter. Möten som dessa blev en långt bättre introduktion till landet än vad tempel- och museibesök någonsin kunnat bli.
- Men vatten för inte bara människor samman. Det är också en källa till konflikter, i synnerhet då det råder brist på vatten. I årets första nummer av SYDASIEN – som för övrigt firar 20-årsjubileum i år, något den diskreta redaktionen inte gör särskilt mycket väsen av – rinner vattnet som en "blå tråd" genom artiklarna.
- Först i tidningen finns en artikel om Jesus. Han gick ju som bekant på vattnet. Kanske till och med på Dal lake i Kashmir? Zac O'Yeah spekulerar i Jesus påstådda Asienresor.
- Torvald Olsson skriver om mord på nyfödda flickor i Sydindien. Ju sämre vattentillgången är, desto vanligare är spädbarnsmorden visar det sig.
- Längre fram i tidningen finns flera artiklar och notiser under vinjetten "Det dyrbara vattnet". Bland annat har frilansjournalisten Anika Aegbjörn besökt en svensk vattenforskare i Tiripur i södra Indien. Lars Eklund skriver om det efterlängtrade vattenavtalet mellan Indien och Bangladesh.
- Till sist ett lästips för alla monsunälskare: fotografen Steve McCurrys bok med fantastiska bilder från monsunens verkningar. "Monsoon" heter den. Thames and Hudson heter förlaget och ligger i London.

Katarina Sandström

INNEHÅLL I NR 1/97:

SYDASIEN går i Jesus indiska fotspår3
 Debatten om barnarbete går vidare7
 Spädbarnsmord primitiv familjeplanering ..8
 Ren skräckpropaganda om talibaner12
 Alternativ åt barnarbetare i Bangladesh ..14
 Ajit Roy om Majors Calcutta-besök.....16
 DET DYRBARA VATTNET
 Reportage från Tirupur i TamilNadu17

Vattenforskning i Sverige22
 Protester mot dammbygge i Indus22
 Historiskt avtal om Gangesvattnet23
 Technofester på Goas stränder.....26
 Anna Ranasinghe – judisk poet i Sri Lanka 28
 Recensioner:
 Bill Aitkens "Exploring Indian Railways,
 Anita Desai, Åke Thambert, Mukul Kesavan,
 Margareta Petersson med flera ..30
 Indiens Picasso i blåsväder32

På omslaget ses en man be i floden Ganges vid Varanasi, Indien.

FOTO: CHRIS BEALL, PRESSENS BILD

sydasien

Postadress: Box 1142, 221 05 Lund
 Besöksadress: Råbygatan 5 B, 223 61 Lund (Eklund)
 Telefon och fax: 046-13 35 68
 E-mail: lars eklund@mbox2.swipnet.se
 Internet: http://sunsite.kth.se/DDSD/tv/lund/sydas-pres.html
 Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN
 Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
 Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
 Redigering och layout: Lars Eklund, Katarina Sandström och Zac O'Yeah
 Tryck: Grafiska Hus, Luleå 1997
 Register: Progek, Göteborg, 031-24 34 40
 ISSN: 0282-0463
 Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 160 kr.
 Prenumeration för institutioner och bibliotek 200 kr.
 Övriga Norden (B-post) 220 kr, övriga Europa (B-post) 240 kr, utom-Europa (A-post) 290 kr.

Lösnummerpris: 40 kr
 Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
 Nästa nummer utkommer i maj. Artiklar och debattinlägg välkomnas till adress ovan.
 Manusstopp: 10 april 1997

Lokala redaktionskommittér:
 Stockholm: Åsa Hole, Månkensvägen 22, 163 54 Spånga, 08-760 05 30.
 Göteborg: Thomas Bibin, Sjömansgatan 7, 413 15 Göteborg, 031-775 02 01
 Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 52 Åkarp, 040-46 08 95.
 Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 92, DK-1401 København K, (00945) 31 54 56 11.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

...på flykt undan den grå svenska bokrean kan man i stället åka till Delhi – och handla böcker under en glad sol? SYDASIEN har adresserna:

Bokhandlare i Delhi:

D K Publishers Distributors lär vara Indiens största bokhandel med över 20 000 titlar, bl a om arkeologi, kultur, konst, miljö, historia, litteratur, teater, dans, filosofi, yoga etc: 1, Ansari Road, Darya Ganj, New Delhi-2. Tf: 327 83 68, 326 14 65. Fax 091-011-326 43 68.

The Bookworm, B-29 Connaught Place (Tf 332-2260) har bra sortiment med skönlitteratur, indologi, kultur och konst etc samt kunnig personal, de kan även göra i ordning paket. *Central News Agency*, P-23/90 i Connaught Circus (Tf 336 44 48) har indisk och utländsk press. Bra sortiment finns även på *English Books Store*, 17-L Connaught Circus (Tf 332-91 26), *Oxford Books*, Scindia House, Connaught Circus (Tf 331-5308, 331-58 96).

Mer ovanliga och utgångna, och i vissa fall antikvariska böcker hittar man på *Manohar Book Service*, i en källare på 2/6 Ansari Road, Daryaganj (Tf 327-5162). Samma slags verksamhet bedriver *Prabhu Book Service* utanför staden i Sadar Bazar, Gurgaon (Haryana) (Tf 0124-32 05 88) – de har även en filial i New Delhi på adressen 30, Haus Khas Village (nära Power House Health Club), (Tf 66-12 84).

Ytterligare ett ställe att besöka är *R S Books & Prints*, A-40 South Extension, Part II (Fax 91-11-642-4011). För teater- och konstlitteratur finns en liten specialbokhandel, *The Nook*, på Triveni Kala Sangam, 205 Tansen Road.

Ansari Road i Daryaganj är New Delhis förlagsgata, strax söder om Red Fort, riktning nordost från Delhi Gate, flera av dem har butiker med de egna böckerna utställda i skyltfönster. På Netaji Subhash Road, den breda gatan som leder mellan Delhi Gate och Red Fort, är det bokloppis på regnfria söndagar, man fyndar direkt från trottoaren. Annars är Nai Sarak i gamla stan, en tvärgata till Chandni Chowk, som specialiserar sig på bok- och pappershandel. Miljön är ganska spännande, böckerna inte fullt så.

Zac O'Yeah

...för den som är intresserad av nyheter från Pakistan rekommenderas den engelskspråkiga dagstidningen *The Dawn*s webb-sajt. Adress:

<http://www.xiber.com/dawn/>

Tidningen som ges ut från Karachi och Lahore är frispråkig men tyvärr en smula tråkig jämförd med indiska motsvarigheter.

Lars Eklund

”Kristendomens grundare” en buddhistisk hippietyp ?

SYDASIEN går i Jesus indiska fotspår

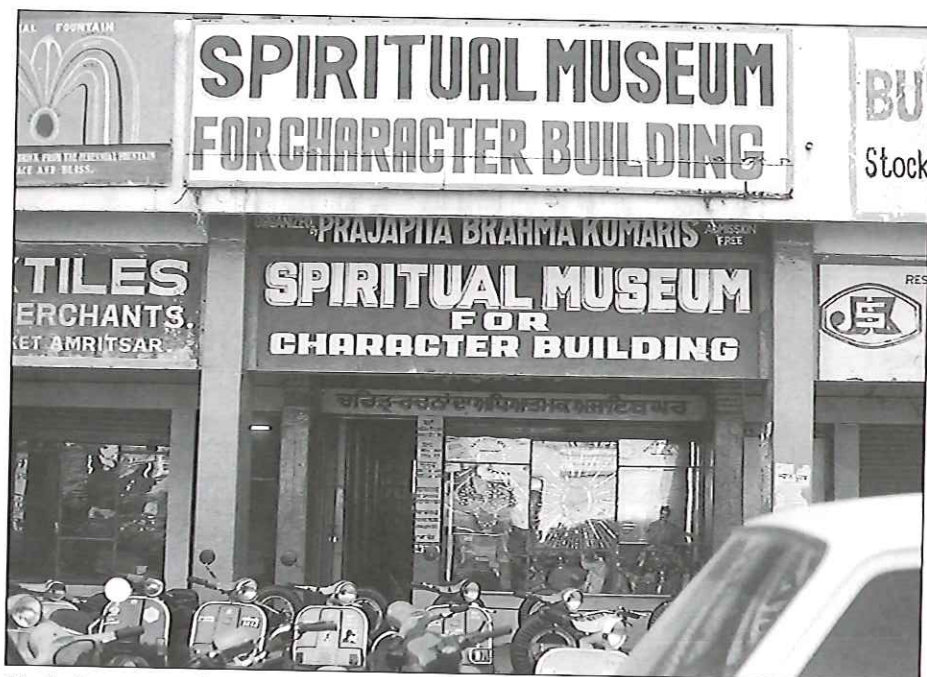
Att Jesus, som väl egentligen hette Jeshua, verkligen levde och att han korsfästes omkring 30 e Kr är forskare i allmänhet ense om, men hur han levde och vad han egentligen gjorde är det ingen som vet eftersom det inte finns någon trovärdig dokumentation.

Men under sistlidna julhelg har SYDASIENS grävande reporter Zac O'Yeah varit i farten och i god tid inför påsken redovisas här oanade slutsatser – att Jeshua var både hippie, buddhist och kommunist, och inte alls någon grundare av kristendomen.

Det mesta som rör Jeshuas födelse och uppväxt är mycket oklart, eftersom han ju inte blev en offentlig person förrän i trettioårsåldern. Några saker har man kunnat fastslå som trovärdiga, t ex att Jeshua inte föddes den 24 eller 25 december år 0.

Julen var nämligen en romersk högtid då vinter-solståndet firades, som först på trehundralet inlemmades i kristen tradition. Julen som födelsedag är alltså en efterkonstruktion och i äldre kristenhet liksom i vissa ortodoxa kyrkor firas födel-

Vad gör en ung sökare? I dag som för två tusen år sedan reser han eller hon österut.

sen den 6 januari.

Födelseåret är också fel, det fastställdes på femhundraåret av munken **Dionysius Exiguus** och kan med rätta betraktas som en halvbra uppskattning – **Herodes** regim upphörde nämligen med densammes död redan år 4 f Kr. Numera anses det att Jeshua föddes år 7 f Kr, men det finns andra dateringar.

Det påstås även att Jeshua föddes i Betlehem, men varken evangeliernas skattskrivning eller därpå följande barnamord omnämns i historiska dokument – och romarna var notoriskt petiga med sådant. Evangelierna förlägger födelsen till Betlehem huvudsakligen för att bevisa att Jeshua var Messias, så att allt ska överensstämma med judiska profetior, men faktum är att vi kan anta att Jeshua föddes i sin barndomsstad Nasaret eftersom han inte hade någon orsak att vara född annanstans.

Han växte upp där, äldst av fyra bröder och några systrar, och skolades för att ta över faderns yrke – denne var som bekant timmerman. Fadern avled när Jeshua fortfarande var ung, modern överlevde däremot "korsfästelsen" som hon faktiskt närvarade vid. Det finns en historia om hur Jeshua som näsvis tolvåring diskuterar med prästerna i templet, så man får anta att han inte gillade tanken på att snickra möbler som sin far, utan hade högre ambitioner i livet.

Var fick han sina idéer ifrån?

Det är här en av två stora pusselbitar saknas. Anta att Jeshua från någonstans måste ha fått sina teorier. Vad gör en ung sökare som börjat misstro det rådande samhällssystemet? I dag reser han eller hon österut. De vise männen (om de fanns) kom redan på den tiden österifrån (Persien), och på den tiden gick mycket handel och kulturella kontakter österut. Västerut fanns ingen

ting – bara Rom och dess förtryckande myndigheter och hedniska statsreligion, det fanns på den tiden inga bohemiska kaféer i Paris eller punkklubbar i London eller Berlin.

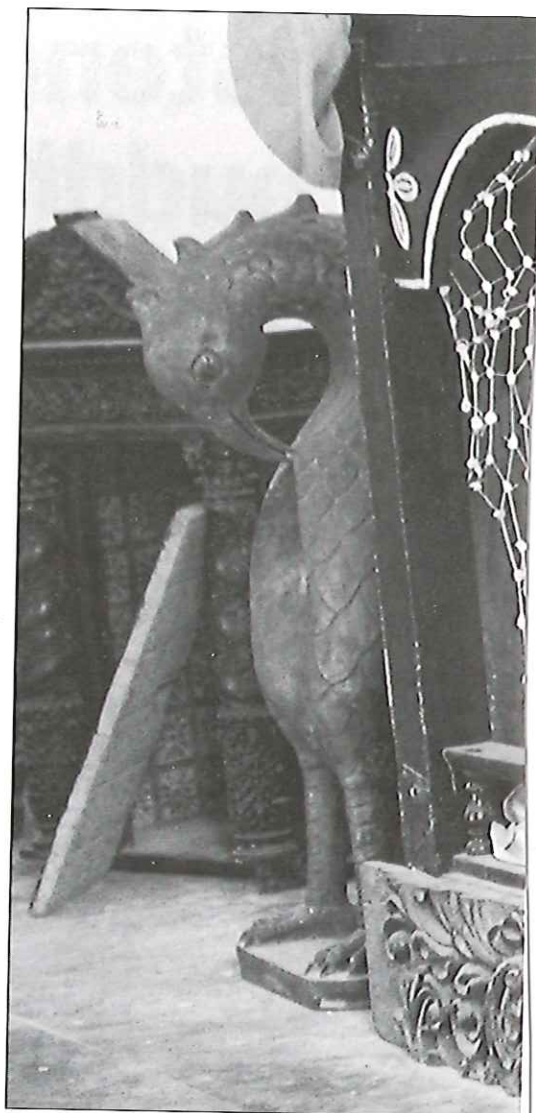
Österut framstår som det naturliga valet. Att Jeshua skulle ha levt annanstans än i Palestina från tonåren till vuxen ålder styrks av att han aldrig gifte sig, vilket på den tiden annars var ett måste. Det finns berättelser om hur Jeshua 12 eller 13 år gammal rymde hemifrån för att slippa ett äktenskap som släkten ville tvinga på honom.

Jeshua tog alltså värvning som "matros" på en kamelkaravan som gick mot Indien. Att få jobb på en karavan var enkelt, Sidenvägen via norra Indien till Kina var starkt trafikerad, karavanerna avgick regelbundet österut för att handla kryddor och tyger. För övrigt köpte romarna så mycket varor från Indien att senaten på allvar oroad sig över att handeln skulle tömma statskassan.

Religiös skolning

Efter en lång kamelresa kom Jeshua till Indien via Sindh. I sex års tid uppehöll han sig i Jagannath-templet i Puri (Orissa), Rajgir (i Bihar), Benares vid Ganga (Uttar Pradesh) och andra platser i norra Indien, han lärde sig sanskrit och bekantade sig med brahminernas läror så som de presenteras i Vedorna. Därefter vistades han sex år i Nepal och Kashmir, lärde sig pali och studerade buddhismens heliga skrifter. Även i Indien angrep han brahminprästerskapet på samma sätt som han senare attackerade det judiska prästerskapet i Palestina, vilket tvingade honom att fly från landet.

Den ryske resenären **Nicholas Notovitch** skildrar detta i sin bok (*Den okända delen av Jesu levnad*, svensk upplaga 1896), då han 1887 i Ladakh efter ett

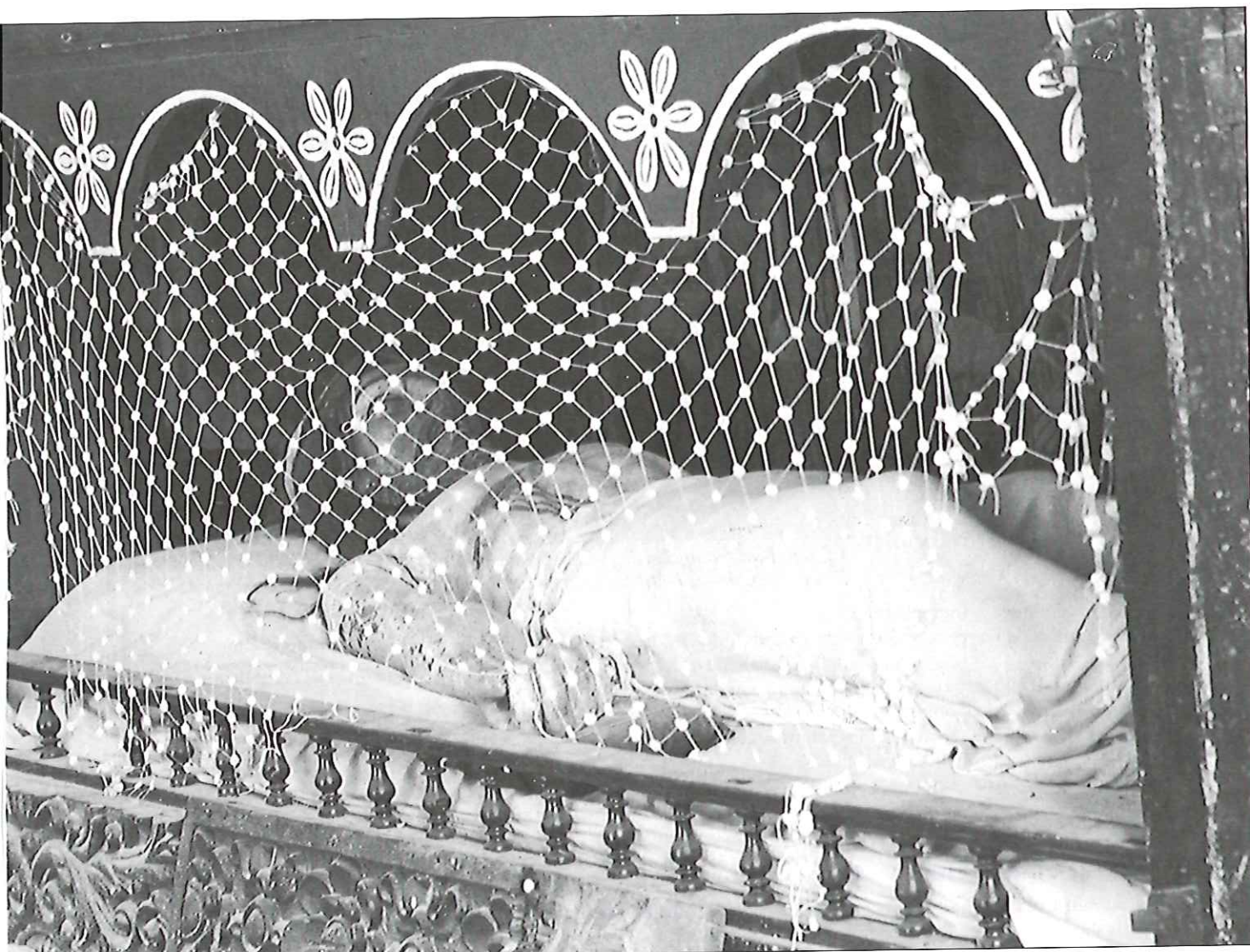

benbrott blivit omhändertagen av munkar i ett buddhistiskt kloster i Hemis 45 kilometer utanför Leh, och där fått se ett okänt evangelium som bestod av två tjocka böcker kopierade från en originaltext på pali.

Originalen finns inte i klostret. Enligt Notovitch uppfattade buddhisterna Jeshua som Buddhas inkarnation, han kallas Issas, som är en rimlig förvrängning av Jeshua. Till exempel döptes judiska köpmän med namnet **Josef** av indier om till Issuppu på äldre dokument. En annan möjlighet är att Isha kan tolkas som "herre".

Manuskriptet nedtecknades efter att budet om korsfästelsen i Palestina nått klostret. Efter Notovitch har dock ingen sett nämnda manuskript och det är därför möjligt att Notovitch är en av de där Münchhausentyperna som dyker upp här och var i världshistorien. Det finns folk som tvivlar på Notovitch existens, liksom det finns folk som tvivlar på Jeshuas.

Notovitch historia är inte helt gripen ur luften eftersom det finns en lokal tradition i Nordindien och Centralasien att Jeshua faktiskt ska ha vistats där. Den ryske konstnären och författaren **Nicholas Roerich** som bosatte sig i Himalayas berättar, i boken *Altai-Himalaya* (1931), om en plats där Jeshua anses ha predikat innan han

Efter korsfästelsen begav sig Jesus tillbaka till Indien och ligger enligt indiska uppgifter begravd i Kashmir. Genom apostlarnas missionsverksamhet och sedermera kolonialismens utbredning slog så småningom kristendomen rot i Indien. På bilden en Jesusstaty i en kyrka i den f d portugisiska kolonin Diu på Indiens nordvästra kust.

lämnade Leh.

Platsen ligger vid en damm och pekas ut med en ganska noggrann angivelse. Också **Jawaharlal Nehru** har noterat Jesus-traditionen i sin bok *Glimtar ur världshistorien*. Dessutom upptäcktes 1969 i Hemisklostret en statyett som föreställer den skäggige lama Yashosh, och det har debatterats om den eventuellt kan föreställa Jeshua eftersom lamorna i vanliga fall har dålig skäggväxt.

Lärde magiska tricks

Jeshua studerade alltså buddhismen och lärde sig magiska tricks av indiska gurus som också visade honom olika tantriska sexövningar – dylika konster hade han nytta av när han senare arbetade som yogi i Palestina. För att känna gemenskap med den helige anden tror vissa kristna hippies att Jeshua tog droger, bl a soma som är en äldre version av LSD, så Jeshua var den första psykedelikern och världens första hippie enligt dessa.

Han var i alla fall 35 år då han återvände till Palestina. Uträkningen baserar sig på att **Johannes Döparen** som döpte honom ska

ha begynnat sin verksamhet i Tiberius femtonde regeringsår, dvs 28 e Kr, och samma år satte Jeshua igång med sin show. Enligt olika uppskattningar var Jeshua verksam mellan 1 till 3 år och korsfästes under den tid då **Pilatus** var ståthållare, 26–36 e Kr, ytterligare kalkyler preciserar korsfästelsen till 30–31 e Kr.

Om man ska tro vad man läser eftersträvade Jeshua medvetet att infria de judiska profetiorna om Gamla Testamentets nya Messiasfigur, t ex red han in i Jerusalem på en åsna. Han satsade hårt för att nå ut och därför blandade han den judiska religionen (som folk var bekanta med) med buddhism och brahmanism.

Faktum är att Jeshua ju mer man begrundar saken framstår som en typisk indisk nutida guru eller mystiker, ett mellanling mellan **Bhagwan Osho Rajneesh** och **Satya Sai Baba** – han utförde magiska konster, uttalade paradoxala liknelser och lärjungarna titulerade honom mästare eller magister.

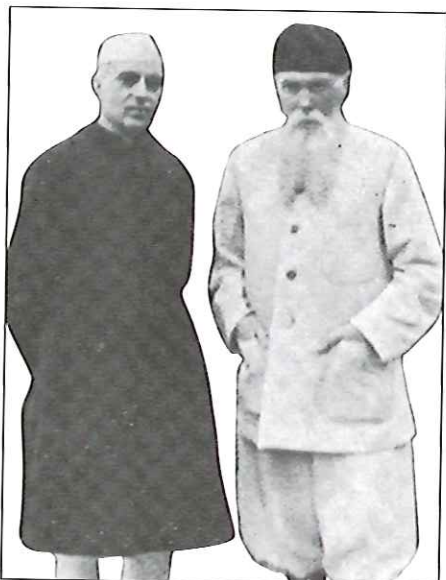
Att Jeshua haft en indisk förebild är uppenbart. Ett exempel är att det första han gör efter att ha döpts av Johannes Döparen,

är att söka sig till en avskild plats för att meditera och där upplever frestelsen. Samma sak hände **Buddha** femhundra år tidigare under bodhitrådet, då **Mara** försökte få honom att avbryta sin meditation. Båda motsår sina frestare. I de buddhistiska legenderna finns också en historia om hur Buddha mättar 500 munkar med ett bröd. Dock ingen fisk.

Indiska paralleller

Flera av liknelserna som Jeshua gjort sig känd för kom från Buddha, enligt en svensk författare vid namn **Ragnar Enderlein** som gjort jämförande analyser och skriver att "så gott som varje ställe i Nya Testamentet som är äkta och inte i efterhand inkopierats från de gamla judiska skrifterna kan man hitta indiska paralleller till".

Han konstaterar även att t ex den gyllene regeln "allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det skolen I ock göra dem" uttrycktes långt tidigare i hinduernas *Mahabharata* som "det man önskar för egen del, skall man också ha i åtanke för andra". Jeshuas viktigare religiösa uttalan-

Nicholas Roerich t h menade att Jesus predikat i Leh, och Jawaharlal Nehru var böjd att hålla med.

den innehöll ofta ordet Amen – Indien har ett ord för liknande religiös koncentration och det ordet lyder Aum.

De första kristna församlingarna experimenterade dessutom med egendoms-gemenskap och kollektivt leverne på ett sätt som får en att misstänka att de faktiskt sysslade med en tidig form av kommunism. Ett exempel är den kollektiva måltiden, nattvarden.

Korsfästelsen inte slutet

Förutom sina tal och trollerier gjorde sig revolutionären Jeshua känd för att ställa sig i opposition till religiös dominans och hyckleri, han umgicks därför demonstrativt med syndare av olika slag, bl a prostituerade, i ett försök att ersätta det dåtida klass-samhället med ett mer solidariskt klasslöst system. Det sägs att han till och med förespråkade en sexuellt frigjord attityd. Sedan gick det som vi vet snett – han fängslades anklagad för hädelse, dömdes och korsfästes.

Men där är inte historien slut. På den tredje dagen är stenen bortrullad och graven tom. Därefter gör Jeshua en avskeds-runda i Jerusalem då han under loppet av 40 dagar visar sig för närmare 600 personer, i somliga fall åter han med dem och låter dem se såren och blåmärkena. Han lever. Därefter bränner marken under sandalerna och han reser med en karavan till olika judiska församlingar i förskingringen.

Intressant nog finns det i Herat, östra Afghanistan, en judisk församling med omkring tvåusen medlemmar och bland dem finns ättlingar i rakt nedstigande led (63 generationer) till folk som mötte honom.

Sina sista dagar tillbringade han dock i Kashmir, tillsammans med mamman, Maria, och den yngre brodern Thomas som blivit lärjunge, och Maria Magdalena som han ju hade ett både vänskapligt

Liksom Buddha upplevde frestelsen under bodhiträdet i Bodh-Gaya, i indiska delstaten Bihar, hade Jesus en liknande upplevelse i början av sin karriär som guru.

och sexuellt förhållande med (det står på ett ställe i Bibeln att de kysstes mun mot mun). Mannen är ju bara människoson. Och om han har ättlingar så bor de idag i Kashmirdalen.

Begravd i Kashmir

Teorin om Jeshuas död är att den inträffade i Kashmir någon gång efter 70 e Kr och hans grav finns i en byggnad i Srinagars äldre kvarter, adressen är Khanyar, Mohalla Anzimar, om man ska lita till den muslimska Ahmadiyya-sekten.

De kallar den semitiska profeten för Yus Asaph. Hans död i Srinagar behandlas i en äldre text som heter *Baharishan Shari* samt en 200-årig handskrift som kallas *Tarik-i-Azami*. Andra mer vaga teorier anger att Jeshua dog i Himalaya, antingen på det heliga berget Kailash eller i Kuludalen, eller möjligtvis i Badrinath.

Slutligen är det så att lärjungarna några år efter Jeshuas "hemresa" till Indien och då kontakten brutits, satte sig ner vid ett stormöte i Jerusalem år 49 e Kr och diskuterade den nya sektens framtid. De drog sig till minnes kloka saker som Jeshua sagt och återberättade var och en sin del av historien, om den korta tid som de känt sin guru. För de insåg att förr eller senare skulle alla ögonvittnen vara döda och då skulle deras gemensamma och fragmentariska vittnesbörd hålla för den autentiska versionen.

Missionsverksamhet

Utifrån det fick läran en första form. Sedan delade apostlarna upp världen mellan sig – alla skulle fortsätta i olika riktningar och missionera, så kom det sig t ex att Tomas fick södra Indien på sin lott, där han började missionera från 50 e Kr och framåt.

Han grundade först de Tomaskristna församlingarna i Kerala och levde sedan i en grotta på östkusten som idag markeras

av Little Mount Church i Chennai (Madras). Där blev han ihjälslagen år 78 e Kr.

I århundradena som följde skedde med Jeshua och hans lära exakt vad som sker med nästan alla läror som inledningsvis verkat dialektiskt med sin tids samhälle: Efter guruns död konserveras det hela i arkaiska regelverk, som gör att en flexibel och ifrågasättande levnadsfilosofi, förvandlas till klumpig och reaktionär religion.

Och det var så kristendomen föddes. För själv hade ju Jeshua aldrig pratat om kristendom.

Zac O'Yeah

□ **Källhänvisning:** Vad finns det för källor om Jeshua? Huvudsakligen Nya Testamentet – som sammanställdes omkring 200 e Kr. Evangelierna anses dock ha författats tidigare, exempelvis ska Markusevangeliet ha skrivits 60 e Kr. Markus tros ha varit en romersk tolk, Johannes Markus, som arbetade för lärjungen Petrus i Rom, där Petrus korsfästes 64 e Kr (hans gravmonument hittades 1950 under Peterskyrkan).

Övriga evangelier har nedtecknats senare och knappast inte heller av till Jeshua närstående vittnen. I ickekristna texter finns endast ett omnämnande om Jeshua, och det är i en bisats hos den judiske historieskrivaren Josefus på 70-talet e Kr.

Så vitt man vet skrev Jeshua ingenting själv. Så det mesta är skrivet av folk vars mål var att bevisa att Jeshua var den som i judiska profetior utpekats som Messias och som journalist bör man därför genast dra öronen åt sig.

Påpekas bör att Jesus i Indien behandlats i ett fyrtiotal böcker och en mängd artiklar. Denna artikel bygger på ur sitt sammanhang lösryckta uppgifter, muntliga uppgifter, tredjehandsuppgifter och delvis även ren spekulation, liksom på Bibeln.

Barnarbete kontra grävande journalistik

Det verkar tyvärr som om det som skulle vara en debatt om barnarbete i SYDASIEN nr 4/96 i stället tenderar att bli ett personligt meningsutbyte i ett tonläge som man vanligen inte finner i tidskriften. Vi går inte in i diskussionen mellan Magnus Bergmar och Bo Gunnarsson, men vill sakligt kommentera en del av de påståenden som Gunnarsson (BG) framför och tydligen anser bevisade.

"Iqbal Masih var med stor sannolikhet 19 år, och inte 11 eller 12"

"Iqbal Masih hade stannat i växten och var sannolikt dvärg..."

Hösten 1994 gjordes i Sverige en medicinsk utredning av Iqbal eftersom han var så extremt kortvuxen och hans ålder var osäker. Av undersökningen med skelettröntgen och mätning av skelettets tillväxtzoner framkom att skelettet överensstämde med en ålder på 11 år, samt att skelettets tillväxtzoner fortfarande var öppna. Han undersöktes senare också i USA med liknande resultat.

Efter mordet har ett dopbevis och ett födelsecertifikat från 1976 visats upp. Det finns dock skilda uppfattningar om dokumentens äkthet och vi kan bara konstatera att sommaren 1994 fanns enligt myndigheternas egna uppgifter inte Iqbal registrerad över huvud taget.

"Iqbal var inte skuldslav i egentlig bemärkelse." Något som enligt BG beror på tidpunkten när lånet betalades ut.

Ägaren till vävenheten där Iqbal arbetade vittnade i den hearing som BG hänvisar till och sade *"During his employment with me I had given an advance of Rs 12.700 to him..."*

"Iqbal mördades inte på uppdrag av mattmaffian utan av en man som allmänt betraktades som efterbliven."

Vi vet inte vem som mördade Iqbal, men är övertygade om att man av flera skäl starkt måste ifrågasätta den officiella versionen med den "efterblivne mannen" som mördare.

● Denna version sägs grunda sig på polisens FIR (First Information Report), som i sin tur skulle vara nedskrivet efter en anmälan från en av de två släktingar till Iqbal som var med vid mordet. Dessa släktingar har både vid hearingen i Lahore och vid tidigare hemliga magistratsförhör i sina vittnesmål sagt att de inte sett någon skjuta och inte lämnat uppgifter till någon FIR – men att polisen tagit deras tumavtryck på ett blankt papper utan text!

● Organisationen *Physicians for Human Rights* i USA har granskat tillgängliga handlingar från rättsmedicinsk synpunkt och skriver i sin rapport bl a: *"Obduktionsrapporten och polisrapporten lämnar många frågor obesvarade. Informationen i polisrapporten tycks inte stämma överens med skadorna som de beskrivits i obduktionsprotokollet."*

● Den utpekade mördaren vittnade själv i hearingen i Lahore. Han förklarade där att han inte mördat Iqbal och att tidigare uttalanden berott på att han känt sig hotad av polisen.

"Iqbal var läskunnig då han befriades från mattfabriken..."

Ett häpnadsväckande påstående som vi till skillnad från de övriga inte konfronterats med tidigare, och som är så absurt att det är svårt att bemöta. Vi har inte tillgång till objektiva lästest eller dylikt när han började skolan, bara subjektiva upplevelser av hans strålande glada ansikte när han lärt sig sina första bokstäver.

Mäktiga krafter utmanade

Det är inte särskilt anmärkningsvärt att flera journalister vid sina besök i Lahore "upptäckt att det finns anledning att ifrågasätta en rad uppgifter kring Iqbal Masih, Ehsanulla Khan och BLLF". BLLF Pakistan har utmanat mäktiga krafter när man talat öppet om den omfattande förekomsten av slaveri och barnarbete i landet. Myndigheter, affärsmän etc har känt sig hotade, och även bland etablerade organisationer för mänskliga rättigheter med bra kontaktnät i västvärlden finns ett motstånd

mot BLLF och dess frispråkighet.

Mordet på Iqbal fick en enorm publicitet över hela världen och lyfte upp frågan om barnarbete på förstasidorna. Motreaktionen i Pakistan blev snabb och våldsam med direkta aktioner mot BLLF och dess personal samt en omfattande desinformationskampanj för att misskreditera organisationen.

Något som däremot är anmärkningsvärt är att just Bo Gunnarsson, med sin stora erfarenhet från subkontinenten och sina kunskaper om hur det feodala samhället fungerar, inte lyckats ta sig förbi den tillrättalagda informationen. Det är helt rätt att grävande journalistik är nödvändig även när det gäller ideella organisationer, det finns också journalister som sökt sig vidare och kunnat följa och rapportera om BLLF:s arbete utifrån egna erfarenheter. Det har funnits kritik på vissa punkter även i deras rapporter – men de har också informerat om den organiserade desinformationskampanj som de iakttagit.

Vi vill slutligen kort bemöta den anklagelse som Gunnarsson riktar mot "svenska BLLF". I artikeln påstår han att BLLF i Sverige ligger bakom en brevkampanj där "lärare, elever, fack och LO-folk" skrivit till chefredaktören på Arbetet Nyheterna med anledning av Gunnarssons artiklar om Pakistan hösten 1995.

Vi har aldrig bett någon skriva till Arbetet, men är i och för sig inte förvånade över att det kom många brev. Det finns en hel del organisationer och personer i Sverige som har goda kunskaper om arbetet mot slaveri i Pakistan, själva har besökt landet och väl känt bl a Iqbal. De är säkert kloka och självständiga nog att kunna reagera utan att behöva bli uppmanade till det av någon annan.

BLLF Sweden skrev två brev till Arbetet och ett gemmäle som var undertecknat även av representanter från Industrifacket och en LO-sektion. Vi fick aldrig svar på våra brev, och gemmålet har inte publicerats.

Anna-Karin och Ulf Wilmenius
för BLLF Sweden

Nawaz Sharif tillbaka som premiärminister i Pakistan

Historien upprepar sig i Pakistan. Knappa fyra år efter det affärsmannen och industrialisten Nawaz Sharif, 46, sparkades som premiärminister efter anklagelser om korruption så är han nu tillbaka på posten efter en jordskredsseger i parlamentsvalet den 3 februari.

Han efterträder Benazir Bhutto som i höstas avlägsnades från makten för andra

gången på sex år, också hon anklagad för korruption, maktmissbruk och inkompetens.

Sharif och hans muslimska förbund (PML) fick egen majoritet i underhuset. Men något riktigt folkligt mandat kan han knappast hävda eftersom väljarna valde att stanna hemma. I vissa valkretsar gick färre än 20 procent till vallokalerna.

Nawaz Sharif talade om försoning.

– Jag ska sätta punkt för konfrontationen mellan premiärminister och president och tänker heller inte dra Bhutto och hennes kabinett inför rätta på ett sätt som kan misstolkas som vedergällning, sa han till massmedia. Men få vågar tro att han skall ge landet den politiska stabilitet som det så desperat behöver.

Mord på nyfödda flickor de fattigas familjeplanering

Gamla lågkastiga barnmorskor får göra "skitjobbet" i de fattiga byarna i Salem-distriktet, i norra delen av TamilNadu i Sydindien. Många väljer att avliva sina nyfödda barn – om de är flickor. SYDASIENS medarbetare Torvald Olsson har i flera år studerat hur en grym sedvänja med spädbarnsmord vuxit fram i ett sydindiskt samhälle där traditionellt sett kvinnor haft en betydligt starkare ställning än exempelvis i nordvästra Indien. Han menar att utbredningen av hemgiftssystemet i kombination med stor befolkningsökning och minskade arbetsmöjligheter för kvinnor resulterat i denna ultimata könsdiskriminering.

Karikalipuram – en by i Salem-distriktet. Jag och två indiska medarbetare – Subhadra som är socialarbetare och Ramesh som är psykolog – har under perioden 1991–1996 sammanlagt vistats över 15 månader i byn Karikalipuram, som har 10.000 invånare.

Karikalipuram är belägen i Sankeri-taluk som tillhör distriktet Salem i den sydindiska delstaten TamilNadu. Under denna period har vi bedrivit fältforskning rörande hur bybor förklarar lidande och ondska, samt hur de med hjälp av religiösa ritualer och andra metoder försöker förebygga, undvika och bota lidande och ondska. Redan under vår första pilotstudie 1991 hade Subhadra många förtroliga samtal med bykvinnorna.

Kvinnorna berättade för Subhadra att grannar låtit döda sina nyfödda barn. Vi var konfunderade och blev upprörda inför denna uppgift.

Uppgifterna bekräftades

Under 1992 fick vi flera uppgifter av samma art, inte enbart genom förtroliga samtal utan även genom en statlig barnmorska i byn och en indisk socialarbetare som arbetat 10 år i området. Alla menade att byborna dödade nyfödda flickbarn.

Under 1994 förändrades bilden och vi fick för första gången en djupare inblick i omfattningen av barnamorden i Karikalipuram och flera andra byar i distriktet, genom två intervjuer med kvinnor som tillsammans dödat ca 150 nyfödda barn.

Båda kvinnorna som avlivade nyfödda barn var ålderstigna, ca 60-65 år gamla. Båda var lågkastiga och tillhörde chakkiliyankasten (den lägsta kasten som ofta var/är oberörbara läderarbetare).

Traditionellt är lågkastiga kvinnor barnmorskor därför att barnafödande anses orent. I ett skede hade de också börjat att ta bykvinnor till ett närliggande sjukhus för sterilisering eller för att utföra abort. Först

därefter ombads de av andra bybor att döda nyfödda flickbarn.

Dödat hundra nyfödda

Den ena av de gamla kvinnorna har gjort detta i en massiv skala – enligt hennes son hade hon dödat omkring hundra barn. Under en femårsperiod dödade hon mellan 20-25 procent av alla nyfödda flickbarn i byn.

Kvinnan sa att hon ombads utföra mordet och varje gång fick hon 20 rupier i lön, och om hon inte ställde upp fick hon stryk. Hon var väl medveten om att det var synd (*pavam* på tamil) och trodde hon skulle hamna i helvetet. För detta hade hon också utvecklat en försvarsmekanism där hon menade att det var Guds ödesbestämning att hon skulle leva ett sådant syndigt liv.

Sett ur andra bybors ögon är det också hon som utför den syndiga handlingen.

Det framgår från våra intervjuer att de vanligaste metoderna för att avliva nyfödda barn är att preparera en röra av oleanderbär (*nerium*), ge mjölk från den gula oleanderbusken eller att ge en blandning av *erukkum pal* (*calotropis gigantea*) och mjölk. Alla tre metoderna leder till döden inom en timme. En annan metod är att hålla en våt trasa över barnets näsa och mun.

Byborna är medvetna om att dessa handlingar är syndiga, men många som är inblandade har utvecklat försvarsmekanismer. Vanligast är att konsultera någon lekman-astrolog, som utifrån horoskop finner att om det blir en flicka utgör hennes födelse en fara för någon nära släkting. Rekommendationen är då att avliva flickbarnet.

En annan är att tolka guden Brahmas ödesbestämning (Brahma sägs skriva en persons öde på eller i huvudet) i en fatalistisk riktning. Kvinnor i byn och den närliggande staden Edappadi säger ofta att Gud in i minsta detalj bestämt deras liv och handlingar.

Idealfamiljen som den framställs på en affisch i Sydindien: Shiva och Parvati med sina två pojkar Ganesha och Kartick. Döttrarna i familjen saknas.

Fattiga och utbildade kvinnor upplever ofta starkt att de inte kan göra något för att förändra sin livssituation, de bestämmer ju inte ens över de barn de skall föda. En tredje försvarsmekanism är att säga att en kvinnas liv inte har något som helst värde, att livet som kvinna bara är lidande.

En lågkastig kvinna uttryckte det på det här viset:

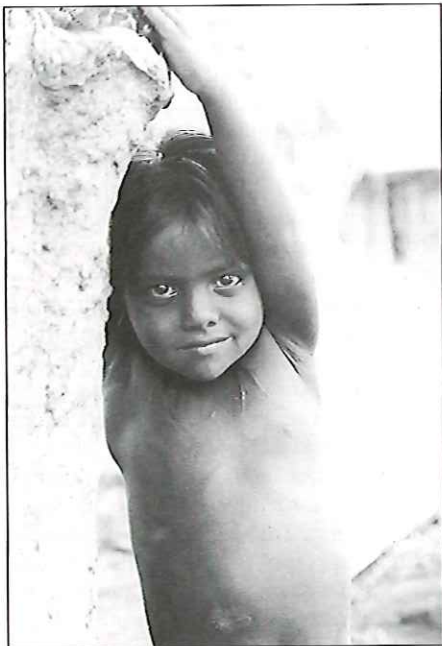
– Att tråla för mat är lidande, att föda är lidande och att ha samlag är lidande.

Andal Damodaran och Girija Kumrababu på ICCW i TamilNadu har berättat om en likadan attityd bland *kalar*-kvinnor som låter döda sina nyfödda flickor i Madurai-distriktet.

Kvinnor vars barn avlivats gråter ofta mycket och drabbas av långvariga depressioner. I sammanhanget är det viktigt att framhålla att bykvinnor i regel inte uppfattar sig som underlägsna mannen, utan tvärt om framhåller de ofta att de har mycket mera kraft (*shakti*). En gammal lågkastig kvinna framhöll vid en intervju att hon hade sju gånger så mycket kraft som män: "Hur kan jag annars bära så mycket lidande och föda så många barn?"

Ändrad könsfördelning

Det går inte att förklara vad som händer i Karikalipuram genom att enbart se det med eller genom bybornas försvarsmekanismer

De flickor som tillåts växa upp behandlas inte sämre än pojkarna i byn. Spädbarnsmorden är en primitiv form av familjeplanering.

och "glasögon", utan man måste också betrakta skeendet i ett historiskt, kulturellt och statistiskt perspektiv. Under hela 1900-talet har det relativa antalet kvinnor på 1000 män minskat, från 972 år 1901 till 929 år 1991.

Det har funnits och finns stora skillnader inom Indien. Medan nordvästra Indien, ända sedan briterna började utföra folkräkningar, har haft ett markant kvinnunderskott (mellan 860-910 kvinnor på 1000 män beroende på område), har underskottet efter indiska förhållanden varit måttligt i Centralindien och Bengalen (910-970 beroende på område). Sydindien har däremot ända fram till 1961 års folkräkning haft ett litet kvinnoöverskott.

Det är först i 1971 års folkräkning som TamilNadu visar ett kvinnunderskott med 978 kvinnor på 1000 män. Underskottet ökar sedan långsamt i 1981 och 1991 års folkräkningar. En närmare granskning visar att underskottet helt och hållet koncentrerats till norra TamilNadu och i synnerhet Salem-distriktet, som 1991 enbart hade 931 kvinnor på 1000 män.

Extremt skev fördelning

Förhållandena är inte lika i hela Salem-distriktet. Enligt den senaste folkräkningen hade staden Salem 956 kvinnor på 1000 män, de urbana områdena 946 medan landsbygden bara hade 900, en bra bit under det indiska medeltalet. När man reser runt på landsbygden och kommer till Sankeri-taluk finns där bara 827 kvinnor på 1000 män, den lägsta kända proportionen kvinnor/män i en taluk i Indien.

Det är helt klart att i Salem-distriktet är den sjunkande proportionen kvinnor i huvudsak ett helt nytt landsbygdsfenomen, och på landsbygden är det särskilt markant i torra distrikt eller områden.

Om vi närmare granskar statistiken för

byn Karikalipuram i Sankeri-taluk visar det sig att det i byn 1991 fanns 4389 kvinnor på 5228 män. Detta ger en könsfördelning på 841 kvinnor på 1000 män.

Det finns vidare bland de lågkastiga i byn 371 kvinnor på 468 män vilket ger en mycket skev könsfördelning på 792/1000. Det framgår vidare från folkräkningarna att den skeva könsfördelning är ett resultat av vad som hänt under de senaste 30 åren. Desto lägre åldersgrupper vi undersöker desto skevare könsfördelning.

I åldersgruppen 0-6 år fanns det 1991 i Karikalipuram 481 flickor och 777 pojkar – det vill säga i medeltal 619 flickor på 1000 pojkar, och antagligen är siffran ännu lägre bland de lågkastiga. Hela Sankeri-distriktet som har över 400.000 invånare visar upp samma skeva könsfördelning.

Avlivandet av nyfödda barn sker inte godtyckligt, utan följer ett klart mönster. Oavsett kön på första barnet låter man honom eller henne överleva. Om sedan det andra barnet blir en pojke får även han överleva, men blir det en flicka är det vanligt att man låter avliva henne. Detta mönster bekräftar av både folkräkningen och av en studie utförd av *Adithi* och *Community Guild Service* i Chennai. Deras studie omfattar 1250 slumpvis valda hushåll i distriktet.

Spädbarnsmord i Sydindien

I Sydindien uppmärksammades spädbarnsmord (infanticid) först bland kalar-kasten i Usilampatti i Madurai-distriktet. För några år sedan visades på svensk TV ett BBC-program om organisationen ICCW:s projekt bland mödrar tillhörande kalarkasten i Usilampatti, men detta är en isolerad företeelse – andra kaster i området praktiserar inte infanticid.

Utvecklingen i Salem-distriktet är av ett

helt annat slag. Det rör sig här inte om infanticid inom en viss kast, utan är ett fenomen som på 30 år vuxit lavinartat bland nästan alla kaster i området.

Det rör sig om avlivning av flickebarn i en skala och omfattning som aldrig tidigare skådats i någon del av Indien. Mycket talar också för att vad som sker i Salem-distriktet sprider sig till TamilNadus andra nordliga distrikt. I en studie av **George Sabu Rajaratnam Abel** och **Barbara Miller** utförd i tolv byar i North Arcot-distriktet framgår det att gemensamt för de sex byar där infanticid förekom var att de var fattiga, hade dåliga kommunikationer och läs- och skrivkunnsgheten var låg.

Alltsedan briterna utförde de första indiska folkräkningarna i slutet av 1800-talet, och till dags datum, har det funnits ett markant kvinnunderskott i de nordvästliga delstaterna Rajasthan, Haryana och Punjab.

Den skeva könsfördelningen är här jämnt fördelad över åldrarna, medan det i Salem-distriktet i TamilNadu tycks öka dramatiskt i yngre åldrar. I nordvästra Indien har fenomenet huvudsakligen uppstått genom att flickor genomgående fått sämre sjukvård och mindre föda än pojkar, medan den dominerande metoden på den sydindiska landsbygden är att döda flickebarn direkt efter födelsen.

Sedan mitten av 1970-talet har selektiv abort (featuscid) kommit med i bilden över hela Indien, i synnerhet i urbana områden. Selektiv abort av kvinnliga foster görs med hjälp av amniocentesistest eller ultraljudsundersökningar.

Kulturella skillnader

På 1970-talet gjorde Barbara Miller en penetrerande studie av den skeva könsfördelningen i Indien. Barbara Millers avhandling publicerades 1981 i modifierad form

med titeln: *The Endangered Sex – Neglect of Children in rural North India.*

Miller börjar med tesen att underskottet på kvinnor i nordvästra Indien är knutet till en skarp kulturell skillnad mellan nordvästra Indien och Sydindien (där det traditionellt funnits ett kvinnoöverskott). Miller menar att denna skillnad beror på tre faktorer.

● I nordvästra Indien har av tradition kvinnor ingen rätt till egendom, vilket däremot är fallet i söder.

● I nordvästra Indien måste man traditionellt betala en stor hemgift när dottern lämnar huset i form av rörligt kapital som guld, kontanter etc, medan kvinnor i söder antingen brukat få en brudgåva eller också skedd ett utbyte mellan brudens och brudgummens familjer.

● I nordvästra Indien deltar inte heller kvinnor från jordkontrollerande kaster mycket i jordbruksarbetet, vilket de däremot gör i södra Indien.

Resultatet är enligt Miller att man planerade familjerna efter dessa värderingar och på ett eller annat sätt eliminerade oönskade barn av kvinnligt kön. Barbara Miller förklarar således inte enbart varför det finns färre kvinnor i nordvästra Indien, utan också varför det varit ett kvinnoöverskott i södra Indien.

Men eftersom detta inte längre stämmer i fråga om Salem-distriktet undrar man vad förändringen beror på. I detta sammanhang måste man dels skilja mellan bybornas egen förståelse av vad som sker, och sociala och historiska förklaringar.

Hemgiftssystem breder ut sig

Södra Indien har inte som norra Indien traditionellt haft ett hemgiftssystem där en brud från sina föräldrar måste ta med sig en hemgift (*sridhan*) i form av guld, kontanter etc, utan i stället ett utbytessystem (*parisam*) eller brudgåvosystem.

Föräldrarna till brud och brudgum bytte gåvor och delade bröllopskostnaderna, i vissa kaster fick till och med brudgummens familj stå för bröllopskostnaderna. Om man fick två eller tre döttrar var det ingen ekonomisk katastrof, det kostade inget, utan man fick på landsbygden välbehövlig arbetskraft.

Hela detta utbytessystem eller brudgåvosystem började förändras mot slutet av 1800-talet. Det var dock inte förrän på 1950-talet som det nutida hemgiftssystemet började sprida sig bland de högre jordägande kasterna på den tamilska landsbygden. Det har sedan spritt sig till alla kaster i området.

Bland de fattiga familjerna i Karikalipuram inskränker sig hemgiften till ca 4.000-8.000 rupier, men ändå måste man betänka att ett lantarbetarpar i byn inte tjänar mer än ca 6.000-8.000 rupier om året. Så en dylik utgift kräver flera års sparande. Bland småbönderna uppgår hemgiften till 8.000 till

Barnamorden utförs av lågkastiga "barnmorskor" i byarna.

20.000 rupier, vilket är minst lika kännbart.

Spridningen av det marknadsliknande hemgiftssystemet är emellertid inte den enda förklaringen.

Vattentillgång avgörande

I TamilNadu har befolkningen ökat i ungefär samma takt i torra byar och byar med god tillgång på vatten, men produktionsökningen i de torra områdena har inte alls hållit samma takt som i de våta.

Byarna kallas torra just därför att de saknar tillgång till vatten, och flertalet byar i Salem-distriktet hör till den kategorin. Karikalipuram är ett typiskt exempel. 95 procent av odlingsarealen är inte bevattnad, utan man måste förlita sig till monsunregnen.

Produktiviteten inom jordbruket är i dag inte mycket högre än för fyrtio eller femtio år sedan. Från 1871 till 1991 har byns areal vuxit från 92 500 hektar till 163 800 hektar, men befolkningen har också vuxit från 2.042 till 9.626 personer. Medan det 1871 i medeltal fanns 45 hektar torr mark per person finns det i dag endast 17.

Och jordbruksarealen kan i dag inte utökas eftersom Karikalipuram nu nått gränserna för kringliggande byar. Arbetsstillfällena inom jordbruket har samtidigt minskat för kvinnor, och till denna negativa utveckling kommer att också arbetstillfällena inom hemväveriet minskat i hela distriktet. Således har det både i fråga om hemgiftssystem och arbetsmöjligheter gradvis uppstått en situation för kvinnorna som liknar den som gäller i nordvästra Indien.

Utbredd analfabetism

I Sankeri-taluk är läs- och skrivkunnigheten den sämsta i TamilNadu och i hela Indien, långt under siffrorna för övriga TamilNadu. 1991 var bara 11 proc av kvinnorna läs- och skrivkunniga i Karikalipuram och på landsbygden i Sankeri-taluk. Huvudparten av de 11 procenten var ungdomar.

Jämfört med grannlandet Kerala finns det i TamilNadu färre sjukhus och sjukhusplatser. En intressant aspekt är vidare att sjukvården i Kerala trots det inte är dyrare per capita. Trots att befolkningen i TamilNadu är dubbelt så stor som den i Kerala finns det enbart hälften så många

sjukhus. Däremot är läkartätheten ungefär densamma.

Den avgörande skillnaden gäller inte dessa statistiska medeltal, utan det faktum att 50 procent av sjukhusen i Kerala är placerade på landsbygden, medan enbart 9 procent är det i TamilNadu. Sjukvårdssituationen, liksom mödra- och barnavårdssituationen är bedrövlig på landsbygden i Salem-distriktet.

Närmaste sjukhus från Karikalipuram är beläget ca 14 kilometer från byn och närmaste primärvårdsanläggning ca 10 km. Ingetdera verkar dessutom fungera – primärvårdscentrat har långa tider hållts stängt på grund av personalbrist.

Byborna beklagar sig över att läkarna tar betalt för mediciner som egentligen skall vara gratis, liksom att de behandlas illa. En annan mycket allvarlig brist är den nästan totala avsaknaden av "barfotadoktorer" som går ut i byarna för att bedriva olika kampanjer om mödra-, barn- och läkarvård.

Inte ens i akutfall kommer läkare. Under de 15 månader jag vistats i byn har jag inte en enda gång sett någon form av medicinsk personal i byn. Detta skall jämföras med Kerala där sjukvårdspersonal varje dag ger sig ut i byarna.

Utlösande faktorer

Vad som varit direkt utlösande faktorer till spädbarnsmorden är oklart. Även om familjer på landsbygden i allt högre grad upplever det som en ekonomisk börda att ha flera döttrar som skall giftas bort är det ett långt steg därifrån till att avliva oönskade flickor.

En möjlig förklaring är att den indiska familjeplaneringskampanjen under rådande omständigheter av bybor upplevs som rättfärdigande av infanticid. Alla bybor vet att indiska staten förespråkar familjeplanering. På landsbygden är det inte möjligt att könsbestämma foster, men i distriktshuvudstaden Salem finns det många kliniker som mot betalning könsbestämmer fostret och därefter utför abort.

Men det är dyrt. En utbildad och fattig bybo tycker nog inte att det är någon större moralisk skillnad mellan att göra abort i en statlig eller privat klinik och att döda barnet när det är fött. Båda metoderna ses som nödlösningar. Infanticid har fördelar – byborna kan könsbestämma utan stora kostnader.

En annan viktig rättfärdigande faktor som bidrar till att denna sedvänja breder ut sig är att man gör som grannen. Ett stort antal av byborna har aldrig varit utanför Salem-distriktet. I den värld de rör sig framstår infanticid av oönskade barn som en form av "normal" familjeplanering.

Primitiv familjeplanering

Infanticid kan sägas vara de fattigas familjeplanering. Jag är övertygad om att människorna i Karikalipuram inte är annorlun-

da än oss, de är inte sämre människor, utan den övervägande majoriteten är snarare "vanliga människor" som blivit offer för samverkande omständigheter som på individuell nivå är bortom deras kontroll.

Trots att ett mycket stort antal bybor tycker det är fel att döda nyfödda flickbarn, gör man inget för att förhindra det. Ett viktigt skäl är att man inte skall blanda sig i grannens angelägenheter, och ett annat är att enskilda individer inte kan se någon möjlighet att ta sig ur situationen. Ett tredje skäl är att fenomenet är av en sådan art att ingen bybo vill tala om det, utan de flesta förtränger det.

Om vi ser till konsekvenserna är det helt uppenbart att en mycket skev könsfördelning i det indiska samhället kommer att leda till att kvinnan ökar i värde som födslofabriker. För om trenden håller i sig kommer det att inom 10-15 år i norra TamilNadu finnas dubbelt så många män som kvinnor i giftasvuxen ålder.

Att häften av männen inte kan gifta sig och bilda familj leder till kollision med grundläggande folkliga värderingar i det indiska samhället. I områden med ökande skillnader mellan antalet män och kvinnor i giftasvuxen ålder kommer inte kvinnors giftasålder att öka, utan kanske till och med att sjunka eftersom män tvingas söka yngre och yngre kvinnor. Följden är också att

kvinnors utbildningsnivå och mognad vid äktenskapets ingående kommer att hållas tillbaka.

Prostitutionen kan befaras öka markant, liksom spridningen av aids. I TamilNadu har Salem-området redan ett grundmurat rykte i fråga om könshandel och prostitution.

Vad görs och kan göras

TamilNadus kvinnliga före detta chefsminister **Jayalitha** lanserade not slutet av sin regeringstid ett program enligt vilket föräldrar kunde lämna önskade flickbarn till myndigheterna. De önskade flickbarnen skulle sedan placeras ut på barnhem.

Hela detta program tyder på omedvetenhet eller ointresse om vad det handlar om. Programmet skulle enbart bidra till Indiens barnhemselände, och ytterligare bekräfta att flickbarn är mindre värda än pojkar.

Enbart på Salem-distriktets landsbygd avlivas i dag årligen mellan 10.000 och 15.000 flickbarn. Om föräldrarna skulle ta Jayalithas program på allvar skulle snart barnhemmen i distriktet bli överfulla. Situationen skulle bli ohållbar och leda till en ökad livslång diskriminering av flickor.

TamilNadus nya delstatsregering verkar ta problemet på större allvar. Nyligen har den utlovat 40 miljoner rupier till icke-stat-

liga hjälporganisationer, NGO:er, som startar anti-infanticidprojekt i Salem-distriktet.

Men ett vanligt fel som görs vid landsbygdsprojekt i Indien är att de med små resurser försöker täcka massor av byar och hundratusentals människor. Organisationer kan inte lyckas med denna typ av projekt utan lokal förankring och lokalt förtroende.

Den senare typen av projekt bedrivs bl a av ICCW i TamilNadu. ICCW har under ett antal år drivit ett projekt i Usilampatti och Chellampatti för att höja medvetandnivån bland kalarkvinnorna för att förhindra infanticid bland dem. Under senare tid har man även infört sjukvård i projektet.

UNICEF arbetar både på nationell, på delstats- och lokal nivå. Enligt **Ann-Lis Svensson** som är informationssekreterare på UNICEF:s huvudkontor i New Delhi arbetar UNICEF där på nationell nivå med syfte att påverka myndigheter och beslutsfattare i Indien.

Attityderna måste ändras bland många av dem som idag har makt och inflytande i Indien. En effektiv verksamhet vore att försöka få ut läkare på landsbygden med hjälp av ett rotationsystem. Två kvinnor på UNICEF, **Jaya** och **Malika Ashok**, har på delstatsnivå under några år bedrivit en preliminär försöksverksamhet i Salem-distriktet. De arbetar bl a med myndigheterna i distriktet för att bilda en kommitté som samordnar olika NGO:er och delstatliga myndigheters arbete på olika nivåer. De avser även att starta ett center i Salem-distriktet för att utbilda fältarbetare.

Frågan är om projekt som ensidigt koncentrerar sig på anti-infanticid på lång sikt kan åstadkomma särskilt mycket. ALVOM har i samarbete med den indiska NGO:n AGS nyligen påbörjat ett integrerat byutvecklingsprojekt med stöd av Sida.

Till skillnad från alla andra projekt med liknande syfte är projektet i ett inledningskede koncentrerat till en enda by, nämligen Karukalipuram, och innehåller ett fullödig program för mödra-, barna- och primärvård. Under projektets nästa fas skall byborna själva ta över verksamheten och projektet utvidgas att omfatta kringliggande byar.

Torvald Olsson

Bearbetning: ZAC O'YEAH

Stöd Alvoms projekt mot spädbarnsmord i TamilNadu

Är du intresserad av att stödja ALVOMs projekt i Salem-distriktet kan du sätta in pengar på pg. 9014 00 - 2. Vill du veta mer om ALVOM, ALVOMs projekt i Indien och infanticid i Indien kan du rekvirera material från Karin Wulff, Sturegatan 7, 4tr, 211 50 MALMÖ. Tel 040-97 13 06. Eller kontakta Torvald Olsson på tel 0413-24925.

Skräckpropaganda fyller media

Talibanerna har ett brett stöd bland landsbygdsbefolkningen

Talibanernas intåg i Kabul i slutet av september i fjol riktade för en tid omvärldens intresse mot Afghanistan. Informationen om händelseutvecklingen var knapphändig men dramatisk och väckte oro.

Fram tonade en bild av en strängt religiös rörelse som med fanatism raserade de sista rester av civilisation som överlevt de många krigsår som inleddes 1979 med Sovjetunionens invasion.

Skrämmande hotbild

Händelserna sände chockvågor till Teheran och till Moskva, ja ända hem hit till Sverige. En skrämmande hotbild etsades in, vi såg det medeltida mörkrets heliga krigare framför oss.

Men i telegrammen var det omöjligt att urskilja vad som var fakta mitt upp i alla rykten. Rapporter om faktiskt begångna övergrepp blandades med den avsatta regeringens propaganda. Genom rapportörernas fördomar filterades skeendet.

Talibanernas mest högljudda kritiker återfinns i landets utbildade medelklass i Kabul, där de utländska journalisterna och reportrarna flockades.

Bland befolkningen på landsbygden har talibanerna däremot vunnit ett utbrett stöd. Skälet är att talibanerna avvärjat de många gamla gerillaledare som efter den sovjetis-

ka regimens fall i Kabul ägnat sig åt röveri och tyranni.

Dessutom har de pashtunbaserade talibanerna kunnat mobilisera stöd bland dem som motsatt sig en regering i huvudstaden dominerad av tadjiker, som den avsatte president **Rabbani** och hans militära ledare **Massoud** är.

Afghanerna är muslimer; människor är mestadels djupt troende och även om deras religiositet oftast är "moderatare" än talibanernas, så tilltalar den fromhet många talibaner visar.

Liksom alla rörelser och grupperingar som strävar efter inflytande och makt i Afghanistan framhäver talibanerna några muslimska "symbolfrågor": Införandet av den islamiska lagen *sharia*, inskränkningar av kvinnors rörelsefrihet och deras möjligheter till arbete och utbildning.

Det är ett "program" som väcker uppseende, provocerar och som möter kritik.

Tillfälliga restriktioner

Mycket svårare att nå igenom i nyhetsflödet har talibanernas upprepade försäkringar om att dessa nuvarande restriktioner endast är tillfälliga, att de är nödvändiga i väntan på stabilitet och säkerhet. Fortfarande är inte den ivägdrivna regeringens slagen.

Alldeles okänt är att många flickskolor

fortfarande är igång och att kvinnor i en del områden, sedan länge under talibansk kontroll, kunnat fortsätta sitt arbete inom sjukvård och olika hjälpprojekt.

Ett sådant exempel finns i provinsen Ghazni söder om Kabul. Där fortsätter trots allmänna talibanska proklamationer undervisningen av 5 000 flickor i byskolor stödda av Svenska Afghanistankommittén.

När jag där i provinsens centralort för ett år sedan mötte den för utbildningsfrågor lokalt ansvarige talibanen, bad han mig att till Afghanistankommittén på nytt framföra att han gärna såg att även skolorna i staden, alltså både pojk- och flickskolorna, kunde få stöd.

Bättre söka samarbete

Men det var en begäran som kommittén på grund av begränsade resurser och sina åtaganden på landsbygden åter måste säga nej till.

Istället för att söka konfrontation är det med sådana ledare, talibaner eller ej, som hjälporganisationerna och FN måste samarbeta.

Ty de enda som förlorar på avbrutet bistånd till Afghanistan är flickorna i Ghazni och på andra håll där internationella hjälporganisationer arbetar.

Anders Davidson

I potatissäckens mörker blir vi alla skrämnda

Vinterkylan håller Kabulborna i ett strängt grepp. Förnödenheter har svårt att nå stadens invånare.

Men redan innan den första snön föll försvann Afghanistan från nyhetsrapporteringen. Endast dramatiken och medeltida mörkermän förmådde samla uppmärksamheten mot den afghanska scenen. Åter lämnades den som intresserar sig för händelserna där och för den afghanska vardagen utan all information.

Med tanke på de lågvattenmärken som nåddes när mediaintresset var som störst kanske det rentav är bra.

Motsägelsefullt

Länge meddelades dagligen att Kabuls kvinnor nu tvingats klä sig i "potatissäckar", om de alls rörde sig utanför hemmet. Efter en tids tystnad, så plötsligt ett telegram om att slöjreglerna skärps: Nu måste slöjan täcka hela kroppen!

Men herregud, vad visar burqan, den dräkt som kallades potatissäck och redan påståtts påbjuden, av kroppen!?

Det senare telegrammet motsäger ju den

tidigare rapporteringen. Men hur ska den som inte idag besöker basarerna i Kabul veta vilken bild som är den riktiga? Media sviker. Och skyldiga är journalisterna, inga andra.

Talibanernas påbud må uppröra men utan sammanhang och bakgrund, med all den ensidighet som präglade rapporteringen, förmedlas en bild av ett svartvitt Afghanistan. Den är osann.

Fördomar stryks medhårs

Talibanerna tycktes hos många som borde veta bättre ha utlöst alla de fördomar om muslimer som en **Vivianne Franzén** (nyd) personifierat. Äntligen några riktiga muslimer, mörkermän sådana som de är!

Afghanska kvinnor passas alla in i en schablon som känslorna kan förstå: i potatissäckens mörker blir vi alla skrämnda. Författaren **Staffan Beckman** vet i DN att berätta "om jag var kvinna skulle talibanerna inge mej skräck längst inne i själen".

I tidningen Vi, som knappast skämt bort oss med Afghanistan-reportage, slås talibanerna upp på första sidan: "Tillbaka till

medeltiden", och inne i tidningen en infam bildtext: "PÅ FLYKT. Mannen har alla sina ägodelar på kärran, inklusive sin hustru."

Som om det annars underförstådda budskapet – en kvinna i burqa är att betrakta som ägodel – inte skulle gå fram.

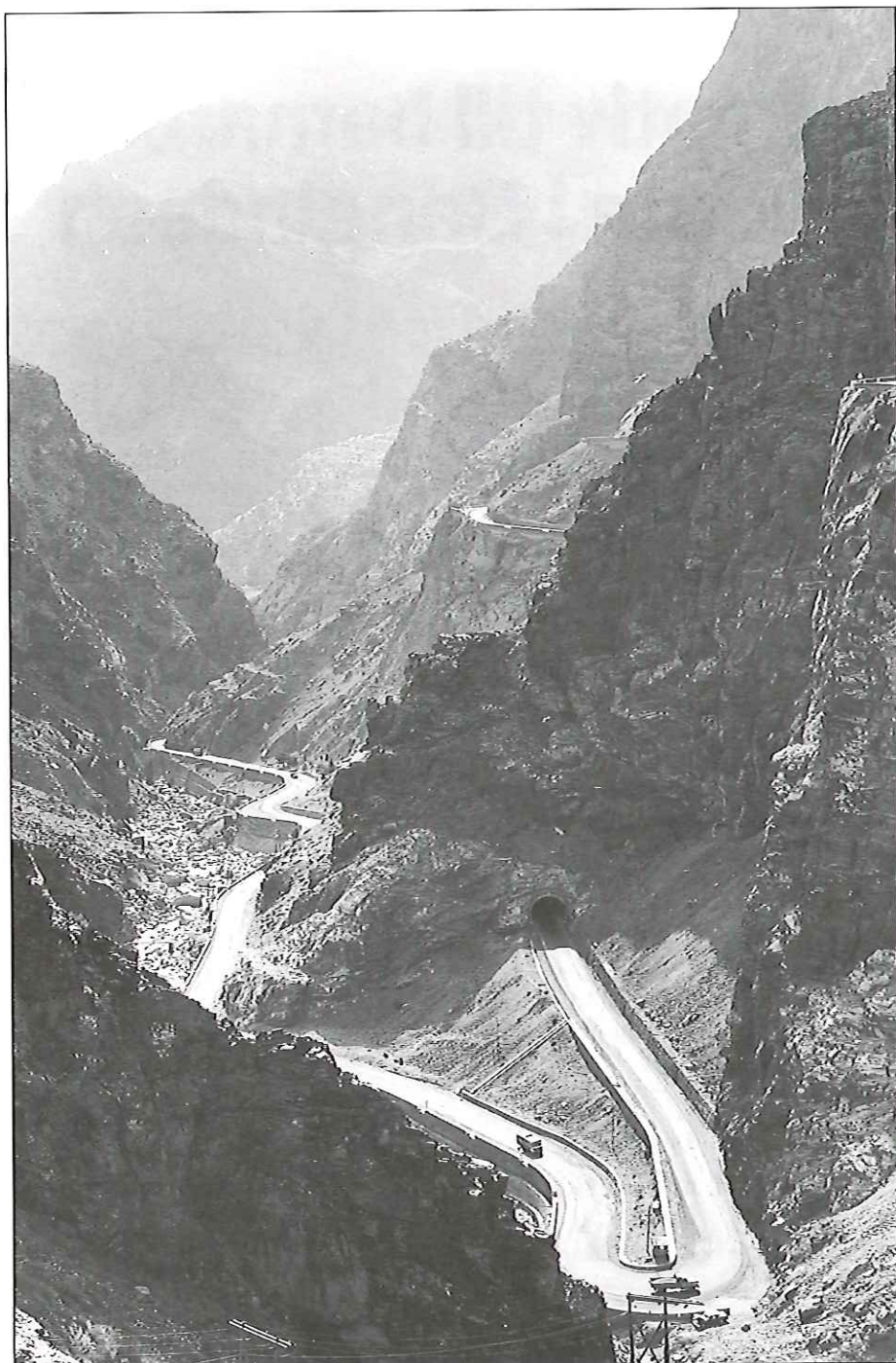
Men vem är kvinnan? Vem frågade henne? Vem förvandlar henne här till objekt?

Det meddelas att kvinnor i Kabul traskasserats och pryglats. Men. Återigen kvinnorna utpekade som offer och som lovliga villebråd. Också afghanska män i allmänhet förutsätts acceptera denna behandling.

Episoder som inte passar in i mönstret blir inte ens till telegram.

Taliban bortjagad

Av en person stationerad i Kabul får jag höra om vad som skedde en dag i basaren, när en hetlevrad ung taliban började tala hätskt och hotfullt till en kvinna som han inte tyckte klädde sig sedligt nog. Hon tappade tålmodet, slängde schalen och skrek åt honom att ge sig på henne direkt utan krusi-

Vägen mellan Kabul och Jalalabad, en gång byggd med sovjetisk assistens.

Foto: GEORGY NADEZHIDIN

duller:

– Kom, slå mig då!

Folk runt dem som vänt sig bort slöt då upp vid hennes sida och uppträdet slutade med att talibanen snöpligt fick springa därifrån.

– Våld mot kvinnor accepteras ju inte. En karl som väcker några talibaners vrede däremot, han får knappast hjälp av främmande på gatan.

Men sån misshandel ger inga rubriker.

Liksom det inte blivit någon nyhet när nu många kvinnor i Kabul återvänt till sina arbeten.

Det tycks alltså som om vad som skedde när motståndsrörelsen tågade in i huvudstaden våren 1992 upprepas. Efter det

att påbuden med hänvisning till islamiska regler duggat tätt och en majoritet bland kvinnorna en tid hållit sig hemma så återvänder de.

Varje regim som vill kontrollera Kabul måste anpassa sig till de särskilda villkor som råder i huvudstaden. Kvinnorna och deras familjer liksom det offentliga är beroende av kvinnors yrkesarbete.

Det måste också talibanerna förr eller senare acceptera. Kanske är det vad som redan sker.

Därmed inte alls sagt att talibanerna är några änglar. Inte dom heller.

Anders Davidson

Talibanmilisen bröt igenom motståndarnas linjer

Den afghanska talibanmilisen bröt den 22 januari efter en tre veckor lång offensiv igenom motståndarnas försvarslinje, erövrade tre småstäder och trängde djupt in i det strategiska Salangpasset i bergskedjan Hindukush.

Detta en vecka efter att man erövrat den sovjetbyggda flygbasen Bagram och staden Charikar.

Genom att nu i ett enda svep inta städerna Jabal-us-Saraj, Gulbahar och Ghorband riktade man ett hårt slag mot sina tre huvudmotståndare, de uzbekiska, tadjikiska och shiamuslimska miliserna.

Talibanstyrkorna stod därmed bara två mil från Salangtunneln, som leder genom Hindukush fram till uzbekgeneralen Abdul Rashid Dostams domäner.

Efter att ha erövrat Gulbahar 15 kilometer nordost om garnisonsstaden Jabal-us-Saraj hotar talibanerna åter Panjshirdalen, där den bortdrivna regeringens militäre kommandant Ahmed Shah Massoud har förskansat sig. Ghorband, tre mil väster om Jabal-us-Saraj är ett starkt fäste för de shiamuslimska hazarerna, vilka utgör stommen i milisen *Hezb-i-Wahdat*.

Talibanernas radiostation *Sharias röst* uppgav att ett 80-tal motståndarsoldater dödades och mer än 200 stridsvagnar och artilleripjäser erövrades under snabboffensiven.

De fåtal invånare i Jabal-us-Saraj som fanns kvar sade att staden föll i talibanernas händer mycket lätt. Av allt att döma mötte talibanerna knappt något motstånd på grund av käbbel mellan Dostamilisens lokala kommandanter.

Arton tillfångatagna, bakbundna Dostamsoldater visades upp för journalister, medan talibaner förföljde deras flyende kamrater längs bergssidorna och sköt mot alla som inte kapitulerade. Ett stort antal soldater gick också över till talibansidan.

Jalaluddin Haqqani, en av talibanernas högsta befälhavare, sade till en gästande FN-diplomat att de inte tänker erbjuda sina motståndare vapenvila. "Vi kommer att fortsätta framryckningen tills Massoud och Dostam är undanröjda", sade han. Han tillade att de båda huvudmotståndarnas enda chans att klara livhanken är att kapitulera eller fly från landet.

I New York uppmånade **Abdul Ghafoorzai**, f.d vice utrikesminister i president Rabbanis störtade regering, FN att ingripa mot den etniska rensningen som skapat närmare 100.000 nya flyktingar.

Han framförde också oro för ett upprepande av de övergrepp och avrättningar av civila som inträffade efter stridigheterna i höstas.

Fabriken eller skolan?

Nu erbjuds alternativ till barnarbete inom textilindustrin i Bangladesh

Under tre veckor tvingades vi arbeta dag och natt för att få färdigt en order i tid. Vi sov på golvet i fabriken några timmar om natten och fick inte ens ledigt för att åka hem och fira Eid. Vi fick inte ersättning för all övertid och det kunde gå flera månader utan att vi fick våra löner utbetalda.

Zabeda är tolv år och har arbetat i 1,5 år inom textilindustrin i Dhaka. Hon är en tuff tjej och skrädder inte orden när hon berättar om förtryck av textilarbetarna, de flesta kvinnor och många dessutom minderåriga barn. Zabeda är en av de lyckligt lottade f d barnarbetare som har fått möjligheten att gå i skolan.

Offer för protektionism

Barnarbete är en kontroversiell fråga och debatten har tidvis varit hetsig, internationellt liksom i Sverige. Under WTO:s ministermöte i Singapore i december utgjorde frågan om arbetsvillkor den stora stötestenen mellan Nord och Syd.

Många länder i Tredje Världen menar att de rika industriländerna vill införa den sociala klausulen i WTO:s regelverk endast för att stärka sina egna marknader och undanröja u-ländernas konkurrensfördelar.

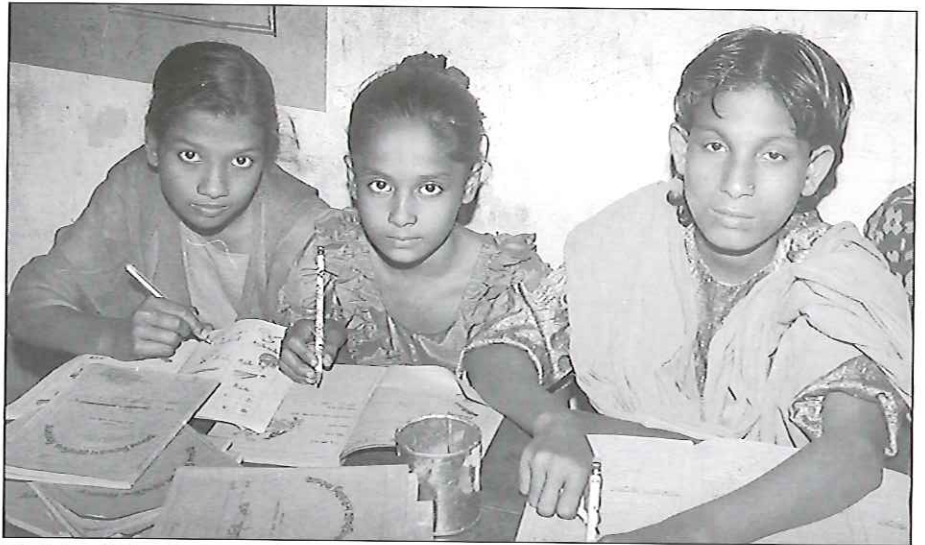
Barnarbetarnas egna röster har absurt nog saknats i debatten. Barnen har blivit brickor i ett politiskt spel, där det handlar lika mycket om protektionism och att skydda sina egna marknader och intressen som omtanke om de arbetande barnen.

I Bangladesh hamnade textilindustrin i blåsväder under 1993 efter att den amerikanske senatoren **Tom Harkin** lade fram ett lagförslag om bojkott av produkter producerade genom barnarbete (den s k *Harkins Bill*). USA är den i särklass största köparen av bangladeshiska textilvaror (mer än 25 proc av den totala exporten) och ett hot om bojkott förorsakade panik bland exportörerna.

80.000 barn i fabriker

Vid den tidpunkten fanns det enligt uppskattningar ca 80.000 barn under 14 år i landets mer än 2.000 textilfabriker (runt 10 proc av den totala arbetsstyrkan). Ett stort antal av de arbetande barnen kastades bryskt ut på gatan.

Detta föranledde organisationer som UNICEF och ILO att ingripa och parterna kunde slutligen enas om en gradvis "eliminering" av barnarbetare, och upprättande av skolor för f d minderåriga textilarbetare.

10-åriga Shimu (mitten) går numera i skolan och har tack vare den nya lagstiftningen i Bangladesh sluppit från de långa dagarna i fabriken.

ILO inledde en studie som skulle kartlägga hur många barnarbetare som fanns kvar i fabriken. Undersökarna fann 10.547 barn under 14 år. Dessa barn skulle gradvis slussas över till de nystartade skolorna. Efter 31 oktober 1996 skulle det enligt planerna inte finnas några barnarbetare kvar i den bangladeshiska beklädnadsindustrin.

Rosat avtal, men få skolor

Den 1 november förra året var dagstidningarna i Bangladesh fulla av beundran av BGMEA (Bangladesh Garments Manufacturers and Exporters Association – paraplyorganisation för textilproducenterna), som lyckönskades för att så effektivt ha frigjort industrin från barnarbetare.

"Avtalet mellan BGMEA, UNICEF och ILO är en historisk milstolpe utan motsvarighet, som är början på slutet till barnarbete inom textilsektorn i Bangladesh" och "För dessa barn är detta att få gå i skolan den bästa semester de kunde drömma om", löd rubrikerna.

Skolor för de avskedade barnen startas och drivs av två inhemska NGO:er, BRAC och GSS. Skolprogrammet finansieras gemensamt av BGMEA, UNICEF och ILO. Barnen får ett arvode på 300 Taka (ca 60 kronor) i månaden som kompensation för utebliven lön i fabriken.

Enligt UNICEF har 315 skolor startats och 7.851 elever har antagits (december 1996). **Shima Das** från UBINIG, en enskild organisation som bl a arbetar med arbetsrättsfrågor, ställer sig tveksam till des-

sa siffror:

– Enligt våra egna efterforskningar existerar en del av dessa skolor endast på papperet och det är långt färre barn som verkligen kommer till skolorna varje dag. Hur som helst är det endast en droppe i havet jämfört med det antal barn som ursprungligen beräknades vara sysselsatta inom beklädnadsindustrin.

Representanter från UNICEF hävdar att det inte finns några barn kvar i fabriken och att alla avskedade barn numera går i skolan. Men det är en matematisk ekvation som inte går ihop. Det är endast de 10.547 barnarbetare från ILO:s undersökning som omfattas av skolprogrammet. Alla de barn som avskedades tidigare finns inte upptagna i någon statistik och deras öde är ovisst.

– Tusentals minderåriga slängdes ut på gatan inför hoten om bojkott och dessa barn arbetar nu under långt värre förhållanden, bl a som tjänstefolk eller med att samla skräp på gatorna. De har helt enkelt 'glömts bort' i det annars så omskrivna avtalet, säger Shima Das.

Barnarbetare göms

Själv har jag pratat med fackföreningsmedlemmar och f d barnarbetare och det verkar osannolikt att alla dessa barn verkligen har avskedats. 11-åriga Alamin berättar att det fortfarande finns många barn kvar i den fabrik där han arbetade.

– När köparna kommer på inspektion gömmer de barnen på toaletterna, förklarar han.

Fortfarande arbetar många barn som hjälpredor inom textilindustrin för ca 60 kronor i månaden. Och för Humayan t h som arbetar som hjälpreda på en bilverkstad när inga effekter av bojkotter eller handelssanktioner.

Under mina egna besök i olika fabriker tillsammans med representanter från UBINIG har jag ofta funnit flickor som inte ser ut att vara äldre än 11-12 år. På mina frågor hur gamla de är, svarar de med nedslagna blickar att de är 15 eller 16 år. I ett land där det saknas personbevis och där barnen ofta inte själva vet när de är födda, är det naturligtvis svårt att avgöra den exakta åldern.

De barn som fått förmånen att gå i skolan, är dock lättade över att slippa de långa dagarna i fabriken. Men deras familjer har fått snöra åt den redan tidigare hårt åtdragna svångremmen. Zabeda var sömmerska och tjänade 1.400 Taka i månaden. Hennes skolarvode är mindre än en fjärdedel av detta.

För hennes familj innebär det att det har blivit svårt med försörjningen. Hennes far är arbetslös och hennes bröder får nu arbeta extra för att få ihop till det dagliga riset. Trots allt är Zabeda glad över att få lära sig läsa och skriva och hoppas att hon aldrig ska behöva återvända till fabriken. För henne liksom hennes övriga klasskamrater har avtalet inneburit ett alternativ till det tunga arbetet och förtrycket i textilfabrikerna.

Barn är billig arbetskraft

Hela frågan om barnarbete är i grunden en fråga om billig arbetskraft. Barn kan tvingas att utföra farliga och hälsovådliga sysslor till extremt låga löner. Den bangladeshiska textilindustrin är konkurrenskraftig endast genom sin billiga arbetskraft.

10-åriga Shimu berättar om sitt arbete på textilfabriken: "Jag var hjälpare åt en sömmerska och stod hela dagarna vid sidan om henne och klippte av trådar. Jag fick också bära tyg och färdiga kläder mellan olika rum. Jag tjänade bara 400 Taka i månaden, trots att vi ofta arbetade 12 timmar i sträck."

BGMEA åtog sig att erbjuda andra vuxna familjemedlemmar till de avskedade barnen anställning, men detta verkar endast ha genomförts i ett fåtal fall. Få vuxna skulle vara villiga att ersätta barnen till dessa låga löner.

Det är också dags att avliva myten om att de flesta barnarbetare finns inom ex-

portindustrin, som kan påverkas genom sanktioner och bojkotter. Det är naturligtvis svårt att säga exakt hur många barnarbetare det finns i Bangladesh, men undersökningar pekar på ca 7 miljoner barn.

Majoriteten av dessa är sysselsatta inom hälsovådliga inhemska industrier, såsom läderfabriker, cigarettillverkning, svetsning och bilverkstäder eller som tjänsteflickor i medelklasshem, undångömda och bortglömda i den allmänna debatten om barnarbete.

De nås inte av bojkotter, men är ofta mer exploaterade och utsatta för sexuella övergrepp än barn i textilfabrikerna. 8-åriga Humayan arbetar som hjälpare på en bilverkstad, som jag cyklar förbi varje morgon på väg till kontoret. Han arbetar 10-12 timmar per dag och på nätterna sover han på verkstadsgolvet.

Under de tre första åren går han som lärling utan lön, men hoppas på att få anställning så småningom. Han är svart av olja och hans ögon är trötta när han berättar att hans föräldrar är kvar i byn och att de inte hade råd att låta honom gå i skolan.

Riskerar hamna i prostitution

Enligt UNICEF räcker det inte med att avskeda barnarbetarna. De måste också erbjudas alternativ och framför allt möjlighet till utbildning. Annars är risken stor att barnen, ofta unga flickor, hamnar i ännu värre förtryck och misär, prostitution, kriminalitet och så vidare.

Shimus familj går en osäker framtid till mötes. "Tidigare när både min bror och jag arbetade i fabriken tjänade vi tillsammans 300 Taka mer i månaden än vi gör nu. Kanske måste vi söka oss nya arbeten efter skoldagens slut."

Det återstår att se om det "historiska" avtalet för barnarbetarna i den bangladeshiska textilindustrin verkligen blir den succé, som de inblandade parterna så gärna vill se. Kommer barnen att vara kvar i skolorna om ett halvår, då omvärldens blickar har vänts åt ett annat håll, eller kommer de att ha återvänt till fabrikerna eftersom deras familjer inte kunde klara försörjningen?

Text & foto: Karin Gregow, Svalorna/UBINIG

Ring billigt till Sydasiien via USA!

Telia har sänkt taxorna för utrikesamtal. Tele2 följer efter i priskriget. Visst har ni sett annonskampanjerna. Men som vanligt är det bara till kommersiellt intressanta länder som bolagen sänker. Till länderna i södra Asien kostar det fortfarande 22 kr i minuten hos Telia och 15 kr hos Tele2 (12 kr på lågtrafiktid).

Men visst går det att komma billigare undan. SYDASIEN kan rekommendera den sk callback-tjänst som erbjuds genom Telegroup A.C., Carlsgatan 12, 211 20 Malmö, tel 040-10 85 45.

Det innebär att man ringer upp en dator på ett telefonnummer i USA, slår en personlig kod och sedan lägger på luren. Efter några sekunder ringer datorn automatiskt upp, och man slår önskat nummer var som helst i världen. Genom att utnyttja överkapacitet i det amerikanska telefonnätet blir ringandet betydligt billigare. För närvarande kostar det följande att ringa till länderna i södra Asien dygnet runt (beräknat på kursen 1 US-dollar = 7:25 kr):

Indien	7:90 kr/min
Pakistan	10:08 kr/min
Bangladesh	10:08 kr/min
Sri Lanka	11:53 kr/min
Bhutan	11:53 kr/min
Maldiverna	11:53 kr/min
Nepal	12:25 kr/min
Afghanistan	12:98 kr/min

Till detta samtalspris tillkommer den inledande uppkopplingen via Telia eller Tele2 till USA, ca 10 sekunder, men då kan man å andra sidan dra nytta av de svenska telefonbolagens priskrig, det kostar numera bara drygt 4 kronor i minuten att ringa över Atlanten!

Abonnemanget hos Telegroup A.C. är kostnadsfritt.

Lars Eklund

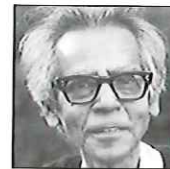
Nyheter på nätet från Bangladesh

Nyheter från Bangladesh finns på adress

<http://www.bangla.org/news/amitech/> som publiceras av Academy of Media and Information Technology, som förefaller vara en tämligen officiell inrättning. Följaktligen ganska tråkig presentation men å andra sidan är det fantastiskt att över huvud taget kunna läsa lokala nyheter från Dhaka, Khulna och Sylhet när man sitter på andra sidan jordklotet. Sajten ger också möjligheten att skicka nyheter andra hållet – för publicering i bangladeshiska tidningar, vilket en hel del utlandsbangladeshare utnyttjar.

Lars Eklund

Major fick ett kungligt mottagande

Calcutta 14 januari 1997

Alltmedan utvecklingen på den politiska arenan mellan de tre, eller egentligen fyra, stridande parterna – BJP, Congress(I), United Front och dess allierade Vänsterfronten – löper i stort sett efter de linjer jag skisserade i min förra artikel har nationens uppmärksamhet under början av året fokuserats på Calcutta.

Staden bjöd den brittiske premiärministern **John Major** på ett kungligt mottagande, när han i spetsen för en stor delegation anlände för att delta i det indiska industriförbundets, CII, andra toppmöte för att befrämja internationellt industriellt samarbete. Besökets betydelse förstärktes av att det i år är jämnt 50 år sedan Indien blev fritt från brittiskt styre.

Förberedelser för evenemanget inleddes flera veckor i förväg genom att man med bandschaktare mejade ner de eländiga plåtskjul som småhandlare, företrädesvis flyktingar från gamla Östpakistan, uppfört överallt i staden inkräntande på fotgängares och trafikanters rörlighet. Uppskattningsvis 100.000 människor berövades till följd av denna brutala aktion, med det cyniska kodnamnet "Operation Sunshine", direkt eller indirekt sina möjligheter till försörjning.

För att John Major skulle få ett praktfullt intryck av Calcutta reparerades gatorna som han skulle färdas på. De brittiska monumenten och kolonialbyggnaderna, inklusive det gamla sekretariatet (*Writer's Building*), snyggades upp och belystes om kvällarna. Major och hans fru poserade för fotografierna framför marmorstatyn av den förste brittiske generalguvernören **Warren Hastings**, inne i den massiva Victoria Memorial-anläggningen.

Hoppas på fördelar

Allt detta är dock inte bara en fråga om sentimentalitet. Det ligger en noga uträknad logik bakom. Den kommunistiske chefsministern i Västbengalen och hans politiska och industriella rådgivare hoppas få briterernas välsignelse för sin vision att förvandla Calcutta till en ny port mot Sydostasien efter HongKongs återlämnande till Kina nu i år.

Och vad Major beträffar vill den konservativa premiärministern spela rollen av välvillig storebror gentemot sin fattiga kusin, i avsikt att vinna sympati bland den stora gruppen väljare med indiskt ursprung inför det stundande parlamentsvalet i Storbritannien.

Inte många bedömare hyser något större hopp att Calcutta verkligen kommer att vinna några fördelar av det skimrande internationella industriella toppmötet, trots

närvaron av såväl Major som den indiske premiärministern **Deve Gowda**. Företrädare för multinationella företag som var presenterade på toppmötet utnyttjade inte sitt besök i staden för några affärsuppgörelser. Det är också värt att komma ihåg att av en rad avsiktsförklaringar (MOU) som undertecknades vid en liknande konferens för två år sedan har endast ett fåtal förverkligats hittills.

Men hur det nu än är med det så har den aktuella utvecklingen avslöjat det faktum att Vänsterfrontens mest betydande ledare, Västbengalens kommunistiske chefsminister, i dag är mera bekymrad över eventuella möjligheter att locka multinationella företag till delstaten än över de påtagliga och omedelbara överlevnadsproblemen bland de sämst ställda skikten i samhället.

Förändringarna i **Jyoti Basus** tänkesätt återspeglas också på annat sätt. Nyligen vållade han rabalder genom att offentligt gå ut och kritisera beslutet av partiets, CPI(M), högsta ledning att inte låta honom acceptera den erbjudna premiärministerposten efter parlamentsvalet i fjol. Basu kallade beslutet för en "historisk blunder".

Socialdemokratiskt parti

Jyoti Basus agerande i sin hemstat och på det nationella planet, liksom partiets respons – eller avsaknad därav – tyder på att det största kommunistpartiet i Indien och faktiskt ett av de största i världen numera definitivt valt att inta en högersocialdemokratisk roll.

Detta sker mot en bakgrund av en politisk omvandling, där inget av de dominerande blocken förmår agera beslutsamt. Strömmar och underströmmar på riksplanet uppenbarar blott en sicksackkurs i riktning mot motstridiga mål.

Kongresspartiet lyckades till sist förmå **Narasimha Rao** att avgå från posten som parlamentarisk gruppleddare, han föll till föga för den nytilträdde partipresidenten **Sitaram Kesri** att överlämna också den andra topposten inom partiet. Nu försöker Kesri locka alla utbrytargrupper tillbaka till moderpartiet. En ytterst central roll i Kesris operation spelar Tamil Manila Congress i TamilNadu, med sin grupp om 20 parlamentsledamöter. Hittills har de dock inte visat något positivt intresse för hans frierier.

I sitt spel för att försöka återfå makten kan han heller inte räkna bort de kalkylerade riskerna med ett tidigare lagt nyval till parlamentet. I det sammanhanget måste Kesri inse att inställsamtet inte längre är nog för de förlorade väljargrupperna. Muslimer, lågkastiga daliter och de av **Mandal**-politiken upphöjda mellankaster, som först nyligen fått smaka de första frukterna av egna identiteter kommer svår-

ligen att på nytt låta sig inta underordnade positioner i kongress-apparaten.

BJP, det största enskilda partiet i Lok Sabha, slits fortfarande av spänningar mellan hinduisk fundamentalism, liberaliseringsiver och förespråkande av olika former av nationell självförsörjning. Sedan delstaten Gujarat gled ur partiets händer till följd av fraktionsstridigheter och splittring ser det nu ut som om samma sak också är på väg att inträffa i Rajasthan.

United Front och dess allierade Vänsterfronten ägnar sig fortfarande åt ambivalenta rörelser gentemot varandra. Å ena sidan fullföljer UF-regeringen sin liberaliseringspolitik genom att öppna dörrarna på vid gavel åt de multinationella företagen, å andra sidan genomför man populistiska åtgärder som att erbjuda spannmål till kraftigt subventionerat pris åt människor som befinner sig under fattigdomsstreetet.

Vänstern är också benägen att varva varmt och kallt om vartannat. Efter en lång period av ständiga attacker från vänsterföreträdare mot regeringen bannade så nyligen CPI:s generalsekreterare sina kolleger för deras upprepade påhopp på regeringen.

Det största och allvarligaste hotet mot United Front-regeringen tornar dock upp sig inifrån det dominerande partiet Janata Dal. Partiets nationale president och tillika delstaten Bihars chefsminister, **Laloo Prasad Yadav**, kommer med all säkerhet att åtalas för sin inblandning i en korrupsionshärva inom djurfodersbranschen i mångmiljardsklassen.

Trots det visar han sig inte bara vara ovillig att lämna sina två höga poster, vilket annars är kutym, utan han har tvärtom uppvisat sina anhängare till våldsamma gatudemonstrationer och blockader av landsvägs- och järnvägstrafiken. Man kräver att den tjänsteman som utreder härvan ska tvingas lämna fallet ifrån sig och själv förflyttas från delstaten.

Laloo Prasad har två trumfkort på hand, eller åtminstone är det vad han tror. För det första skulle han kunna splittra partiet, något som skulle äventyra United Front-regeringens överlevnad, och för det andra kan han hota med att upplösa delstatsparlamentet, vilket skulle leda till ännu en oviss omgång av delstatsval i Bihar.

Det enda hindret för att stoppa Laloo Prasads smutsiga tricks är att hans hasardspel lätt kan få en snöbollseffekt, och skapa sådan oreda att det blir nödvändigt att utlysa nyval också till Lok Sabha. Följaktligen kan det trots allt ändå bli så att Prasad tvingas ge vika och i stillhet drar sig tillbaka från sina maktpositioner. Men det återstår ännu att beskåda.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

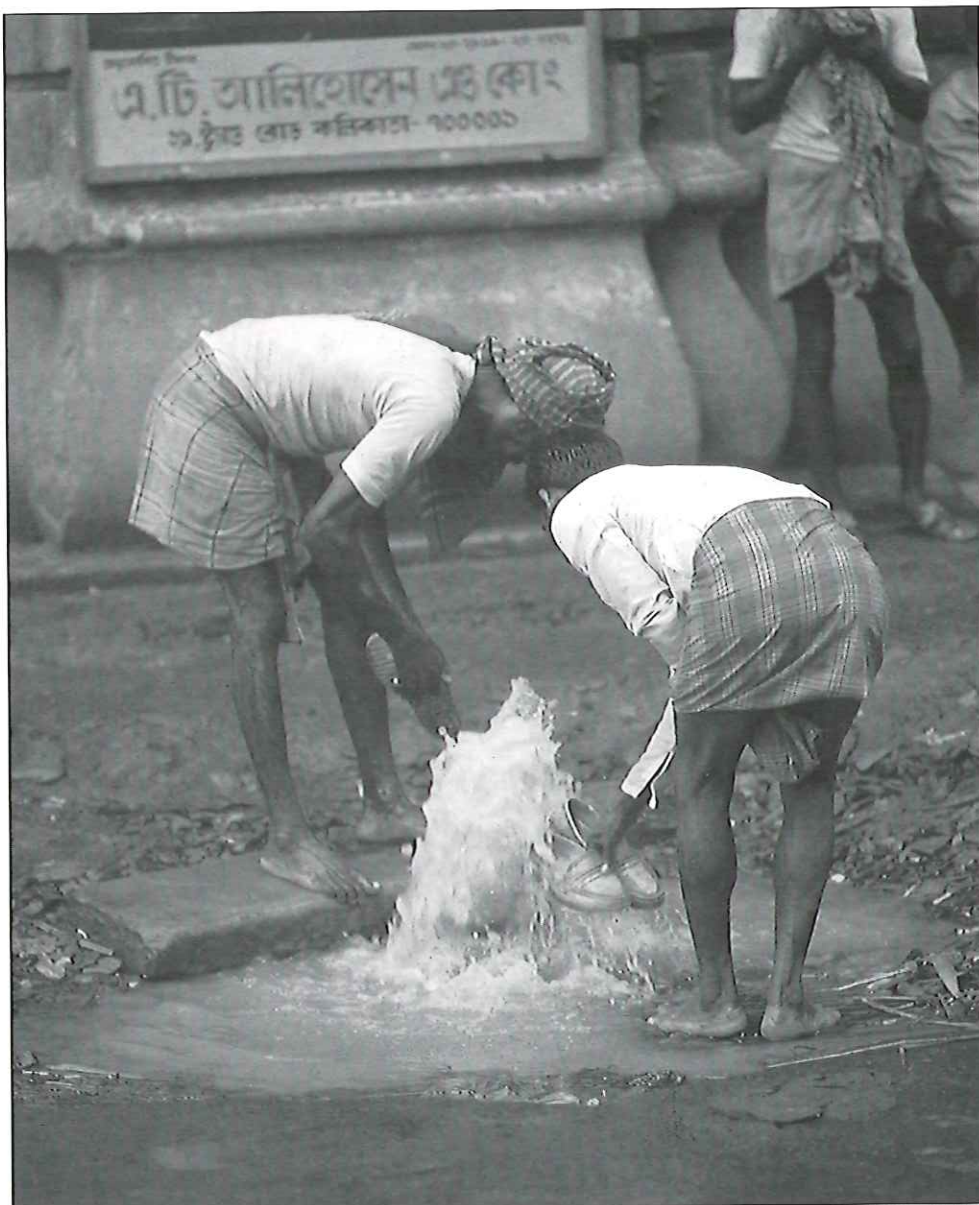
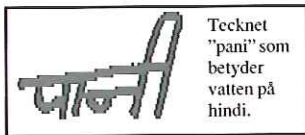

Foto: KATARINA SANDSTRÖM

Det gäller att ta vara på vattnet. Sötvatten är en bristvara i många områden och vattenbrist orsakar hälsoproblem, dåliga skördar och konflikter. I Calcutta under monsuntiden finns dock gott om vatten till glädje för alla som är rädda om sina kläder.

Det dyrbara vattnet

Trots att vår planet till största delen består av vatten så är bara en procent av detta vatten sötvatten.

Inte så konstigt att det på många håll, särskilt i tätbefolkade områden, råder stor vattenbrist.

Och vad värre är, det vatten som finns smutsas ofta ner eller utnyttjas dåligt på grund av stridigheter om vem som "äger" vattnet.

I detta nummer av SYDASIEN skildrar vi två sådana exempel .

I Tiripur krävs snabba beslut för att förhindra en miljökatastrof

Tankbilarna dånar fram på gatorna i Tiripur. Varje dag fraktar de in miljontals liter vatten till stadens textilindustrier. Här i södra Indien är rent vatten en allt dyrbarare bristvara. Om en miljökatastrof ska kunna förhindras krävs snabba och effektiva beslut.

Tiripur, beläget i västra Tamil Nadu, är Indiens Manchester. Här finns en snabbt expanderande textilindustri. Bara sedan början av 80-talet har stadens befolkning tiodubblats. I dag bor här ungefär en halv miljon människor.

I Tiripurs hundratals textilfabriker bleks och färgas bomullstyger som ska bli T-shirts och underkläder och gå på export till västerlandet. 85 procent av de triåsar som Indien exporterar tillverkas i Tiripur.

Både bleknings- och färgningsprocesserna kräver mycket vatten och flera olika kemikalier. Från fabriken släpps vattnet ut helt ornat. Det innehåller mängder av klorider och sodaliknande ämnen, som bl a gör vattnet salt.

Tankbilar i skytteltrafik

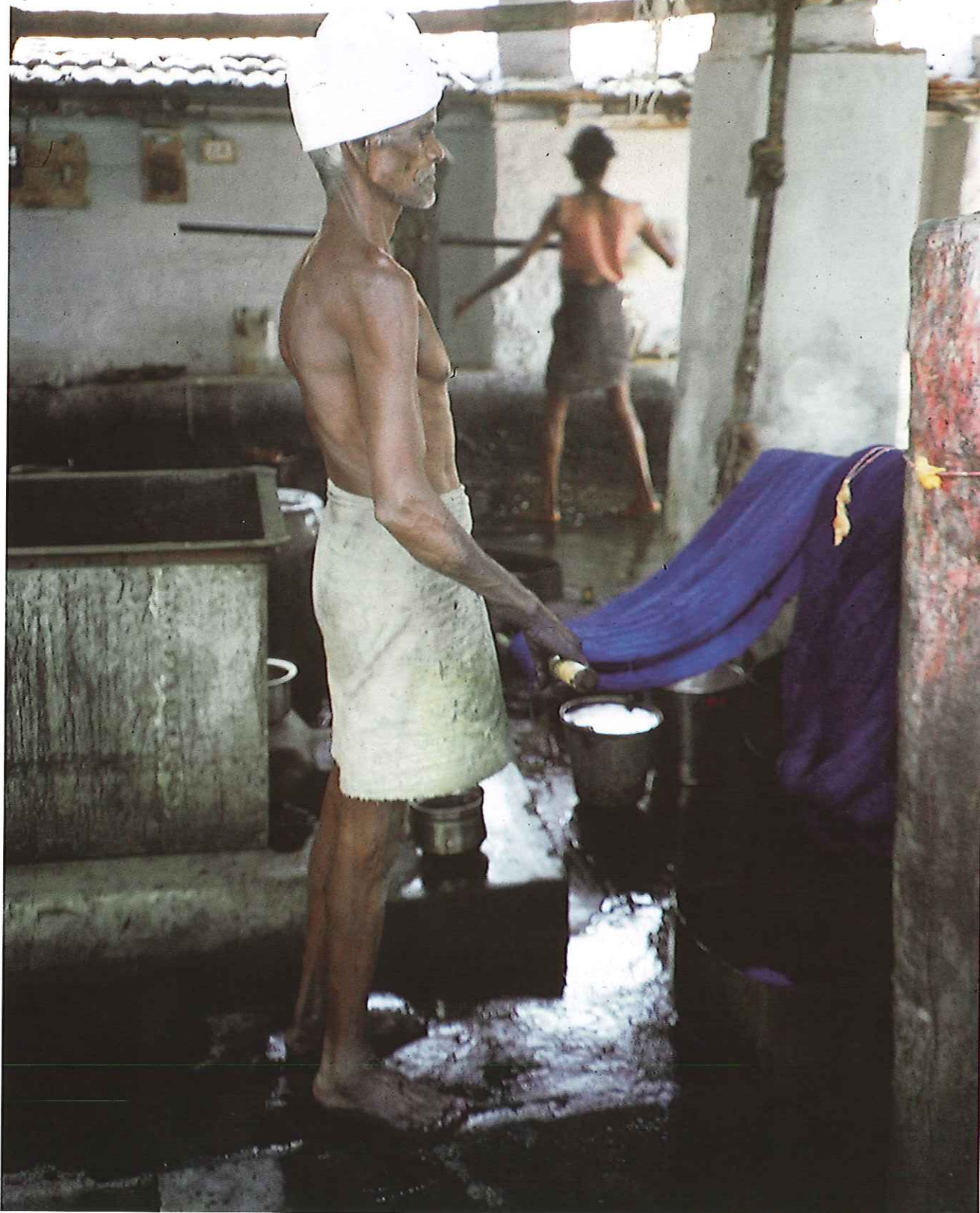
Sedan många år är vattnet i själva Tiripur så förstört att det inte ens kan användas i den industriella processen. Såväl industrin som hushållen i staden är beroende av vatten som körs in från den omgivande landsbygden. Varje dag körs tolv miljoner liter vatten in till staden bara för fabrikenas behov. 250 tankbilar går i skytteltrafik 30 – 45 kilometer ut på landet till de bönder som kan sälja vatten. För varje år får de köra längre och längre ut.

Och bönderna i sin tur borrar allt djupare brunnar för att tillgodose den växande vattenmarknaden. Grundvattnet sjunker i vissa områden med en hastighet av en meter per år.

Den indiska miljölagen är klar och tydlig: Fabriken måste ta ansvar för att rena sitt avloppsvatten. De flesta fabriksägare är också numera överens om att det måste göras. Frågan är hur det ska gå till och vem som ska betala.

– Det är inte lätt att hitta ett fun-

VÄNDI

I Tiripur, "Indiens Manchester", ligger hundratals textilfabriker där bomullstyger bleks och färgas. Det kräver mängder av vatten och kemikalier som sedan förorenar det vatten som det redan är ont om.

FORTS.

gerande avgiftssystem när fabriken är så olika stora, från kanske ett par anställda till bortåt hundra, säger **Anna Blomqvist**.

Hon är ekonom och forskare på tema Vatten. Sedan fyra år följer hon den plågsamt utdragna förhandlings- och beslutsprocess som ska mynna ut i ett fungerande reningssystem i Tiripur. Hennes forskningsfält är

institutionell ekonomi, där frågor kring kollektivt beslutsfattande står i centrum.

– Gemensamma resurser, som naturresurser, kräver gemensam förvaltning. Konsten är att åstadkomma det i en marknadsekonomi. Människor är oftast inte beredda att satsa på något som de inte får direkt vinst av, åtminstone inte enligt klassisk ekonomisk teori, säger hon.

Jag träffar Anna en het februaridag i ett slamrande, bullrigt, brusande kaotiskt Tiripur. Ett ständigt dieseldis vilar över staden. Lastbilar, bussar, autosrickshas och bilar kryssar sig långsamt fram i trafikinförnet. Oxkärror, fotgängare och de ständigt närvarande kossorna försvårar effektivt framkomligheten. Fotgängarna går ute i gatan eftersom trottoarerna (i den

Varje

Jag fraktas miljontals liter vatten i tankbilar till Tiripurs textilfabriker.

I valet av kläder kan vi i västvärlden styra åtgången av vatten. För mörka färger krävs 40 procent mer vatten än för ljusa.

Anna Blomqvist är forskare på tema Vatten vid Linköpings universitet. I Tiripur gör hon sina fältstudier.

mån de alls finns) är omöjliga att ta sig fram på, belamrade som de är av sophögar, kodynga, mer eller mindre provisoriska försäljningsstånd, hantverkare, skoputsare och tiggare.

Men vi färdas behagligt skyddade i bil på väg till en av de fabriker som Anna har intervjuat i sin studie. Fabriken, KPS Textile Mills, har ett 70-tal anställda och

har nyligen investerat i vattenbesparande färgningsmaskiner. Den ligger i utkanten av stan. Den sista biten kör vi på en liten skumpig åkerväg fram till de stängda fabriksgrindarna. "No child labour employed here" står det på en skylt på ena grindstolpen.

– Den skylten ser man överallt, säger Anna beskt. Och överallt ser man också barnarbetare.

Vi visas in på kontoret och serveras det obligatoriska "teet", som är en klibbigt söt mjölkliknande dryck.

– Självklart är det industrins ansvar att rena vattnet, deklarerar direktör Manivasagam frankt. Jag skulle kunna åstadkomma det inom 30 dagar om myndigheter-

FORTS.

na verkligen krävde det.

Men så snabbt går det inte och det beror på att finansieringen är oklar, hävdar han. Från början lovade regeringen att betala hela kostnaden. Sedan har kraven skärpts på att industrin också ska vara med och betala. Idag pågår planeringen för elva stora reningsanläggningar som till 25 procent ska bekostas av industrin, enligt det senaste förslaget.

KPS Textile Mills använder 500 kubikmeter vatten per dag, dvs 500 000 liter. De har en hel armada med lastbilar som kör vatten. Tio procent av produktionskostnaderna går till att skaffa vatten. På sikt kanske den utgiften kan minskas om vattnet i Tirupur blir användbart igen. Å andra sidan kommer kostnaden för att rena vattnet att fördyra produktionen minst lika mycket.

– Men ni som är konsumenter i västvärlden har också ett ansvar, fortsätter Manivasagam och spänner ögonen i mig. Ert val av färger påverkar vattenåtgången.

För mörka färger krävs 40 procent mer vatten än för ljusa, berättar han. En ljus kulör uppnår man med sex, sju tvättar, en mörk med tio.

– Köp ljusa, pastellfärgade tröjor, uppmanar han, och undvik de mörka!

Han tycker också att västvärldens konsumenter bör acceptera den naturligt grå bomullsfärgen och inte kräva en gnistrande vit kulör.

– För då måste jag använda klorin och det vill jag inte, säger han. Om ni kan kompromissa bort tio procent av vitheten så slipper jag ta till klorin.

Pojkar sköter maskinerna

Tillsammans går vi igenom fabriken. Stora hängande garnhärvor doppas maskinellt i enorma rostfria kar. Det första vi ser är ett par pojkar, i tioårsåldern kanske, som sköter ett par av maskinerna.

– Alla har barnarbetare, urskuldar sig Manivasagam. Det är så svårt att få tag i arbetskraft här i Tirupur. Vi måste anställa barn också.

Arbetsdagen är tolv timmar lång, för barn såväl som för vuxna. Dagslönen är 80 rupees (ca 16 kronor), vilket är en bra lön för indiska förhållanden.

Anna har intervjuat ett 40-tal fabriker för sin studie i Tirupur. Därtill en rad myndighetspersoner från de departement som är ansvariga för vatten- och avloppsfrågor.

Det här är hennes fjärde och sista fältperiod. Hon har varit ute i två, tre månader per gång.

– Det var tufft i början, erkänner hon.

Som ung kvinnlig forskare hade hon svårt att vinna respekt.

– En del av de indiska forskare som jag skulle samarbeta med var väldigt nonchalanta. Det kändes inte alls som om de ville hjälpa mig.

Sin första fältperiod ägnade hon sig

mest åt att misslyckas, säger hon.

– Jag intervjuade helt fel personer. Myndighetsrepresentanter som pratade om hur bra allt fungerade.

Hon var på väg att ge upp flera gånger under de första två åren.

– Många gånger undrade jag vad jag egentligen sysslade med. Det var svårt att få grepp om frågeställningarna, svårt att se helheten.

Hennes handledare, professor Jan Lundqvist, har varit ett stort stöd i metodikfrågor och i att etablera kontakter. Men när det gällde själva problemformuleringen kände hon sig väldigt ensam i början.

I dag är situationen en helt annan. Hon har satt sig i respekt hos de indiska kollegerna och har numera ett rikt kontaktnät av informanter och medhjälpare.

– Nu har jag ett spännande material som känns viktigt. Min metodik och mina frågeställningar har utvecklat hela tiden. Och nu kan jag också känna mig stolt över att jag åstadkommit detta själv. Ingen annan har gjort det åt mig.

Hårdnande konkurrens

Den grundfråga som hennes projekt växte fram ur är den hårdnande konkurrensen mellan stad och landsbygd, en konkurrens som inte minst gäller vattnet. När städerna växer kraftigt, som Tirupur, ökar trycket på den omgivande landsbygden, som får släppa ifrån sig allt mer av sitt vatten. Då skärps också kraven på en effektiv vattenanvändning i jordbruket.

Annas avhandling består därför av två studier, dels den om vattnet i Tirupur, dels en studie om hur vattnet fördelas i det bevattnade jordbruket på landsbygden runt omkring. Här, i skuggan av bergskedjan Western Ghats, är jordbruk oftast bara möjligt att driva om man har bevattningsanläggningar. Det regnar ca 650 mm per år, vilket är ungefär lika mycket som i Sverige. Men regnet kommer under en begränsad tid (någonstans mellan augusti och november), och en hel del dunstar bort i den starka värmen på dessa breddgrader. De bönder som klarar sig med egna brunnar är lätt räknade.

Från Bhavanifloden, inte så långt från Tirupur, avleds vatten i kanaler ut till bö-

dernas fält. Dessa kanaler måste rensas och underhållas för att bevattningen ska fungera. Traditionellt har det varit myndigheternas ansvar (det statliga Public Works Department, PWD), som dock har skött det dåligt. Igenstammade kanaler och trasiga eller stulna luckor har hört till ordningen för dagen.

Bönderna sköter kanalerna

Därför uppmuntrades bönderna i slutet på 80-talet att bilda s k vattenbrukarföreningar och själva sköta kanalerna. Längs en och samma kanal gäller det för bönderna att kunna samverka, trots att bonden som har sina fält vid kanalens början rimligen har mindre intresse av det än bonden vid kanalens slut. Den sistnämnde drabbas ju värst om kanalen slammar igen.

– Det är en trend över hela världen att föra över ansvar på brukarorganisationer eller så kallade NGO:s, non-governmental organisations, säger Anna. Man menar att det civila samhället ska ta över uppgifter som myndigheterna inte klarar av.

Hon har följt tillkomsten av dessa brukarföreningar. Under flera år såg det ut att gå bra. Särskilt anställda personer, så kallade ICO:s (Irrigation Committee Organisers) åkte runt och var bönderna behjälpliga i att få fart på verksamheten.

Men sedan ett år är alla ICO:s avskedade och bönderna ska nu klara av föreningsarbetet själva, är det tänkt.

Anna visar i sin studie hur kringkostnaderna för detta är så höga att de riskerar kullkasta det arbetet. På landsbygden är det ännu ovanligt att folk har telefon. Bara att sammankalla till ett möte kräver mycket arbete. De bönder som engagerar sig i brukarföreningarna får vara beredda att satsa mycket tid och kraft utan att få någon direkt ersättning.

En tidig morgon åker vi ut till en av de bönder som finns med i Annas studie. Han är sekreterare i en av de få brukarorganisationer som fortfarande fungerar, berättar Anna. Idag är Annas tolk Krishnamurti med i bilen.

Vi åker genom ett frodigt grönt landskap. Kokospalmerna står i majestätiska rader. På de saftigt gröna åkrarna odlas bomull eller jordnötter så här års. Smala

Förhandlingarna om Kaveriflodens vatten har strandat.

Tvisterna om hur man ska dela på Kaverivattnet har pågått i många år mellan delstaterna Karnataka, där floden har sin källa, och TamilNadu, som floden rinner genom innan den försvinner ut i havet.

Karnataka och TamilNadu

Mycket av vattnet har använts till bevattning i Karnataka, och TamilNadus regering har länge beklagat sig över att Karnatakas jordbruk tagit mer än sin rättmätiga andel.

Förhandlingarna som under loppet av hösten

1996 förts inför en tribunal i Fort St George i Chennai (fd Madras), *The Cauvery Water Disputes Tribunal*, strandade i januari 1997 när Karnatakas representant meddelade att hans delstat fortsättningsvis skulle bojkotta tribunalen

En av bönderna i den lilla byn Muthur utanför Tirupur. Här står och faller odlingarna med tilldelningen av vatten.

cementerade vattenrännor löper fram mellan fälten. Här tillämpas ett växelbruk där ris odlas mellan augusti och november då det regnar, och mindre vattenkrävande grödor odlas under den torra årstiden. Odlingarna står och faller med tilldelningen av vatten. Utan vatten läggs marken i träda.

Vi viker av från "stora" vägen i den lilla byn Muthur och Anna pekar ut fönstret till det rum där hon bodde under en fältperiod här ute.

– Det var enklare när jag skulle intervjua bönderna här omkring, konstaterar hon. Jag slapp lägga så mycket tid på resor.

Efter en stunds färd på en smal körväg över fälten kommer vi fram till den lilla by där bonden Sengottaiah bor. Solvärmen har redan hunnit bli stark.

– Vi satte jordnötter nu i våras, berättar Sengottaiah. För PWD hade lovat oss extra tilldelning av vatten. Men sen drog de tillbaka det löftet och våra odlingar var i fara.

Inför hot om våldsamma demonstrationer öppnade PWD slutligen dammarna och släppte till vatten. Men inte tillräckligt. Sengottaiah fruktar fortfarande att jordnöts-skörden kommer att slå fel.

Han tar fram ett digert anteckningsblock och visar mig bevattningsschemat. De är 38 jordbrukare i hans förening som ska samsas om vattnet längs den här delen av kanalen. De får vatten i förhållande till hur stora ytor de odlar. Fyra gånger i veckan släpps vattnet på till Sengottaiahs fält: måndagar och torsdagar mellan klockan 3.19 och 5.59 (på

morgonen), onsdagar och lördagar mellan klockan 9.19 och 11.59.

Han ser oförstående ut när jag frågar om han verkligen masar sig upp så tidigt på morgnarna för att kontrollera att luckorna öppnas och stängs i rätt tid.

– Ja, naturligtvis, säger han. Både den som är före och efter mig och jag själv kollar det. Schemat fungerar på minuten, det ser vi nog till må du tro!

Efter en livlig diskussion om beroendet av de stora jordägarna i brukarföreningen visar Anna en liten skiss för Sengottaiah, där hon har sammanfattat deras diskussion. De går igenom den tillsammans och båda

verkar mycket nöjda.

– Det var en bra intervju, säger Anna, när vi åter sitter i bilen. Jag fick en mer nyanserad bild av förhållanden som jag redan har fått beskrivna från olika håll.

Det är så hennes arbete ser ut. En puselbit här, en där, som ger en långsamt klarande bild. Två intervjuer per dag i bästa fall, mer hinner hon inte. Det är mycket jobb bara att få tid för en intervju, i avsaknad av telefoner och med långsam postgång.

Går ogärna ut ensam

På kvällarna på hotellrummet går hon igenom sitt material och skriver ut anteckningar. Så värst mycket att göra på fritiden finns inte. Som kvinna går hon ogärna ut ensam efter mörkrets inbrott.

– Ibland sitter jag och pratar med folk som brukar bo på hotellet, säger hon. Det är mest affärsfolk som är här för att köpa kläder. Tirupur är ju inte precis en turiststad.

Men visst blir både kvällar och helger rätt ensamma. Nöjesutbudet är begränsat. Det handlar inte om att gå en skogspromenad, åka och bada eller gå på konsert om man känner för det.

– Nej, man blir nog arbetsnarkoman under fältperioderna här ute. Jag är ofta så absorberad av det jag håller på med att jag inte kan släppa det.

Som västerländsk forskare upplever hon att hon kan bidra med nya och oväntade perspektiv på de problem som även hennes indiska kolleger studerar. Flera gånger har hon fått kommentaren att "du har skrivit om sådant som är naturligt för oss, sådant vi inte ifrågasätter".

– Jag ser saker som de inte tänker på, till exempel maktrelationerna på landsbygden och den utbredda korruptionen. Jag ställer andra frågor än vad de gör.

Samtidigt är hon kliven i sin roll som västerlänning, finansierad av en biståndsorganisation (SIDA).

– Väst har dominerat över öst ända sedan korstågstiden. Vi har tagit oss rätten att producera kunskap om dem utifrån våra utgångspunkter. Ett slags intellektuell kolonialism. Hur många forskare från tredje världen gör fältarbeten i väst?

Text och bild: Anika Agebjörn

Intervjun med Anna Blomqvist gjordes i februari förra året. Nu är hon tillbaka på tema Vatten. I höstas blev hon klar med sin doktorsavhandling "Food and Fashion – Water Management and Collective Action among Irrigation Farmers and Textile Industrialists in South India".

Läs mer om tema Vatten på nästa uppslag!

fortsätter vattenbråket

eftersom TamilNadu krävde att vattnet skulle delas 50-50 mellan delstaterna. För närvarande är Karnataka villigt att enbart överlåta 30 procent till sina grannar i sydväst.

Karnatakas representant meddelade innan han

lämnade Chennai att delstaten visst vill komma till en överenskommelse, men genom förhandlingar, inte genom ett domslut i en tribunal. Tack vare goda monsunregn och ett visst samarbete mellan delstaterna är årets skörd i områ-

det kring Kaverideltat inte hotad.

Så sent som 1991 uppstod oroligheter som spred sig från Karnatakas huvudstad Bangalore, och in över gränsen till Tamil Nadu.

Till och med mordbränder har anlagts i kampen om flodens vatten.

Indieforskningen började i Rio

Indieforskningen på tema Vatten började i Rio. Eller rättare sagt före Rio. I förberedelserna för FN:s stora miljökonferens 1992 tog de nordiska länderna ett initiativ som gällde just färskvattenfrågor. Vid en förberedande konferens gick man igenom de erfarenheter som dittills fanns av vattenbistånd i tredje världen.

– Vi kunde konstatera att det mesta av biståndet hade inriktats på hushållsvatten och bevattnat jordbruk, säger **Jan Lundqvist**, professor på tema Vatten. Varje sektor har fått stöd var för sig, men man hade inte gjort en samlad analys.

Vatten har länge varit en starkt subventionerad fri resurs. Tillgången har betraktats som ett tekniskt problem och stora investeringar har gjorts för att tillgodose ett ständigt växande behov.

Detta synsätt håller nu på att förändras.

– Vi står inför en befolkningsökning med två och en halv miljarder människor i u-länderna fram till år 2020, sä-

Anna Blomqvist och tolken Krishnamurti på fältstudier utanför Tiripur.

ger Jan Lundqvist. De allra flesta, eller två miljarder, kommer att finnas i städerna. Men vattenmängderna kommer inte att öka.

I det perspektivet gäller det att börja betrakta vatten som en ändlig och knapp resurs.

På konferensen medverkade bland andra **R K Sivanappan** som är hedersdoktor i Linköping.

Sivanappan har varit chef för ett vattenteknologiskt institut i Coimbatore i TamilNadu, ett institut som byggts upp med pengar från Sida.

– De har gjort studier på bland annat vattentillgångar och vattenmarknader för hushållsvatten, berättar Jan Lundqvist.

– Det som vi kan tillföra är ett gränsöverskridande perspektiv, att se samspelet mellan skilda sektorer, som stad och land, samt ett institutionellt perspektiv, olika institutioners roll i vattenhanteringen.

De kunskaper som vattenforskarna nu samlar i TamilNadu kan komma till användning i andra delar av Indien, till exempel den torra delstaten Rajasthan, tror Jan Lundqvist.

– Det vi lär oss om konkurrensen mellan stad och land, om institutionella lösningar och prissättningsmekanismer, det kan tillämpas också i andra områden

Anika Agebjörn

Dammar och ekonomi

Den nuvarande åttonde ekonomiska planen och öppnandet av Indiens gränser för utländska investerare har främjat landets ekonomiska utveckling. Detta följs av en ökad efterfrågan på elektricitet. En kraftigt expanderande ekonomi som den indiska beror till stor del på utvecklingen av egna energikällor och har lett till att man i Indien idag står stort sett enade i försöket att bli självförsörjande på energi. Upprustning av infrastrukturen som kommit igång med de ekonomiska reformerna har varit inriktade på just energiförsörjningen. Man vill till varje pris undvika de oljekriser man hamnat i flera gånger de senaste 25 åren.

Den indiska industrin och infrastrukturen behöver energi, och det indiska lantbruket behöver konstbevattning. Den naturliga följden blir att bygga dammar, som ger både och. Självförsörjningen på energiområdet är något eftersträvt, och konstbevattningen i sig kan verka som en vitamininjektion för landsbygden, som i rask takt avfolkas.

Hansi Elsbacher

Fotnot: Vattenkraften står för endast en liten del av Indiens totala energiförbrukning och enligt den centrala energimyndigheten, Central Electricity Authority, utnyttjas mindre än en fjärdedel av potentialet.

Konstbevattning

– en gammal konst

Kanaler som byggs från floder utgör huvuddelen av all konstbevattning inom det indiska lantbruket, men detta är dyrt och resurser saknas ofta i det övrigt arkaiska jordbruket i Indien. 68 procent av den brukade jorden lämnas att bero på monsunens regn. Om den uteblir, följer torka och missväxt; ett kraftigt slag för landets bruttonationalprodukt.

Konstbevattning av odlad jord ses också som en av de viktigaste faktorerna för övergången från samhällen uppbyggda på småskaligt jordbruk till det moderna samhället. Tidiga bevattningssystem gjorde det möjligt för befolkningen att öka i antal, och den administrerande klassen som byggt dylika system, fick sin makt befast, eftersom de kontrollerade tillgången på vattnet.

40 procent av Indiens konstbevattnade mark försörjs av kanaler, vilka leder vatten från floder till åkern. Det sättet att bevattna odlad jord på kan ha sina anor så långt tillbaka som till Harappakulturens Mohenjo Daro, ca 3000-2000 år f Kr, då även de första avloppssystemen byggdes.

Hansi Elsbacher

Ständiga protester mot jättedamm i Indus

En ekologisk katastrof! Så kallas det planerade dammbygget i norra Pakistan av flera miljöorganisationer.

Redan 1988 var projekteringen för en jättedamm i Indus vid Kalabagh (Indusdammen kallad) klar, men den pakistanska regeringen har ännu inte gett klartecken på grund av starka protester och höga kostnader.

Dammen ska kunna lagra upp mot 7,5 miljarder kubikmeter vatten. Nästan lika mycket vatten ska ledas genom två kanaler för konstbevattning. Omkring 3 600 megawatt elkraft ska utvinnas.

Dessa vinster är dock små i förhållande till den skada en så stor reglering av Indus innebär, menar kritikerna och för varje gång dammbygget aktualiseras, blåser en storm av protester upp.

Den senaste i raden protesterande organisationer är Sindh Democrats Group (SDG) som fasar för följderna som Indusdammen kan få för Sindh i södra Pakistan.

Här har den väldiga Indusfloden sitt utlopp. Tidigare regleringar av Indus längre norrut har redan lett till försämringar för människor, djur och växter.

Genom att Indus vattenmassor stryps går området i södra Pakistan miste om det naturliga flöde som är ett villkor för bland annat jordbruksmark, mangrove-skogar och fiskevatten.

Kostnaderna för själva dammbygget beräknas uppgå till sex miljarder dollar.

Över 34 000 människor måste flytta om planerna på dammen blir verklighet.

SDG anser att de egentliga kostnaderna är ofantligt mycket större eftersom Indusdammen kommer rubba hela det ekologiska systemet runt Indus. "Förstör inte Pakistans framtid", vädjar man till myndigheterna.

Katarina Sandström

Foto: HELDUR NETOCNY/BAZAAR

Kvällstolett i solnedgången vid Hooghlyfloden. Floden, som rinner genom Calcutta, är ett biflöde till Ganges och berörs av det nya vattenavtalet mellan Indien och Bangladesh. Riktigt hur är ännu inte klart.

Äntligen fritt flöde mellan Indien och Bangladesh

Avtalet undertecknades den 12 december och löper på 30 år. Det reglerar hur stor del av flodvattnet som de båda länderna garanteras tillgång till under olika årstider, och det gör slut på en tvist som i över 20 års tid förgiftat relationerna mellan grannländerna och förhindrat uppgörelser även i andra frågor. Därför är optimismen nu stor i hela regionen att vattenavtalet kommer att följas av ett flertal andra överenskommelser.

Det var 1975 som Indien lät uppföra den väldiga Farakkadammen i Ganges alldeles innan floden rinner in i Bangladesh. Genom dammbygget kunde Indien öka vattenmängden till bifloden Bhagirathi-Hooghly och på så sätt se till att Calcuttas hamn nedströms inte slammade igen. Men samtidigt minskade vattenflödet till Bangladeshs miljontals risbönder. Under

För drygt två månader sedan undertecknades i New Delhi ett historiskt avtal mellan Indien och Bangladesh om fördelningen av vattnet från Gangesfloden – i Bangladesh även kallad Padma. Därmed har en över 20 år gammal tvist fått sin lösning.

de torraste månaderna april och maj släpptes bara obetydliga mängder vidare över gränsen, medan man däremot öppnade slussarna under monsunperioden på sommaren vilket ledde till väldiga översvämningar.

Bottenfrusna relationer

Redan 1977 undertecknade Indien och Bangladesh ett avtal som gav Bangladesh

en garanterad miniminivå på 292 kubikmeter flodvatten per sekund under årets torraste veckor. Men den garantin övergav Indien 1982, och ytterligare sex år senare löpte avtalet ut utan att förnyas. Och under åren som följt har Bangladeshs andel av flodvattnet stadigt minskat, vissa torra år under 90-talet har vattenflödet till Bangladesh varit nere i som lägst 77 kubikmeter per sekund. Och

politiskt har relationerna mellan länderna varit bottenfrusna.

Det nya avtalet är betydligt mera generöst gentemot Bangladesh. Landet garanteras få tillgång till 50 procent när vattenflödet sjunker under 602 kubikmeter per sekund, vilket fallet ofta är sommartid. Andra tider på året garanteras Bangladesh 301

VÄND!

FORTS.

och Indien 344 kubikmeter per sekund, därutöver delar man lika.

Och efter avtalet om Gangesvattnet går man nu vidare och diskuterar fördelningen av vattnet i de 54 andra floder som också löper genom såväl Indien som Bangladesh. Näst på tur står floden Teesta i norra Bengalen.

Som ett tecken på försoning reste den indiske premiärministern **Deve Gowda** i början av januari på statsbesök till Dhaka och sammanträdde där under högtidliga former med Bangladeshs premiärminister **Sheikh Hasina Wajed**, som allmänt betraktas som den store vinnaren i vattenavtalet. Det var först efter hennes tillträde som premiärminister i juni i fjol som överläggningar på allvar inleddes, och hon har stått fast vid att fullfölja förhandlingarna trots motstånd från oppositionen i Bangladesh Nationalist Party och det islamistiska Jamaat-e-Islami.

De båda statsöverhuvudena bjöd över varandra i positiva uttalanden om fortsatt samarbete:

– Vi har nu inlett en ny era av samarbete, förklarade Sheikh Hasina.

– Det historiska fördraget om att dela på Ganges vatten utgör ett landmärke i våra bilaterala förbindelser, deklarerade Deve Gowda.

Och lika vänskapligt talar man nu på båda sidor om de speciella historiska band som förenar länderna, alltså sedan Indien gav sitt helhjärtade stöd åt befrielsen av Bangladesh 1971, och den vänskap som frodades under de första åren då Sheikh Hasinas far **Mujibur Rahman** styrde landet.

Ekonomisk uppgång

Såväl Indien som Bangladesh hoppas att vattenavtalet och de upptinade relationerna kommer att leda till en ekonomisk uppgång för hela regionen. Det är i år 50 år sedan Brittiska Indien delades och en konstgjord ny gräns uppstod mellan två fientliga länder, Indien och Pakistan, tvärs genom den bördiga provinsen Bengalen. Järnvägslinjer bröts tvärt av, flodtransporterna upp till Assam stoppades och den nordöstra delen av Indien isolerades från resten av landet, förbundet bara av en smal landremsa. Industrin i Calcutta blev av med sina råvaruområden och avsättningsmarknader i östra Bengalen, och stadens förfall accentuerades ytterligare till följd av miljontals flyktingar från Östpakistan.

För Indien är det ytterst angeläget att nu återupprätta gemensamma kommunikationer och säkra rätten till transittrafik genom Bangladesh till de isolerade men råvarurika och turistiskt intressanta nordöstra delstaterna. Som en symbol kommer redan nu i vår dagliga bussförbindelser att återupp-

rättas mellan Calcutta och Dhaka, för första gången sedan 1947.

Öppnare gränser innebär också att Indien kan utnyttja de bangladeshiska

FOTO: PRESSENS BILD

Chefsministern i Västbengalen, Jyoti Basu, har varit den som mest påskyndat avtalet om Gangesvattnet.

”Basu har för hela världen visat upp att det numera är affärer och inte politik som är det väsentliga för vänsterfrontsregeringen i Västbengalen”

hamnarna Chittagong och Mongla, och därmed lätta på trycket för de nu hårt belastade hamnarna i Calcutta och Haldia.

Detta är också något som grannländerna Nepal och Bhutan hoppas mycket på. I alla år har Nepal helt och hållet varit hänvisat till Indien för all sin import och export, genom främst Calcuttas hamn. Men nu satsar Nepal med internationellt finansiellt bistånd på att etablera en ny handelsrutt från Biratnagar i östligaste delen av landet till Bangladesh och dess järnvägsnät. Trots att det bara är ett par mil som skiljer de båda länderna åt har det inte tidigare varit möjligt.

– Det är nu bara en tidsfråga tills vi får transiträttigheter för att på enklast möjliga sätt få tillgång till internationellt vatten, förklarade Nepals finansminister **Bharat Mohan Adhykary** optimistiskt på besök i Dhaka i somras.

Bangladesh underlättar det hela genom att för närvarande bygga en ny järnvägs- och landsvägsbro över den flera kilometer breda floden Brahmaputra (i Bangladesh kallad Jamuna), som tidigare utgjort en hindrande faktor i utvecklingen av landets

kommunikationsnät. Bron beräknas stå klar i december 1997.

En integration som innefattar också Nepal och Bhutan erbjuder stora fördelar för både Indien och Bangladesh när det gäller vatten- och kraftförsörjningen. Flertalet floder som rinner ut i Bengaliska viken rinner upp i Himalaya, och det finns många planerade vattenkraftsprojekt i bergsstaterna, som skulle alstra väldiga mängder välbehövlig elektricitet.

Ärrad politisk kämpe

Den främste tillskyndaren av avtalet om Gangesvattnet och förbättrade relationer med Bangladesh på den indiska sidan har varit den kommunistiske chefsministern i delstaten Västbengalen och den ärrade politiske kämpen **Jyoti Basu**. För honom och vänsterfrontsregeringen i Västbengalen handlar det om att få igång den ekonomiska utvecklingen i delstaten, där man nu suttit vid makten oavbrutet i 20 år.

Basu och hans parti CPI(M) står, till skillnad från det andra kommunistpartiet CPI, utanför den nuvarande koalitionsregeringen i New Delhi. Vid regeringsförhandlingarna förra året valde partiet den linjen, trots att det nu är allmänt känt att Jyoti Basu liksom partiordföranden **Harkishen Singh Surjeet** (som SYDASIEN skrev om i nr 4/96) öppet förespråkade att man skulle gått med i regeringen – och att Basu var den hetaste kandidaten att bli premiärminister.

Hemma i Calcutta har Basu stärkt sin ställning, inte minst tack vare fördrivningen av alla gatuförsäljarna nyligen, en aktion som flertalet Calcuttabor uppskattade. Och genom att nu i januari stå värd för det indiska industriförbundets stora kongress med 15 000 deltagare och där brittiske premiärministern **John Major** var hedersgäst har Basu för hela världen visat upp att det numera är affärer och inte politik som är det väsentliga för vänsterfrontsregeringen i Västbengalen, och att man hyser stora ambitioner att förvandla Calcutta till ett modernt internationellt handelscentrum. Det är inte bara gatuförsäljarna som nu försvinner. Också Calcuttas tiotusentals typiska handdragna rikshor av gammal kinesisk modell ska bort från stadsbilden är det bestämt, och att slänga sopor rätt ut på trottoaren är sedan någon månad tillbaka en kriminell handling som bestraffas med böter.

Mindre vatten till Hooghly?

Lokalt har avtalet om Gangesvattnet kritiserats för att det nu blir mindre vatten till biflödet Hooghly och att risken ökar för att Calcuttas hamn, som ligger flera mil in från havet, nu kommer att helt slammas igen.

FOTO: PETER BLYME

Snart är det slutsprunget för Calcuttas springrikshaförare. När staden nu ska bli ett modernt internationellt handelscentrum måste de söka sin försörjning någon annanstans.

Men Jyoti Basu hävdar att vatten i stället kommer att tillföras genom att floden Sankosh, som rinner upp i Bhutan, förenas med Hooghly och då ger ett tillskott på 86 – 172 kubikfot vatten per sekund. Förhandlingar pågår mellan Indiens och Bhutans regeringar, och man diskuterar även ett vattenkraftsprojekt i norra Västbengalen.

Men förbättrade relationer mellan Indien och Bangladesh handlar inte bara om ekonomi. Ett minst lika viktigt inslag i de fortsatta förhandlingar som nu förs mellan länderna är att man nu på båda sidor effektivare hoppas kunna bekämpa de många separatiströrelserna i området. Under många år har dessa grupper haft fristäder

på andra sidan gränsen, men nu blir detta svårare.

I det kulliga skogsområdet i östra Bangladesh, Chittagong Hill Tracts, har i decennier en konflikt pågått mellan inflyttade låglandsbengaler som med regeringens välsignande och arméns beskydd trängt undan den ursprungliga befolkningen, huvudsakligen buddhistiska chakmas. Tiotusentals har drivits på flykt och bor nu i de indiska delstaterna Tripura och Arunachal Pradesh, och gerillarörelsen Shanti Bahini har berett den bangladeshiska militären stora problem. Indiska regeringen hoppas nu kunna repatriera en stor del av dessa flyktingar tillbaka till Bangladesh, om bara den bangladeshiska

regeringen garanterar deras säkerhet.

På den indiska sidan finns det massor av etniska konflikter, och separatistströrelser som med våldsamma medel slåss för självständighet i flera av delstaterna norr och öster om Bangladesh. Det gäller exempelvis Nagaland, Manipur och Tripura, och för närvarande i delar av Assam där medlemmar ur bodofolket kämpar för att få bilda en egen ministat, och i den kampen inte drar sig för spektakulära terroristaktioner som när man sprängde en bomb på expresseåget Brahmaputra Mail under julhelgen, och dödade ett 50-tal människor.

Separatisterna har tidigare kunnat slå till och sedan snabbt dra sig tillbaka till säkerheten på andra sidan gränsen, men nu diskuterar Indien och Bangladesh att gemensamt slå till mot "terrorismen i gränstrakterna", och frågan poängterades av Deve Gowda under hans statsbesök i Dhaka och då mot bakgrund av tåg-sprängningen som ägt rum bara några dagar dessförrinnan.

– Genom åren har våldsamma och illegala grupper av olika skäl lyckats etablera sig och finna fristäder samt tillgång till vapen och utrustning på några av våra grannländers territorium. Vi är till fullo medvetna om er regerings beslutssamhet att få ett slut på våldet i ert eget land och att se till att sådana negativa element inte ges tillträde till bangladeshisk mark. Det är av högsta prioritet för oss att åtgärder snabbt vidtas för att få ett definitivt slut på problemet, sade Gowda.

En ny tid är sannoligen här, präglad av samförstånd. Huruvida detta varar för evigt hänger dock mycket på den politiska situationen i Bangladesh. Med Sheikh Hasina Wajed har landet en premiärminister som vill samarbeta med Indien. Faller hon bort kan mycket väl det gamla Indien-hatet åter poppa upp och rasera de framsteg som nu börjat tas.

Avtalet kan skapa nya problem

Givetvis är vattenavtalet i sig inte någon lösning på Bangladeshs alla utvecklingsproblem.

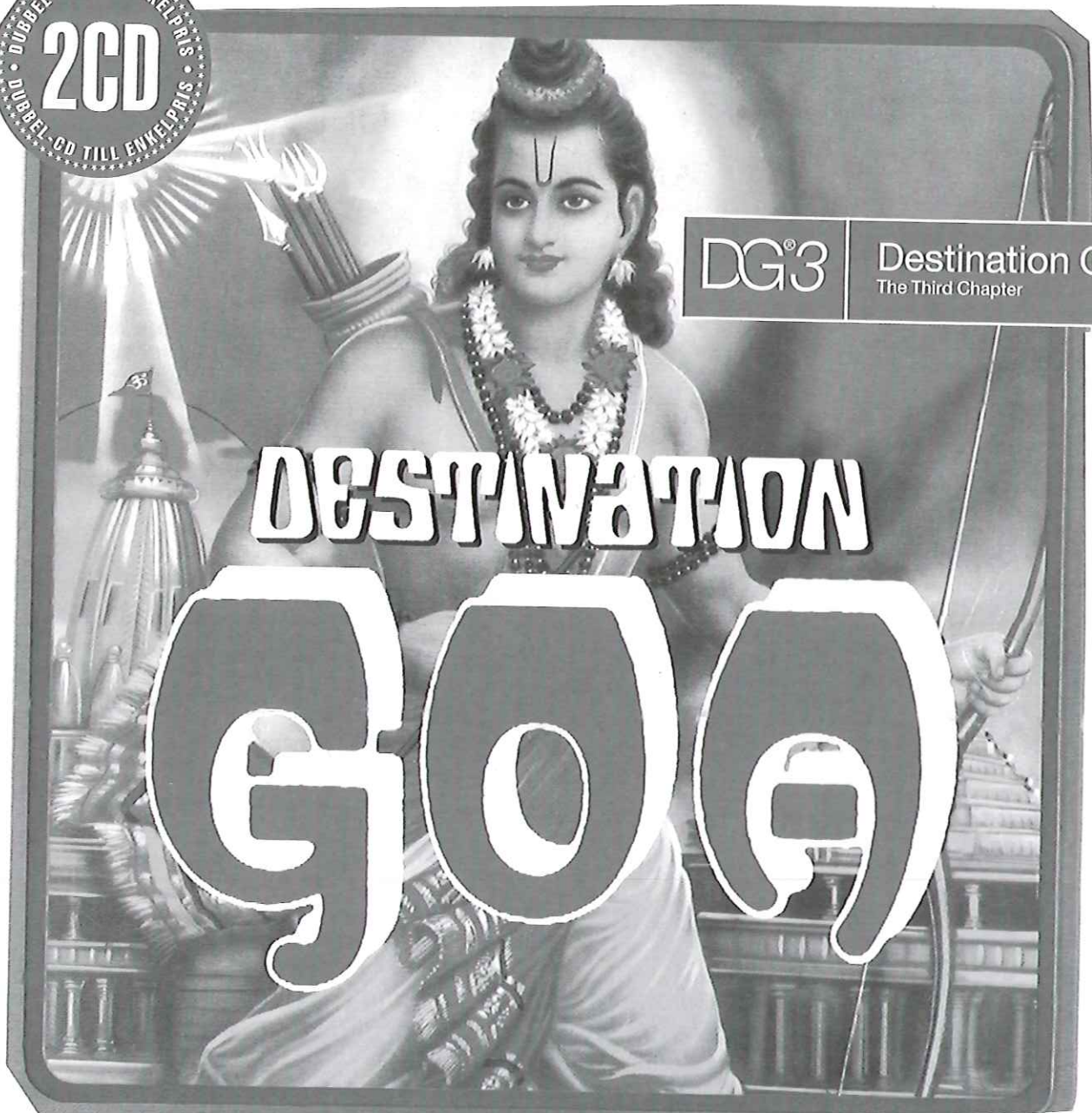
Beträffande storsatsningen på att tämja landets floder bedöms det undertecknade avtalet emellertid vara en förutsättning för fortsatt stöd från många av de internationella biståndsgivarna. Inom ramen för det kontroversiella *Flood Action Plan* (FAP) försöker bangladeshiska myndigheter att bygga upp ett samordnat system för översvämningsskontroll, dränering och bevattnings. Om avtalet blir en injektion för FAP skulle detta, enligt projektets många kritiker, vara en högst beklaglig bieffekt. Kritiker förespar nämligen att detta projekt kommer att leda till en ekologisk katastrof.

Jan Johansson

Lars Eklund

GOA TRANCE

DUBBEL-CD TILL ENKELPRIS
2CD
DUBBEL-CD TILL ENKELPRIS

Indiska gudar, som här Krishna, pryder ofta omslaget till CD-samlingarna med Goa-trance. Här en svensk skiva.

I det blåskimrande skenet från full-månen anländer tusentals technofreaks på sina hyrda motorcyklar. Kvällens rejv-fest pågår i en palm-dunge omgiven av djungel på ena sidan och risfält på den andra – och man måste köra efter ljudet och ljusen från de andra motorcyklarna om man vill hitta fram.

Under höga kokospalmer, som målats med självlysande färger och i psykedeliska mönster, dunkar technorytmerna; högt, monotont och bedövande.

Bakom en liten pulpet i ett hörn av dansområdet står festens obestridda ledare, discjockeyn, och styr musiken från två små digitala bandspelare. Som ett slags medium eller schaman är det hans uppgift att leda festens deltagare ut i ett gemensamt kosmiskt tillstånd, som kan vara tills

Häftig musik eller bara ett skäl att få knarka?

nästa morgon när solen stiger upp. Kan man nå dithän med bara musik kan man hjälpa kroppen och sinnena på vägen med en av de många syra-trippar som erbjuds på platsen. "If you take it, you can fly-dance", berättar en ung Jesusliknande kille från Italien. Han stoppar själv ett av de små läskpapperen i munnen och glider ut bland de dansande kropparna.

Technofesterna i Goa har existerat sedan slutet av 80-talet. Men för de lokala goaneserna har kombination

nen av européer, fester och narkotika varit känd länge. Fram tills 1961 stod den lilla paradisiska delstaten på Indiens västkust under portugisiskt styre. 1969, knappt ett decennium efter portugisernas försvinnande, kom hippiesarna. Goa var redan på den tiden berömt för sina långa vida sandstränder, sitt behagliga klimat och sin förhållandevis fria inställning till alkohol och en västerländsk livsstil. Hippiesarna slog sig ner i fallfärdiga hus och drömde om att bygga upp ett alternativt samhälle. Det röktes en del hasch och spelades på syra-gitarr, och snart gjorde också tyngre droger entré. Hippiesarna arrangerade fullmånafester på stränderna, och varje år drogs tusentals av dåtidens europeiska Indienresenärer till platsen.

Ställets berömde discjockey, "Goa-Gill", kom själv till Goa i sluf

tet av 60-talet. Han är ursprungligen från San Fransisco men befinner sig för det mesta i Goa. Han har långa smutsiga flåtor och en stram t-shirt med psykedeliska mönster spänd över sin stora mage.

– Technofesterna i Goa är en slags stamritual. Precis som ursprungliga stamfolk firar vi fullmånen och går i trance under timplånga trumsessioner. Discjockeyns uppgift är att leda folket genom natten, som en schaman. Med hjälp av rytmen, monotonin och de fantastiska omgivningarna kan man nå ut över sitt eget medvetande, sin egen individualitet och in i en gemensam kosmisk sfär.

Goa-Gill vill helst inte tala om de många problemen med droger och om protesterna från lokalbefolkningen i Goa. Festerna har under lång tid varit förbjudna av de lokala myndigheterna, men alla vet att polisen håller sig undan så länge som festarrangörerna kommer ihåg att betala "baksheesh" – en muta på uppemot 10 000 kronor.

Mångåriga fängelsestraff

De flesta unga européer som far till Goa hyr in sig i ett litet hus tillsammans med andra unga, och stannar på platsen ett par månader runt jul och nyår. Får man ekonomiska problem kan man alltid bli dealer; det är lätt att ta en tur norröver och skaffa sig ett par kilo hasch. Men har man otur kan resan sluta med anhållande och mångåriga fängelsestraff. Listan på européer som anhållits i samband med införande eller försäljning av knark är lång. Mårten från Norge är en av de olyckliga: I en månad har han suttit tillsammans med sju andra i den lokala arresten, anhållen för innehav av 2,1 kilo hasch. Allt eftersom tiden går får han färre och färre besök. I sin dagbok skriver han: "Jag har förändrats mycket den senaste månaden. I början befann jag mig i ett chocktillstånd, jag var helt manisk. Nu har jag börjat förstå allvaret i min situation. Jag kommer längre och längre bort från det liv som mina vänner lever utanför fängelset." Mårten vet väl varför "vännerna" besöker honom så sällan: "När man är påtänd och går på fest varannan natt orkar man inte annat än att sova på dagen – jag vet ju hur det är."

Medan Mårten sitter i arresten och inväntar sin dom – straffskalan går upp till 10 år – står kristna socialarbetare från Norge, Sverige och Danmark redo i kulissen. De senaste tio åren har man haft ett stående projekt i gång i Goa. Man besöker västerländska ungdomar i fängelserna och hjälper de unga som blir allvarligt sjuka av knarket.

– Många av de unga ryggsäckstu-

risterna som kommer till Goa har aldrig tagit LSD-trippar förut. Men så kommer de hit till technofesterna, där trenden är att man experimenterar – och så går det galet för en del. De har ingen kontroll över hur mycket eller hur lite de ska ta, och de riskerar att flippa ut i knark-psykosor, säger **Anna-Lena** från Danmark, en av socialarbetarna.

I jungeln mullrar den elektroniska stam-trumman vidare. På ett stort öppet fält i utkanten av festområdet kan man slappna av på utbredda vassmattor och njuta av den gryende soluppgången. Indiska kvinnor och flickor serverar te och kaffe, som de tillagar på små oljebrännare. I de små cirkelarna som bildas omkring blossen möts engelsmän, israeler, italienare och skandinaver. Fredspipan är en chillum, som cirkulerar flitigt runt.

Den unge italienaren är fortfarande på benen – men mycket trött. Han säger att han inte sovit på sju dygn. Mesta tiden sitter han framåtböjd i skraddarställning – men då och då vaknar han upp och hivar fram sin chillum. Med maniska rörelser rensar han den med en liten trasa, blandar chillumen och använder den lilla trasan som munstycke – fuktaren – så att man inte behöver hosta så mycket. I en liten broderad hippieväska gömmer han alla sina attiraljer; en pinne att rensa chillumen med, en liten plastpå-

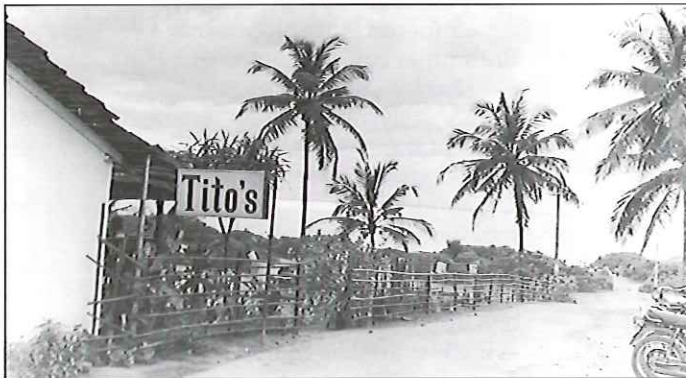

Foto: ZAC O'YEAH

Tito's i Goa är en av de äldsta nattklubbarna för danslystna.

se med LSD-trippar och ett par kristaller för den goda karman.

Klockan närmar sig sju. I utkanten av området passerar fem fnittrande indiska flickor i skoluniform. Ett par tiggare har också intagit platsen: En med ett spädbarn hängande på armen försöker att tigga några mynt av två kalottklippta killar i strama blanka t-tröjor – utan framgång. I horisonten håller solen på att inta sin plats. Redo för att leende ge det lilla paradiset ännu en dags värme.

Inge Bang Termansen

Översättning och bearbetning: Lars Eklund

"Det känns lite knarkigt"

Goa-trance är en musikform som fått ett visst genomsåg i Sverige, trots att ny techno – dansmusik och i synnerhet allt som berör Goa i pressen (liksom i artikeln intill) stämplat med jättebokstäverna "KNARK". Klubbar för Goa-trance i Sverige har förekommit bl a i Stockholm, Göteborg och Helsingborg, och ofta spelas musiken också på andra större rejvfester med mixad musik. Vad som är över lag typiskt för den nya danskulturen är att det sällan förekommer alkohol, eftersom alkohol saboterar kroppsordinationen för de dansande. Istället dricks det mycket sportdrycker och liknande. Att det skulle förekomma mängder av droger på svenska rejv stämmer inte, enligt dem som menar att det är en hälsosam danskultur som vi fått med den nya musiken. Och det är nog sannolikt att drogerna är fler på storstädernas inrestauranger, men man kommer ändå inte ifrån faktum att polisen vid sina razzior lyckats hitta narkotika på en del gäster – vilket misskrediterat danskulturen.

SYDASIENS **Zac O'Yeah** lade örat mot marken och ringde runt bland folk som sysslar med ny dansmusik för att fråga vad Goa betyder för dem.

Magnus Axelsson, techno-veteran i gruppen Rotten Beak (ex-Njurmännen):

– Det är populärt bland ungdomen. Goa-trance är en rätt tråkig variant av techno – det är fullt ställ, snabb och hektisk musik. Inte så suggestiv som jag vill att techno ska vara.

Glenn Carlsson, label manager på Fluid Records som mest ger ut melodios trance, hard trance och drum and bass, har också gett ut Goa-trance:

– Goa-trance kom rätt sent till Sverige och har blivit ganska exploaterat, det kommer numera massor med Goasamlingar – som man mjölkar en ko. Självt kom jag först i kontakt med det genom klubben Return to the Source i Brixton, en superklubb som tar in 5–6 000 personer – där publiken är blandad och av olika åldrar, vilket är roligt, för dit kommer både ungdomar och gamla hippies. I Stockholm har det körts en del Goa-trance på Turbine och Docklands. Det är inte alls så mycket droger på de svenska rejven, utan tvärtom – det är mycket ungt och drogfritt folk.

Phoenix är en svensk artist som gör Goa trance och var tidigare även discjockey på Stockholmsklubben Turbine där det spelades mycket Goa-trance:

– Jag har svårt att säga varför, men jag fastnade för Goa-trance när Goa-vågen kom för 3–4 år sedan. Den har något som vanlig trance inte har – en orientalsk touch i musiken. Innan gjorde jag vanlig trance och house. Det finns ingen Goa-tranceklubb i Stockholm längre sedan Turbine lades ner, och det är jobbigt att anordna fester eftersom alla tror att det är droger inblandat. Myndigheternas attityd är fel.

Karolina Ramqvist, musikkritiker med techno och modern dansmusik som specialområde, i Dagens Nyheter och Plebs Magasin:

– Personligen tycker jag inte riktigt om Goa-trance. Det är tråkigt och sammankopplat med någon slags skitighet, det känns knarkigt och inte alls positivt. Jag blir genast skeptisk och lyssnar bara när jag är tvungen.

Med Förintelsen ständigt

Anne
Ranasinghe
– judisk poet
på Sri Lanka

Som den enda i sin familj överlevde **Anneliese Katz** Förintelsen. Tretton år gammal kom hon 1939 till England, dit hennes föräldrar lyckats skicka henne från Tyskland; själva mördades de fem år senare i

Auschwitz. Snart utbröt andra världskriget och Anneliese Katz utbildade sig till sköterska. Efter att ha mött och så småningom gift sig med en singalesisk medicine studerande slog hon sig ner på Sri Lanka som Anne Ranasinghe och blev lankesisk medborgare 1956.

De första åren i sitt nya hemland ägnade hon sin mesta tid åt familjen och barnen: Tre ur makens tidigare äktenskap, fyra egna. På sextioalet gick hon emellertid en journalistutbildning och började så småningom

skriva. 1971 debuterade hon med *Poems*. I dag har hon flera böcker bakom sig: bland diktsamlingarna märks *Against eternity and darkness* (1985) och *Not even shadows* (1990) och bland novellsamlingarna *Desire and other stories* (1994). I *At what dark point* (1991) har hon sammanställt dikter och prosa om Förintelsen med en dokumentation över nazisternas jedeförföljelser.

På Sri Lanka räknas hon som en av landets främsta engelskspråkiga poeter. Hennes

mest sålda bok är dock en skrift av upplysningskaraktär – *Love, sex and parenthood*.

Hon har blivit översatt till singalesiska såväl som tamil och dessutom till bland annat holländska och tyska. På senare år har hon också översatt enstaka av sina dikter till det tyska modersmål hon länge trodde sig ha förlorat för alltid. "Efter fyrtio år / brinner det än en gång / natthimlen ned-blodad, våldsam och skymfad", skriver Anne Ranasinghe i dikten "July 1983" - med anspelning på de

Förintelse 1944

till min mor
Jag vet inte
i vilken fjärran främmande jord
de begravde dig,
inte vilka hårda nordanvindar
som blåser genom stubbåkern,
den torra, hårda stubbåkern
över din grav.

Och tänkte du på mig
den frostblå decembermorgonen,
snötung och bitter,
när du gick naken och huttrande
under den blygrå himlen,
i det sista ögonblick
när du visste det var slut,
slut på ingenting
och början på ingenting,
tänkte du på mig?

O jag minns dig min käraste,
dina bleka händer utsträckta
i den gamla välsignelsen,
dina ögon klara och glänsande
över ljusen
när du läste välsignelsen
Välsignad vare Herren...
och i detta ligger plågan,
plågan och skräcken
att det ändå inte fanns ett
martyrium
utan bara meningslöshet –
det meningslösa i att dö
slutet på ingenting
och början på ingenting.
Jag gråter röda tårar av blod.
Ditt blod.

Sati

en framställning i bild, i mogulstil
Så detta är målningen – en liten
aning djupblått
längs övre kanten antyder dammen
som de kastade henne i, klädd i dyrbar
dräkt
och gyllene prydnader. Hennes bärstol
står tom högst upp till vänster,
draperad i vita blommor.
Brahminer och släktingar, en ivrig
skara vänner
formar en lysande cirkel – ockra,
scharlakansrött, grönt
i skickliga penseldrag. De lyfter sina
händer
mot henne i beundran – men somliga
ses
bära facklor, somliga lerkärl med smör
och uppställda i dubbla led runt fältet
svingar svartskägiga brahminer svärd
och sköldar.
Och nu lyfter brahminprästen som bär
helig eld
handen till signal – bålet
tänds (precis i mitten), kärleens innehåll
töms över torrt trä och saffransgula
eldslågor
flammar högt. En rosenröd glöd
sprids över det brinnande fältet,
omhöljer liket – en gammal man
(i neutrala färger). Hans ljushyade
hustru
med utslaget korpsvart hår och sneda
mogulögon,
ännu i sin ålders blom
släpas mot bålet, lyfts högt,
slängs ner på hans kropp. Hennes vilda
skrik
dränks i bifallsrop – de kväver hennes
skrik –

(elden brinner våldsamt nu, i blått
och rött).
Den mjuka huden rynkas, lågor stiger
från huvudet,
och när hon kämpar vilt för att bli fri
höjer brahminerna sina svärd och
dömer henne till
att brinna. Och brinna. Och brinna. Tills
hon är alldeles död.

Bildtexten förklarar
att så länge som den långa processionen
slingrade sig fram mot den brinnande
grönskan
bevarade änkan sitt lugn och sitt
jämmod.
Men när hon såg den fruktansvärda
scenen
och tvingades lämna sin bärstol
riktade hon blickarna mot bålet
med skräck. Alltmedan
de slet juvelerna från hennes öron och
hals
och drog, släpade, stötte henne bak-
ifrån,
tvingade de henne att tre gånger gå runt
bålet
innan de överlämnade henne åt elden.
Långt senare
silades askan och benresterna
lades i smala kopparurnor – somligt för
att kastas
i Ganges vatten – helig flod,
renare och givare
av liv – och somligt för att malas
till mjöl som blandats med nykokt ris
för att ätas av tolv brahminer under
högtidliga former.

närvarande

våldsamma förföljelserna av Sri Lankas tamilska minoritet.

Den som har upplevt "kristallnatten" och sett vänner och släktingar försvinna för alltid vet vad det vill säga att tillhöra en utsatt minoritet. Hon vet också att mot mördarna är minnet "vår enda sköld".

Det är visserligen långt ifrån sant att Förintelsen skulle vara Anne Ranasinghes enda centrala tema men allt hon skriver bottnar i en illusionsfri insikt om att "vad som helst är möjligt / när som helst".

Hennes poesi är naken och kärv, ibland lätt ironisk. Kärleken, nuet och livets sköra korthet står mot döden – ett flyktigt ljus mot ett absolut och omutligt mörker.

Vid sidan av sitt författarskap har Anne Ranasinghe också arbetat inom Amnesty International, närmare bestämt inom ett sydasiatiskt publikationscenter i Colombo.

Anders Sjöbohm

Gott nytt år

På det singalesiska nyårets morgon gick jag till marknaden för att köpa mango, en persika och kolikuttu-bananer. En lastbil körde fram.

Fyra män hoppade ner från lastbilen, lossade kedjorna, baklämmen sänktes och inuti lastbilen låg de små skära kropparna av flådda getter och deras ungar, också de flådda och glänsande skära, så många av dem, nakna, utan hår och utan huvuden.

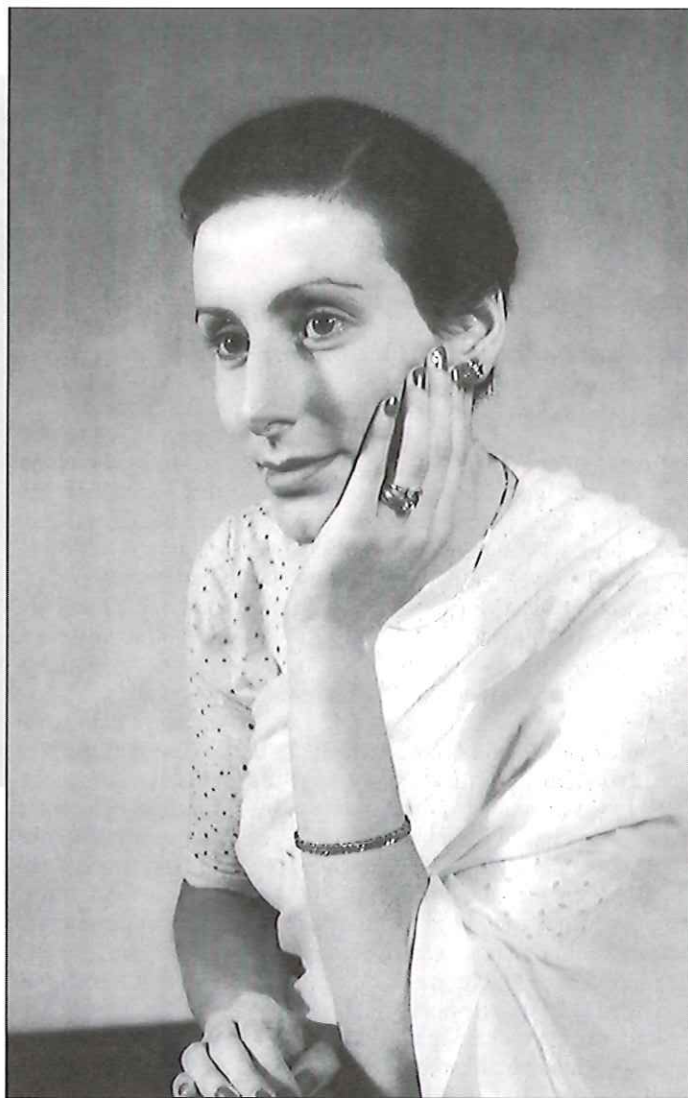
Ur stumparna av deras späda halsar sipprade ännu blod. Männen slängde upp dem på axlarna, två eller tre åt gången, och bar dem kvickt till bålet där kycklingarna redan hängde i prydliga rader, också flådda och utan huvuden, upphängda i en bit snöre.

Men för getterna fanns vassa krokare som tränger genom de mjuka partierna mellan bakbenen. Männen arbetade snabbt och mycket noggrant och fast jag vände bort blicken från att stirra på de hudlösa kropparna trängde deras stumma bråkande in i mitt medvetande. Det mindes andra lastbilar och andra kroppar på köttkrokare – inte under en tropisk sol utan i en cementkällares knivskarpa kyla. En dum jämförelse, sa jag mig. Ta dig samman och önska slaktaren Gott Nytt år.

Gott nytt år utspelas i samband med det singalesiska (som också är det tamilska) nyåret. Detta firas i april och är inte någon religiös högtid. Kolikuttu-bananer är medelstora, runda, gula – på Sri Lanka finns även röda bananer! – och anses vara de bästa.

Sati skrivs ibland "suttee" och betyder egentligen "god kvinna" men står också för sedvänjan med änkebrän-

ning. Stora delar av Indien styrdes under flera århundraden av det muslimska mogulkejsardömet som bestod från 1526 till 1739, formellt (under brittisk överhöghet) ända till 1858. Mogultidens måleri uppvisar påverkan både från persiskt miniatyrmåleri och från Europa. Det karaktäriseras av skuggning och atmosfäriska effekter, en noggrann porträttkonst och en påfallande tendens till realism.

Anne Ranasinghe som ung. Den i dag 71-åriga judinnan hör till Sri Lankas främsta engelskspråkiga poeter.

Ett brev till min dotter

Min mor gick sakta omkring i sitt tysta hus medan bilderna dog bort från mörknande speglar och fruktans gråa aska föll. – Hon visste

att ingen väg tillbaka skulle finnas, liksom jag vet att din barndom är förseglad för alltid.

Ett skepp i en igenkorkad flaska. Nu reser du längs främmande vägar, sover i främmande sängar och dina drömmar är en främlings drömmar. Ditt liv talar ett annat språk.

Minnena blir genomskinliga.

Jag söker efter din kärna i hastigt nerklotttrade brev och ryggar tillbaka från att fatta din fullständiga frånvaro. Vinden som stryker över hav och över land utplånar alla spår – den mäter avståndet mellan oss. Och avstånd tar sig många former – av rymd och tid, hjärta, minne och mörker.

Så ska jag tända en lampa i mitt fönster varje kväll, för att trösta mig själv men också för att leda dig välbehållen hem.

Tolkning: Anders Sjöbohm

”Ett under av mänsklig

En hyllning till de indiska järnvägarna

BILL AITKEN: Exploring Indian Railways

Oxford University Press

Som mörka förtrollade gestalter i stål och mässing dominerade ånglokomotiven den äldre järnvägshistorien. Deras skrammel, visslande, slammer, vinande och gnisslande erbjöd bakgrundsmusik åt den teknologiska utvecklingen från mitten av 1800-talet till senare hälften av 1900-talet; från oljedrivna motorer via elkraft till den elektroniska tidsåldern med datorernas intrång.

När de sista ånglokomotiven tuffar bort in i ett romantiskt förflutets skymningsljus fälls inte många tårar, utom hos en spillra entusiaster vars antal dock sägs vara på väg uppåt. De ser ånglokens försvinnande som slutet på en elegant, kultiverad livsstil. Men järnvägar kan aldrig förbli desamma efter introduktionen av aerodynamiska eller dieseldrivna lokomotiv.

I denna förtjusande berättelse om de indiska järnvägarna beklagar Aitken ånglokens försvinnande, liksom de smalspåriga järnvägarnas. Vem kan klandra honom för det när Indian Railways själva valt att hålla fast vid ångloket i sitt emblem – fast detta väl mera beror på avsaknaden av andra universellt gångbara symboler än på någonhängivenhet gentemot dessa maskiner.

Utläningar som skriver om Indien och indiska företeelser utgår mestadels från tre skilda synsätt. Det första är indofilens – som betraktar subkontinenten genom tonade, uppskattande glasögon. Sedan kommer imperialisten/kolonialisten, som ser ner på allt, överlägset och kritiserande. Slutligen finns det en grupp, till vilken Aitken hör, som bryter igenom västerländska fördomar men ändå håller fast vid en brutal uppriktighet och inte viker från att kalla onda sedvänjor vid deras rätta namn.

Rest vida omkring

Aitken har jobbat hårt med sin bok. Förutom ett grundligt litteraturstudium har han rest vida omkring på Indiens järnvägsnät, och färdats på fler banor än någon järnvägsanställd kan drömma om att göra. Hur många kan exempelvis skryta med att ha avverkat inte bara de stora stambanorna i det bredspåriga järnvägsnätet utan också de mindre trafikerade bredspåriga linjerna, såsom Waltair-Kirandul, liksom en del av de smalspåriga järnvägarna: Delhi-Saharanpur, Lumding-Badarpur, Udaipur-Marwar, Kurduwadi-Latur, Jabalpur-Nainpur, Chanda Fort-Gondia, Siliguri-Darjeeling,

Kalka-Simla, Mettupalayam-Udhagamandalam och Rajpipla-Ankeswar. Ingenting undgår Aitkens ögon.

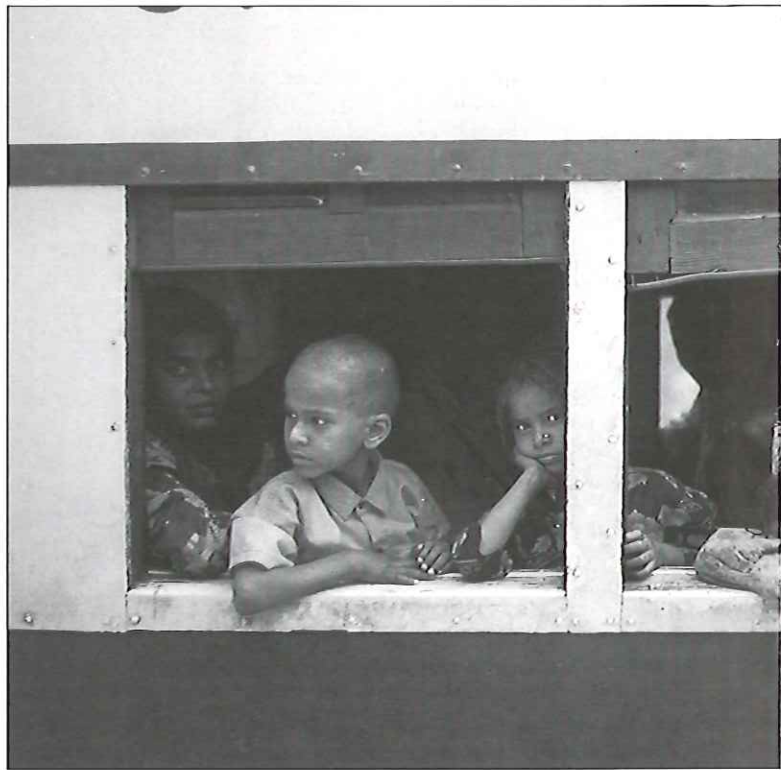
Eventuella tvivel kring hans kunskaper undanröjs effektivt sedan han behandlat ett otal skilda ämnen, allt ifrån mångfalden av drivhjul och växlar, underhåll av spår och vagnar, stationsbyggnader, järnvägsanställda – såväl arbetare som chefer, tidtabeller, försäljning av varor på plattformerna, till korruption, politiskt beskyddarskap, anglo-indiska järnvägare, tågolyckor, stationsskyltar, passagerare, godstrafik och reskomfort. Indiska järnvägar är ett enormt och mycket komplext fenomen, och denna bok fyller en lucka, inte mycket har tidigare skrivits om eller forskats kring dem.

”Jag kände starkt för att skänka rättvisa åt det stora undantaget, de indiska järnvägarna”, skriver Aitken apropå de ständiga klagomålen mot statliga företags ineffektivitet. Hans bok är fylld med detaljer som bör värma järnvägsanställda ända in i själen.

”Trots sina brister utgör Indian Railways ett under av pågående mänsklig företagsamhet; i huvudsak utförs precis det jobb som är avsett; den mest spektakulära förändringen som följt på självständigheten har varit att komforten i de lägre klasserna förbättrats; indiska järnvägsanställda tillhör de bästa i världen; indiska andra klass sovvagnar är de mest prisvärda som kan erbjudas i världen; när man träder in på kontoret till en riktig järnvägstjänsteman finner man en sann yrkesman med engagemang för järnvägen och dess goda rykte.”

Aitken skriver vidare att de indiska järnvägarna är en av landets få framgångssagor.

”Indian Railways är den enda organisation som oförtrutet hållit fast vid ambitionen att förbättra livskvaliteten på den indiska subkontinenten.” Hur mycket av all denna lovprisning som skrivits med glimten i ögat må läsaren dock själv avgöra.

Passagerarna på tåget från Pathankot till Kangra i Himachal Pradesh måste vara utrustade med tålamod. Långsamt segar sig tåget framåt, sisådär en 19 kilometer i timmen.

Det saknas inte kritik, i huvudsak av den typ som brukar ventileras bland resenärer men också bland välmenande järnvägare. Korruptionen står främst på listan. Faktum är att det i samband med att det nuvarande datoriserade bokningssystemet infördes uttrycktes farhågor huruvida det skulle accepteras av personalen, eftersom det nya systemet undanröjer möjligheten att gömma undan platser att göra privata affärer med. Men merparten av personalen välkomnade förändringen, något som bevisar att missnöjet inte var så utbrett.

Syrliga kommentarer

Punktlighet och renlighet ges som förväntat syrliga kommentarer. Däremot imponerar Indian Railways olyckssiffror, som statistiskt är bland de lägsta i världen. Något som emellertid utgör klen tröst för de som verkligen är offer för järnvägsolyckor. Aitken sätter de låga siffrorna i samband med att farten knappast har ökat sedan självständigheten, i en del fall har den faktiskt sjunkit.

Aitken sparar sin hårdaste kritik till avskaffandet av smalspårarna, fast inte av de sedvanliga orsakerna. Hans förtrytelse kommer sig av att dessa linjer som löper genom Indiens lantliga hjärta har en särprägel; när man reser där kan man känna smaken av skilda regioners arom. Genom att göra banorna bredspåriga blir de förvis-

företagsamhet

Foto: ZAC O'YEAH

so en del av det nationella järnvägsnätet, men samtidigt försvinner deras unika karaktär.

Mest smärtsamt för Aitkens brittiskt känsliga sinne är den totala historielösheten bland indiska järnvägare. Han beklagar djupt den likgiltiga attityden gentemot de uttjänta veteranloken, som säljs som skrot trots att "man skulle kunnat sälja dem dyrt till utländska samlare". Och järnvägsmuseet i Delhi skulle aldrig tillkommit om det inte varit för en utlänning, **Mike Satow**. Aitken underlåter att nämna den entusiasm och hårda arbete som åtskilliga indiska järnvägare uppvisade i samband med museets grundande, men visst stämmer det att det råder en allmän apati kring dess skötsel. Något som Aitken tillskriver avsaknaden av stolthet och social ansvars känsla.

Aitken bortser från de verkliga problemen som Indian Railways står inför. Kanske var det inte heller hans avsikt. Han bekräftar deras existens i två meningar: "Indiens storlek och variationen på järnvägens problem gör alla jämförelser med mindre länder

skrattretande. Man tvingas komma till rätta med gigantiska utmaningar på egen hand, lånande idéer från olika delar av världen." Icke desto mindre måste det anses svagt att Aitken struntar i att analysera de svårigheter som finns, och därför ger okunniga läsare en bristfällig bild av landets största företag.

Strikt disciplin

Att driva Indian Railways är en uppgift som kan sätta den bästa ledning på prov. Att se till att tidtabellerna hålls kräver en massiv koordinerad insats av ett otal personalkategorier, från tågklarerare och stationsinspektörer till lokförare, konduktörer, reparatörer, underhållspersonal och banarbetare. Det ställer krav på strikt disciplin. En minuts försening på en livligt trafikerad bansträcka ger en dominoeffekt på alla efterföljande rörelser. Att upprätthålla disciplinen inom en kår som är hämtad ur en befolkning som inte är speciellt känd för självkontroll är en formidabel chefsuppgift. Därtill kommer störningar utifrån, typ folk som drar i nödbromsen och därmed bidrar till att skapa förseningar.

Säkerheten, hygien, platsbristen, dålig kundservice och korruption är samtliga frågor som Indian Railways jobbar med, men inget av problemen har någon enkel lösning. Som inom många andra områden är det faktorer vid sidan om tekniken och tjänsteutövandet som påverkar järnvägsarbetet.

Detta är miljön i vilken de järnvägsanställda tvingas sköta sin uppgift; allmänheten accepterar inga ursäkter.

Tänk att det skulle behövas en utlänning för att påminna indierna om deras förnämliga järnvägshistoria. Man borde själva samlat ihop det vetandet. En start kunde vara om järnvägsministeriet initierade skrivandet av en heltäckande skildring av de indiska järnvägarnas historia. Bildandet av järnvägssällskapet borde uppmuntras. Och slutligen borde museet i Delhi rustas upp och utvecklas till en internationellt erkänd institution.

Samar Jha

The Statesman Weekly
Översättning: Lars Eklund

Köp Bill Aitkens bok genom SYDASIEN! Sätt in 225 kr på postgiro 79 54 96-9 så får du boken hemskickad.

Febril ombyggnad

Det indiska järnvägsnätet består av 62 660 km, och är därmed det fjärde största i världen. Bredspåriga banor: 39 612 km. Meterspår: 19 210 km. Smalspår: 3 838 km.

Ombyggnaden av smalspår till bredspår pågår dock febrilt runt om i Indien. Exempelvis invigde premiärminister Deve Gowda den 11 januari i år en 195 km lång bredspårig järnväg mellan Salem och Bangalore i söder, ett projekt som genomförts på rekordtiden ett år och kostat 1 860 miljoner rupees.

Av nätet är 11 793 km elektrifierade, det vill säga 18,8 procent. Antalet anställda i de indiska järnvägarna är 1,6 miljoner.

Vishetens och dårskapens Indien

ANITA DESAI: Journey to Ithaca. Heinemann.

Om dagens Indien och om drömmens tidlösa fantasiland, om en ung italiennare besatt av tanken på att tränga in i andliga hemligheter, handlar **Anita Desais** nya roman. Men där Matteo anar uppenbarelse av en yttersta vishet ser hans fru Sophie bara vidskepelse, dårskap, hysteri, fattigdom och mänskligt elände.

Parets Indienresa kantas snart av allt djupare konflikter, konflikter som förvärras av strapatser, sjukdom och av att Sophie blir gravid. När Matteo till sist finner en guru i den mystiska Modern drivs Sophie att söka sanningen om denna Moder och hennes bakgrund. I romanens senare del berättas en parallellhistoria som börjar med att en ung egyptiska i 20-talets Paris trollbinds av en indisk dansgrupp...

Frågan om vilket det "sanna" Indien egentligen är, fattigdomens Indiens eller vishetens eller något annat Indien, besvaras inte av denna djupt fängslande roman men ställs på en tät, febrig prosa. Som alltid hos Anita Desai smälter dessutom yttre och inre verklighet samman - sjaskiga interiörer, människomyller, mördande hetta eller våldsamma monsunregn samspelar med tillstånd av utmattning, desperation och hänryckning.

Anders Sjöbohm

Viktig guide om kvinnor i u-länder

SIGRID HALVARSSON (RED): Litteratur om kvinnor och jämställdhet i u-länder. Sida

För den som är intresserad av Sydasiens och "Litteratur om kvinnor och jämställdhet i u-länder" är Sidans nypublicerade bibliografi en värdefull guide.

Urvalet är i första hand baserat på engelskspråkig litteratur, men rymmer också ett antal verk på svenska, norska och danska. Bland de 400 titlar (huvudsakligen böcker) som här behandlas faller 50 under rubriken Allmänt om kvinnor i u-länder, ca 20 handlar om Asien i allmänhet och drygt 50 berör mer direkt Sydasiens.

Sydasilitteraturen behandlas av kulturanthropologen **Jitka Kotalová**. Fokuseringen ligger därför på studier av sociala och kulturella aspekter. Det finns dock en stor spännvidd mellan olika ämnen som hälsa, befolkningsfrågor, ekologi, prostitution, strukturanpassningsprogram, identitet, makt, ideologi, religion, psykoanalys, kvinnobilden i inhemsk litteratur, etc. Var och en med ett intresse för Sydasiens torde alltså ha möjlighet att finna något litet guldkorn.

Jan Johansson

Om mytens betydelse för Rushdie

MARGARETA PETERSSON: Unending Metamorphoses. Myth, Satire and Religion in Salman Rushdie's Novels.

Lund University Press 1996, 357pp, ill.

Ingen författare i modern tid har drabbats av ett så laddat mottagande som **Salman Rushdie**. Det gäller inte minst hans fyra första romaner, *Grimus*, *Midnight's Children* (*Midnattsbarnen*), *Shame* (*Skam*) och *The Satanic Verses* (*Satansverserna*). Dessa fyra är utgångspunkten för **Margareta Petersson** när hon nu söker hitta andra motiv än de extrema som hittills dominerat (litteratur)kritiken om Rushdie. Och som troligen gjort honom till den idag mest kände författaren i världen. Åtalad av **Indira Gandhi** för *Midnattsbarnen*, förbjuden i Pakistan för *Skam* och dödsdömd av islamiska fundamentalister för *Satansverserna*.

Många känner till den kritik som säger att Rushdie ägnar sig åt orientalism, d v s att han ser med västerländska ögon på Orienten och Islam, något som leder honom till en tydlig anti-islamisk hållning. Den kritiken är ju mest förbunden med *Satansverserna*. Dödsdomen mot Rushdie blev också starten för en ursinnig diskussion mellan skilda läger bland litteraturkritikerna.

Mindre känd är kanske den kritik som anser att Rushdie är tvetydig, dunkel och svår att förstå. Enligt denna handlar det om böckernas "polyfona" karaktär som gör det omöjligt att hitta sammanhängande teman eller tankar i dem.

Petersson finner varken den ena eller den andra hållningen försvarbar. I stället finner hon ett starkt historieintresse hos Rushdie där historien som disciplin är lika grundläggande som hans reflekterande över hur den nedtecknas och tolkas av de efterlevande. Historiekritiken är därför central för honom.

De rika fruktar upproret bland de fattiga och drömmer om dem som monster. Illustration ur Rushdies Imaginary Homelands; Essays and Criticism 1981-1991 (London 1991).

Rushdie pekar på minnets opålitlighet och alla de motsägelser som finns i de historiska källorna. Inte minst gäller det medias otillräcklighet som historiekälla.

En av Rushdies metoder att stå emot detta är fragmentiseringen, dvs att han själv ger sin historiebild, inte med hjälp av en utmejslad version, utan väl med fragment, bilder, allegorier, textutdrag från olika platser och tider som sammantaget tecknar historien.

Denna metod använder Rushdie likaså på de heliga texterna som också är en viktig del av historiearvet. Hans misstro är fr a riktad framför varje form av fundamentalism, bokstavstro och monolitisk uttolkning. Detta ser han som något förbundet med makt eller med strävan efter makt. Och det är lätt att se att just religionen är ett centralt tema i Rushdies författarskap. Också den religiositet som är förbunden med tvivlandet. Bilder och myter är några av de litterära greppen som han använder för att ta itu med dessa frågor.

För Rushdie är skrivandet ett sätt att diskutera "fragmentiseringen av sanningen". Sanningen utbasunerad som monolitiskt påbud är i bästa fall ett obegripligt fragment. Det bearbetar Rushdie genom att ge oss en skur av fragment från alla upptänkliga slags verkligheter vars summa leder oss närmare en trolig sanning.

Och **Margareta Peterssons** bok tycks i sin tur tveklöst föra oss närmare sanningen om Rushdies författarskap.

Thomas Bibin

En smålänning

ÅKE THAMBERT: Mitt liv med Indiska.

Berättat för **Anna-Stina Carlberg**. Forum.

Det var en gång en ung man från Gnosjö som, närmast av en slump, upptäckte Indien. Han hette **Åke Thambert**.

Det är ursäktligt om namnet verkar obekant. Thambert är knappast någon kändis, och i den mån han figurerat i massmedia är det kanske snarare som sångcharmör eller rallyförare än som mannen bakom ett av de mer originella och lyckosamma affärskoncepten i Sverige: Indiska.

Familjeföretaget Indiska vars utvecklingshistoria i viss mån skulle kunna jämföras med IKEA:s, har idag närmare femtio butiker i Sverige och sysselsätter tusentals personer i Indien. Det är i hög grad Indiska som gett oss vår bild av Indien. Indiska är ett begrepp.

Nu finns sagan om

Thambert och hans livsverk dokumenterad i en självbiografi (berättad för **Anna-Stina Carlberg**): *Mitt liv med Indiska*.. Det är en bitvis ganska roande historia om hur man misslyckas och lyckas i affärer. Den handlar också om personligt engagemang och om genuin kärlek till Österlandet.

Thambert tycks ha prövat det mesta, från att bromsa godståg till att uppträda i Hylands hörna. Han har sålt försäkringar och TV-apparater. En tid kuskade han runt på den svenska landsbygden i en gammal Hanomag med ett lager orientaliska mattor i bagageluckan. Han hade också en äventyrlig sejour i Egypten och Beirut.

Men det var först när han 1951 köpte Indiska Utställningen, en gammal presentbutik på Regeringsgatan i Stockholm, som hans affärsverksamhet började lyckas.

En bidragande orsak var

Historiens dystra facit

MUKUL KESAVAN: Looking through glass.

Chatto & W.

Fantastisk realism i **Salman Rushdies** anda präglar **Mukul Kesavans** debutroman. En ung indier kastas plötsligt femtio år tillbaka i tiden och vaknar upp 1942 – mitt i världskrig och japanskt hot, en intensiv nationalistisk kampanj mot britterna och en växande klyfta mellan hinduer och muslimer. Det enda huvudpersonen fått med sig, förutom sin döda farmors aska(!), är insikten om historiens dystra facit. 1947, vet han, kommer Indien ohjälpligt att delas, miljoner människor ska tvingas fly eller bli mördade i konflikten mellan hinduer och muslimer... Han, en hindu, oroar sig helt naturligt för den hyggliga muslimska familj han hamnat i och som inte ens i sin vildaste fantasi tycks kunna föreställa sig framtidens fasor!

Huvudpersonen upplever mystiska försvinnanden, bombattentat och uppror, flyr med en våldtagen kvinna och möter sin egen farmor som ung – samtidigt som Indiens blodiga delning obönhörligt närmar sig. Allt berättas på en muntert flödande prosa, med bokens av allvar. Ingenting är heligt: religiös och politisk fanatism parodieras obarmhärtigt. Författarens stilistiska talang är obestridlig, miljöskildringen målande och personteckningen detaljskarp. Boken är humoristiskt underhållande och lättläst men borde i mitt tycke nog ha sovrats en aning; berättarflödet blir till sist faktiskt lite monotont.

Anders Sjöbohm

upptäcker Indien

hippiefenomenets framväxt vid mitten av 60-talet.

Frågan är rentav om det inte var hippies som bar Indiska genom alla motgångar med krympande tyger, importstopp för tekovaror och anklagelser för varusmuggling. Och nog kunde det se ut som ett svek mot denna trogna kundkrets när man av politiska skäl tog bort palestinasjalen ur sortimentet. För att inte tala om rökelser, som togs bort eftersom den "förknippades med haschmissbruk".

Där tycker jag att Thambert för en gångs skull intog en något mjälg hållning. Men det kan ha att göra med den envisa kritik av Indiska – utprånglare av billigt krams, exploatör av tredje världen, utnyttjare av barnarbetare – som Thambert alltid haft att värja sig mot.

Boken är också i stora

stycken en försvarsskrift, där han anstränger sig att visa hur moraliskt och ansvarsfullt man byggt upp sina affärskontakter med Indien och vilka goda relationer man har med den vävarby i TamilNadu som sedan fyrtio år är Indiskas viktigaste textilleverantör.

Delar av boken verkar annars vara lätt modifierade varianter av gamla Lions-föredrag. Genomgående är berättelsen tunn och kortfattad, som om berättaren inte riktigt trodde att någon var intresserad. Jag skulle ha föredragit mer kött på benen, fler detaljer, djupare resonemang. Själva historien är ju spännande, men det blir sällan Thambert/Carlbergs framställning.

Idag tycker jag mig se en tendens hos Indiska att satsa mer på mode än på det ursprungliga helhetskonceptet: Prydnader, tyger, kläder, mässing, he-

minredning. Men budskapet i den senaste reklamkampanjen – egentligen den första lyckade överhuvudtaget! – med fotomodeller i indiska miljöer, lysande färger och vackra mönster ligger nog trots allt rätt nära Thamberts egen ursprungliga Indienvision.

Smälningen som snubblade över Orienten har blivit sitt affärskoncept trogen: Att sälja den totala Indien-upplevelsen till svenskarna. Den "organiserade ordning" som på gott och ont präglat Indiskas butiker är ett medvetet försök att spegla en indisk verklighet.

Ty, som Thambert säger: "Om man är perfektionist och saknar humor ska man helst undvika Indien."

Tomas Löfström

Bungalow och Bauhaus

Architecture & Design 2/96

Vi har vad gäller den koloniala periodens arkitektur lidit av historisk glömska", fastslår **Madhavi Desai** i nummer 2/96 av den indiska tidskriften *Architecture & Design*, motsvarigheten till vår Arkitektur. Glömskan skyller hon på arkitektutbildningen, som under 60- och 70-talen fokuserades på modernismen: "Varje omnämnande av det förgångna avfärdades. Framtiden var **Le Corbusier** och **Louis Kahn**."

Hon menar att tiden nu är mogen för en omvärdering av "kulturarvskonceptet", och flera artiklar i *Architecture & Design* kan ses som bidrag till en sådan diskussion. Kolonialarkitekturen är inte längre tabu. Det gemensamma temat är bungalowen, en enfamiljsbostad i en våning med symmetrisk plan och kringbyggd, öppen veranda, som britterna fann i Bengalen (därav namnet: *bangla*), utvecklade, omdanade och spred över imperiet alltmedan den neoklassiska stilen avlöstes av den indo-saracenska och Colonial Vernacular blev Art Deco och Indian Deco.

Om **Lutyens New Delhi**, "bungalow-huvudstaden", skriver **Rajiv Narain**.

Samita Gupta refererar till **Sten Ake Nilsson**, som i sin bok om den europeiska arkitekturen i Indien pekat på romantikens cottage-ideal som inspirationskälla för britternas bungalowintresse. Och under rubriken "Keeping Cool in Colonial India" berättar **Rosemary Sachdev** om underjordiska biljardrum och andra egenartade föreställningar i kampen mot den värme som kanske var britternas värsta fiende i Indien.

Frågan är om det är en ren tillfällighet att återstoden av detta kolonialt tillbakablickande nummer av *Architecture & Design* utgörs av en fyllig presentation av den indiske arkitekten **Habib Rahman** och hans livsverk. Utbildad hos Bauhaus-arkitekten **Walter Gropius** i USA på 40-talet och flitigt verksam i Indien från 1947 till sin död 1995 representerar han ett alternativ till den upphaussade Le Corbusier-modernismen, en mindre spektakulär, mer socialt medveten indisk folkhemsfunkis.

Kanske är det här, bortom de brittiska monumenten och Chandigarhs betongbrutalism, som den unga indiska arkitektgenerationen söker ny historisk inspiration.

Tomas Löfström

Vill du se en indisk film till masalan?

Att se en indisk film kräver inga språkkunskaper. Det är fart, fläkt, spänning, romanantik och humor, allt på en gång. De indiska filmerna från Bollywood kallas ibland för masala, termen härstammar från matlagningen och betyder kryddig, söt, sliskig, en cineastisk omelett, alltså.

En torsdagskväll i Stockholm tar jag skydd från ett kylslaget och kulet söder på Elloras restaurang, där jag sätter mig för att titta på indisk film. Personalen springer mellan borden med rykande heta sizlar, serverar indiskt chai och småpratar i baren. Utanför är det kall svensk vintertid och på filmduken är det hästjakter genom Karnatakas gröna kullar och stenöknar. Man visar *Shola* – en kopia av *Den gode, den onde och den fule*, en indisk spagettivästern. Två laglösa släpps ut ur fångelse och får i uppdrag av en rik byåldste att rädda det fridfulla lilla samhället från ett gäng hänsynslösa banditer. Det är inte många som kommit för filmens skull. Kanske minns alla Indienvänner långa sömnlösa resor med videobussar och filmjudet högt uppskruvat. I varje fall jag kommer att sitta och längta bort till masalalandet i ruskvädret.

Restaurang Ellora på Hornsgatan 85, T-Zinkensdamm, visar indisk film på onsdagar och torsdagar kl 19, bland annat har det frestats med filmer av **Satyajit Ray**.

Hansi Elsbacher

Hjälp Filmfestivalen med tips om sydasiatisk film

Filmfestivalen i Göteborg är över sedan en dryg vecka och många av SYDASIENS läsare som besökt den populära festivalen är förstås besvikna över att inte en endaste film från SYDASIEN visades i år.

Den finska dokumentären **Atman**, om en handikappad mans pilgrimsfärd från Ganges utlopp till dess källa, var visserligen ett läkande plåster på såren. Men varför inga filmer från Indien, Bangladesh, Pakistan, etc?

– Vi vill jättegärna visa film från Sydasien men i år har det varit svårt att hitta något som vi tyckt varit tillräckligt bra, säger **Gunnar Bergdahl**, ordförande för Göteborg Filmfestival.

– Vi reser så mycket vi kan för att hitta filmer men vi hinner givetvis inte se allt, fortsätter han och uppmanar alla att höra av sig med tips på bra filmer, gärna med lite utförligare information än bara filmens namn.

Mumbaiborna ler åt excentrisk reklam

I Mumbai finns en reklamskylt i hörnet Marine Drive/Veer Nariman Road, som sponsras av en förmögen excentriker. Varje dag bär den någon cynisk kommentar till inrikespolitiska eller dagsaktuella händelser i löpsedelstil, till exempel: "Hawalapoliticians in jail. Condition of jail will improve." Ung: Politiska mutkolvar i fångelse. Fångelseförhållanden ska förbättras.

AFGHANISTAN

Fornminnen plundras

□ **John Hayward** rapporterar i tidskriften *Afghanistan-Nytt* om den hämningslösa plundring som pågår av fornlämningar i Afghanistan. Han rapporterar om utgrävningarna i ruinstaden **Ai Khanoum** – "Måndamen" vid floden Oxus strand, en gång den yttersta utposten i det östliga Hellas. Lämningarna upptäcktes 1965 och grävdes fram av franska arkeologer på 70-talet. Nu skingras föremålen i rask takt, lokalbefolkning gräver och en hel del antika föremål förs till staden **Mazar-i-Sharif** och därifrån smugglas de ut på den internationella konstmarknaden.

En ljuspunkt rapporterar dock **Nancy Dupree** om. Ett sällskap för bevarandet av Afghanistans kulturarv, med säte i pakistanska **Islamabad**, har trots pågående krig gjort en stor insats för att rädda det som finns kvar av **Kabuls** museum. Åttio procent av samlingarna är förödda, förstörda och stulna, men det som finns kvar restaureras och katalogiseras nu.

BANGLADESH

Fredsförhandlingar

□ **Awami League**-regeringen, under **Sheikh Hasina Wajeds** ledning, har på allvar inlett förhandlingar med representanter för stamfolken i **Chittagong Hill Tracts**. Den 25 januari flög fem ledare för gerillarörelsen **Shanti Bahini**, däribland **Jyotirindra Bodhipriya Larma**, alias **Shantu Larma**, till **Dhaka**, för tre dagars formella fredssamtal med **Abul Hasnat Abdullah**, ledare för regeringspartiets parlamentsgrupp.

Det rapporteras att regeringen är beredd att ge mera makt åt självstyrande distriktsråd i **Khagaria**, **Bandarban** och **Rangamati**, liksom att erkänna stamfolkens rättigheter. Efter överläggningarna flögs gerillaledarna med militärhelikopter tillbaka till byn **Dudukchara**, en liten by på gränsen mellan **Bangladesh** och **Indien**.

Zia stödjer "frihetskamp"

□ Den f d premiärministern **Khaleda Zia** ser med starkt ogillande på den senaste utvecklingen i förhållandet mel-

lan **Indien** och **Bangladesh**. **Zias** parti **BNP** fördömer det ingångna avtalet om Gangesvattnet, eventuella tillstånd om indisk transittrafik och samarbete mellan länderna i fråga om terroristbekämpning. Vid ett seminarium i **Dhaka** om "självständighetsrörelser i Indiens nordöstra regioner samt det nuvarande **Bangladesh**" uttryckte **Zia** tvärtemot sitt helhjärtade stöd åt den "frihetskamp" som bodofolket och andra minoriteter står för gentemot den indiska regeringen.

Ershad utmanar Wajed

□ **Bangladeshs** avsatte diktator **Hussain Muhammad Ershad** blev den 9 januari fri mot borgen efter att ha avtjänat sex år av det 13-åriga fängelsestraff han dömts till. Den före detta armégeneralen **Ershad** grep makten i en oblodig kupp 1982. Åtta år senare satte en samlad oppositions massiva protester punkt för hans maktinnehav.

En leende **Ershad** lämnade fängelset, och han deklarerade att han nu kommer att återuppta det politiska arbetet, och omorganisera **Jatiyapartiet** – som har 31 platser i parlamentet och ingår i den nuvarande koalitionsregeringen tillsammans med **Awami League**.

INDIEN

CBI utreder CBI

□ Sedan schweiziska myndigheter släppt tidigare sekretessbelagda dokument har utredningsarbetet kring **Bofors**-affären tagit ny fart. Bland annat riktas uppmärksamheten mot indiska kriminalpolisen **CBI**. Var det beräknande underlåtenhet som gjorde att dåvarande **CBI** aldrig förhörde **Win Chadha**, undrar nu indiska massmedia. **Win Chadha** var **Bofors**agent och anses ha spelat en viktig roll i mutskandalen. Indiska domstolar har utfärdat arresteringsorder och förhörskallelser men hittills har inte ett enda förhör hållits med **Chadha**. Nu utreder **CBI** vad som gjorde att högsta domstolen i **Delhi** återtog en arresteringsorder från 1992. **Chadha** bor i **Dubai** dit han flydde 1989.

Avhoppare återvänder

□ Två av det indiska kongresspartiets ledande medlemmar,

som förra året bildade ett utbrytarparti i protest mot korruptionen inom organisationen, återvände i början av januari till partiet. De båda avhopparna **Narayan Dutt Tiwari** och **Arjun Singh** bildade förra året kongresspartiet (T), som fick fyra mandat i parlamentsvalet.

Partiet har ingått i den nuvarande breda koalitionsregeringen under premiärminister **H D Deve Gowda**. **Tiwari** och **Singh** sade att de inte skulle gå tillbaka till kongresspartiet förrän förra premiärministern **Narasimha Rao** tvingades bort från partiledarposten. Nu är denne avsatt och den nye ledaren **Sitaram Kesri** har hittills med stor framgång lyckats sluta leden igen.

Jayalitha arresterad

□ Den förra chefsministern i delstaten **TamilNadu** och dess okrönte kejsarinna **Jayalitha** arresterades den 9 december, varvid polisen beslagtogs ett halvt ton silver, värderat till 16,5 miljoner US-dollar, samt 40 kg guld. Den före detta dansflickan och filmstjärnan kom in i politiken sängvägen, som älskarinna till superidolen och politikern **M G Ramachandran**. Efter dennes död vann hon en jordskredsseger i delstatsvalet 1991 och det utvecklades en otrolig personkult kring henne. Under fem år vid makten misstänks hon ha tillskansat sig en ofantlig förmögenhet. Efter en månad i häkte släpptes hon fri men hon ska nu snart ställas inför domstol anklagad för korruption.

Bodos slår till i Assam

□ Regeringen i den indiska delstaten **Assam** sände i början av året ett nödrop till centralregeringen i **Delhi** om militär förstärkning i kampen mot bodogerillan. Regeringschefen **Prafulla Mahanta** sade att han behövde 12 500 halvmilitära soldater extra för insatser mot gerillan ur minoritetsfolket **bodo**, som misstänks ha legat bakom tre sprängattentat i **Assam** på kort tid.

En fjärrstyrd bomb detonerade i julhelgen ombord på expresståget **Brahmaputra Mail**, varvid cirka 50 människor dödades. Samma vecka förstördes två viktiga broar. **Bodos** är ett av många minoritetsfolk i nord-

östra **Indien** som kräver en egen stat. Området består redan i dag av ett lapptäcke av småstater utskurna ur det vid Indiens självständighet vidsträckta **Assam**.

Datta Samant mördad

□ Den framstående fackföreningsledaren och tidigare parlamentsledamoten **Datta Samant** mördades den 16 januari av revolvermän på öppen gata i hemstaden **Mumbai**. **Samant** blev legendarisk sedan han stod i spetsen för den långa strejken som lagslog textilfabrikerna i början av 80-talet. En 24 timmars generalstrejk utlystes av fackföreningar och vänsterpartier i protest mot mordet, vilket totalt lamslog **Bombay**.

Bokmässan brann ner

□ En av **Calcuttas** stoltheter, den årliga bokmässan på **Maidan**, som varje år lockar miljoner bokälskare, drabbades den 3 februari av en katastrofal brand. En exploderande gasbehållare på en restaurang vållade branden som på någon timme spred sig till hela mässområdet, och minst 400 förlagsbodar brann ner.

Svenskar lirar indiskt

□ Tre svenska fotbollsspelare ur de lägsta divisionerna har blivit fotbollsproffs i **Indien**. De nappade på ett erbjudande från det indiska ligalaget **East Bengals** i **Calcutta**. Det var genom **Radiosporten** som 27-åriga **Fredrik Edman** från div 6-laget **Karholms GoIF** i **Uppland** fick veta att indiska lag sökte svenska spelare. Han skickade iväg ett fax och fick svar från **East Bengals** som ville att han skulle komma till ligastarten den 15 december. Förutom **Edman** nappade också **Magnus Cederlöf** från **Halmstadsklubben Centern** och **Björn Mattsson** från **Västra BK** i **Sollefteå** på det indiska erbjudandet.

Tagore dokumenteras

□ Den berömde chilenske filmskaparen **Miguel Litin** är i färd med att göra en dokumentärfilm om den indiske författaren och nobelpristagaren **Rabindranath Tagore**. Filmen ska heta *Flodens sång*. **Litin** kom i kontakt med **Tagores** poesi genom sin landsman **Pablo Neruda**.

Också den svenske författaren **Folke Isaksson** planerar enligt uppgift att göra en dokumentärfilm om Tagore.

Åtal för Phoolan Devi

□ Högsta domstolen har avslagit förra banditdrottningens och nuvarande parlamentsledamotens, **Phoolan Devis**, begäran om förhandsborgen i fallet med massakern i byn Behmai i början av 80-talet. Phoolan Devi kommer med största sannolikhet att ställas till ansvar för dessa mord. Däremot har hon fått sin begäran uppfylld att rättegången ska hållas på annat håll än i hennes hemstat Uttar Pradesh. Phoolan Devi hotas av ytterligare 57 åtal. Hon är för närvarande försvunnen.

Gandhis aska i Ganges

□ Mahatma Gandhis aska kom så slutligen att spridas ut i Ganges i januari i år, efter 47 år i ett bankfack. Den indiske landsfadern blev skjuten av en hinduextremist i januari 1948 och efter kremeringen vid Rajghat i Delhi deponerades hans aska två år senare och av någon outgrundlig anledning i ett bankfack i Cuttack, i delstaten Orissa.

Så sent som för några år sedan lyckades sonsonsonen **Tushar Arun Gandhi** spåra upp stoftet, varpå en utdragen rättslig dryftning inleddes för att klargöra vem som hade rätten till det. Efter ett utslag i Högsta Domstolen konstaterades att askan tillhörde ättlingen som den 30 januari i år spred ut askan vid Allahabad Sangam, platsen där Ganges, Yamuna och den osynliga floden Saraswati sammanflödar.

NEPAL

Kommunistframgång

□ Den kommunistiska oppositionen vann i slutet av januari tre viktiga fyllnadsval till det nepalesiska parlamentet. Man stärkte därmed sin position till 90 platser i det 205 man starka parlamentet. Läget är därmed ytterligare kritiskt för premiärminister **Sher Bahadur Deuba**, vars parti Nepali Congress Party bara har 87 mandat. Deuba står i spetsen för en trepartikoalition.

PAKISTAN

Nytt militärt råd bildat

□ President **Farooq Leghari** inrättade den 6 januari ett Nationellt försvars- och säkerhetsråd bestående av 10 personer, som ger de väpnade styrkorna en formell rådgivande roll till regeringen.

I rådet, som ska ledas av presidenten, ingår premiärministern, försvars-, utrikes- och finansministrarna liksom ÖB och de tre försvarsgrenscheferna. På papperet ges militären bara en rådgivande roll, men

många bedömare ser det hela som ett försök av Leghari att stärka sin egen ställning med militärens stöd.

Militant ledare mördad

□ Efter ett sprängattentat i början av januari i provinsen Punjab huvudstad Lahore, varvid ledaren för det militanta sunnimuslimska partiet Sipahi-Sahaba Pakistan (SSP) mördades, har pakistansk polis gripit ett par hundra islamiska extremister. Detta för att försöka avstyra fortsatt våld mellan sunni- och shiagrupper. **Ziaur**

Rehman Farooqi dödades tillsammans med 25 andra personer.

SRI LANKA

Tigrar till ny attack

□ I början av januari gick tamiltigrarna till våldsamt attack mot den av regeringsarmén hållna staden Paranthan, strax söder om Jaffnahalvön. I de häftigaste striderna i inbördeskriget sedan i september utkämpades blodiga gatustrider, som krävde flera hundra dödsoffer på båda sidor.

THE INTERNATIONAL SMILE OF THE GULF

FLYGA MED GULF AIR TILL:

DHAKA, KARACHI, DELHI, MADRAS
BOMBAY, COLOMBO, BANGKOK, SINGAPORE
SYDNEY/MELBOURNE, HONGKONG, MANILA
GULF-STATER OCH AFRIKA.

metropolresor

Luntmakargatan 42
111 37 STOCKHOLM

Tel: 08-10 45 58

Fax: 08-723 06 66

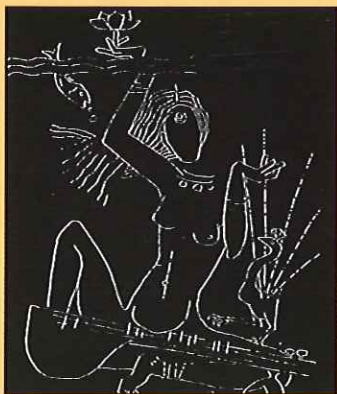
GULFAIR طيران الخليج

FLYING WITH STYLE.

Sabotage mot Indiens Picasso

Tusentals indiska kulturarbetare samlades i oktober förra året till omfattande demonstrationer för yttrandefriheten. Bakgrunden var händelserna en vecka tidigare, då en utställning med verk av M F Husain på Herwitz Gallery i Ahmedabad vandaliserats av aktivister från Bajrang Dal, en grupp som står nära den fundamentalistiska organisationen RSS (Rashtriya Swayamsewak Sangh).

Sabotaget, som i indiska massmedier jämförs med hinduhögerns förstörelse av Ayodhya-moskén för tre år se-

Saraswati har alltid avbildats naken. Men när MF Husain gjorde det blev det protester.

dan, kom som en direkt följd av en artikel i tidningen *Vichar Mimansa*, där Husain anklagades för hädelse och obscenitet på grund av en teckning från 1976 där den hinduiska gudinnan Saraswati avbildades naken.

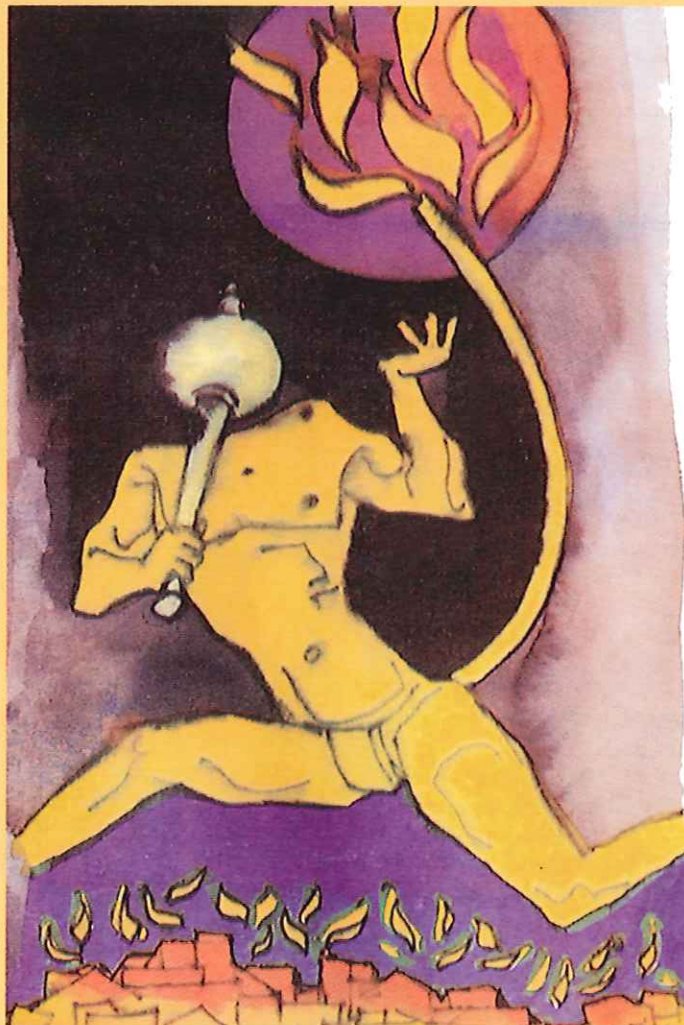
Tidningsartikeln ledde också till att kulturministern i del-

staten Maharashtra, tillika ledare för högerpartiet Shiv Sena, lät åtala Husain för "uppvigling av fiendskap mellan religiösa grupper" och "sårande av religiösa känslor". (Det var i princip samma anklagelser som ledde till den famösa indiska bannbullen mot Salman Rushdies *Satansverserna* 1988.)

Polisen i Ahmedabad påstår att man inte lyckats identifiera förövarna till dådet på konstgalleriet, där målningar, litografier och vävnader föreställande bland annat Ganesh, Hanuman och Buddha till ett sammanlagt värde av flera miljoner kronor revs sönder och brändes på bål av mobben.

Vid yttrandefrihetsdemonstrationerna i oktober deltog flera av Indiens mest prominenta kulturprofiler, bland annat författarna Khushwant Singh och Amitav Ghosh, sirtarmusikern Ravi Shankar och dansösen Indrani Rahman i New Delhi, författaren Mulk Raj Anand i Mumbai, filmregissören Mrinal Sen i Calcutta och dramatikern Girish Karnad i Bangalore. Alla Indiens konstgallerier höll stängt. Däremot tycks varken konstnärsorganisationen Lalit Kala Akademi eller författarförbundet, Sahitya Akademi, ha uttalat sig i frågan.

M F Husain, som fyllde åttio år för två år sedan, är en av Indiens främsta moderna konstnärer. "Indiens Picasso", som han kallats, är muslim men utgår ofta från den traditionella

Hanuman, som M F Husain ser honom. Motivet var ett av de tio verk som förstördes på ett konstgalleri i Ahmedabad i höstas.

hinduiska motivvärlden. Hans expressionistiska, ibland kubistiska måleri har på senare år blivit allt djärvare, med skissartat formspråk och kraftfulla färger. Nyligen gjorde han en serie spektakulära litografier med

den unga indiska filmstjärnan Madhuri Dixit i huvudrollen. De fanns med bland de verk som förstördes i Ahmedabad.

Tomas Löfström

sydasien 1
1977
bulletinen

SRI LANKA: förtryck och opposition

PAKISTAN: historisk tillbakablick

INDIEN: myten om demokrati

BANGLADESH: ett år av kupper

I år är det tjugo år sedan det första numret av SYDASIEN kom ut, då med det tidstypiska tillägget bulletinen efter namnet.

Då – premiärnumret i januari 1977 – som nu, rapporterar tidningen om förhållandena i den folkrika och färg-

En 20-åring i 10 butiker

starka del av världen som länderna Indien, Sri Lanka, Bangladesh, Bhutan, Nepal, Pakistan, Afghanistan och Maldiverna utgör.

För den som vill köpa lösnummer av SYDASIEN kan följande förteckning vara till glädje.

Här säljs SYDASIEN som lösnummer:

Stockholm
Mediarummet,
Stora Nygatan 26,
Gamla stan

Danderyd
Bokhandeln i
Djursholm,
Vendevägen 8,

Göteborg
Alternativ Handel,
Södra Larmgatan
18, Pressbutiken,
Drottninggatan
58,

Malmö
Café Nutiden,
Davidshalls-
gatan 4
Lund
Tidskriftsbutiken,
Mårtenstorget 3

Uppsala
Uppsala Bokcafé,
Kungsgatan 41

Gävle
Alternativboden
Lyktan,
Kyrkogatan 14

Karlstad
Karlstads bok-
café, Tolvmans-
gatan 19

Karlshamn
Antikvariat Bode
Karlshamn,
Ronnebygatan 15